Administracinės teisės paskaita

Viešojo administravimo teisės aktai

„Pagrindinės teisinių viešojo administravimo formų rūšys:

1. Viešojo administravimo aktų (norminių ir individualių) priėmimas......“

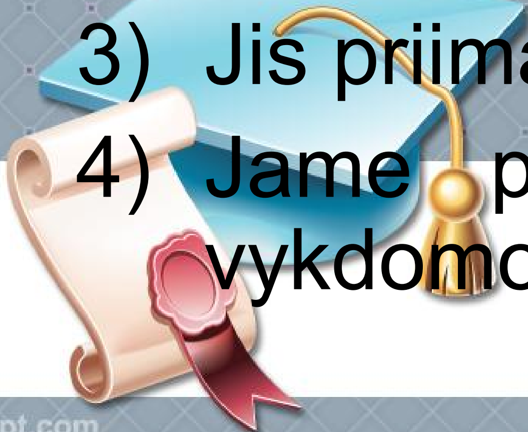
(paskaitos „Viešojo administravimo formos“ medžiaga)

Nuo 2020-11-01 vietoj „Individualus administracinis aktas“ bus naudojamas terminas „**Administracinis sprendimas“**

Viešojo administravimo (administraciniams) teisės aktams yra būdingi *šie požymiai:*

1) Jis yra kaip teisinė priimto valdymo sprendimo išraiška (išdava).
2) Jis gali būti priimamas ir išleidžiamas tik tam įgaliotos viešojo administravimo institucijos (pareigūno) jo kompetencijos ribose, įgyvendinant vykdomosios – tvarkomosios veiklos funkcijas
3) Jis priimamas valstybės vardu.
4) Jame pasireiškia teisinė ir valdinga vykdomosios valdžios subjekto valia.

5) Jam būdingas imperatyvumas

6) Jis yra kaip juridinis faktas.

7) tai įstatymų lydimasis aktas.

8) tai dažniausiai yra rašytinis teisinis dokumentas.

9) Jis išleidžiamas laikantis griežtai nustatytos procedūros.

10) Jis gali būti nustatyta tvarka apskųstas ir panaikintas

11) Jis yra kaip pagrindas kitiems teisiniams santykiams atsirasti.

viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas – tai turintis valdingą pobūdį teisės aktas, kuriame reguliuojami valdymo santykiai arba sprendžiami konkretūs administraciniai ginčai (bylos), nustatomas valdymo subjektų teisinis statusas, išleidžiamas kompetentingų viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) nustatyta procedūra (valdymo proceso rėmuose) siekiant pasiekti valdymo tikslus, išspręsti valdymo uždavinius ir įgyvendinti valdymo funkcijas.

Viešojo administravimo teisės akto ir įstatymo santykis

1. Viešojo administravimo teisės aktams būdingas įstatymų lydimasis pobūdis.
2. Įstatymas yra aukščiausias teisinę galią turintis teisės aktas
3. Viešojo administravimo teisės aktas pasižymi paprastesne jo priėmimo procedūra
4. Įstatymo pakeitimas tiesiogiai keičia ir viešojo administravimo (administracinį) teisės aktą.
5. Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas įstatymu gali būti papildomas, keičiamas ar naikinamas.

Viešojo administravimo teisės aktų ir teismų (teisėjų) priimamų teisės aktų atribojimo kriterijai:

1. Skiriasi viešojo administravimo teisės aktų ir teismų (teisėjų) priimamų teisės aktų paskirtis.
2. Skiriasi viešojo administravimo teisės aktų ir teismų (teisėjų) priimamų teisės aktų pagrindas.
3. Teisminių institucijų priimamas teisės aktas visada esti individualus teisės aktas.
4. Skiriasi teisminių ir viešojo administravimo teisės aktų priėmimo tvarka.
5.Teisminiu aktu gali būti pakeičiamas administracinis aktas arba sustabdomas jo galiojimas.
6. Teisminis aktas negali būti pakeičiamas ar pakartotinai nagrinėjamas to pačio teismo (teisėjo) iniciatyva.

Viešojo administravimo teisės aktų skirtumai nuo civilinių sutarčių

1. Civilinė sutartis (sandoris) patvirtinama dviejų ar daugiau asmenų (šalių) tarpusavio susitarimu laisvanoriška valia
2. Skirtingas civilinio sandorio ir administracinio akto neįvykdymo pasekmės
3. Skirtingas civilinio sandorio ir administracinio akto tikslas.

Viešojo administravimo teisės aktų ir dokumentų, turinčių juridinę reikšmę skirtumai

1. dokumentai nenustato naujų teisės normų, nesukuria, nepakeičia ir nepanaikina administracinių – teisinių santykių, nes jų paskirtis – paliudyti asmens tapatybę arba konstatuoti bei patvirtinti konkretų faktą
2. Tarnybinių dokumentų pagrindu arba tiesiogiai juos naudojant gali būti priimami viešojo administravimo (administraciniai) teisės aktai įvairiais viešojo administravimo klausimais.

Pagal juridines savybes išskiriami:

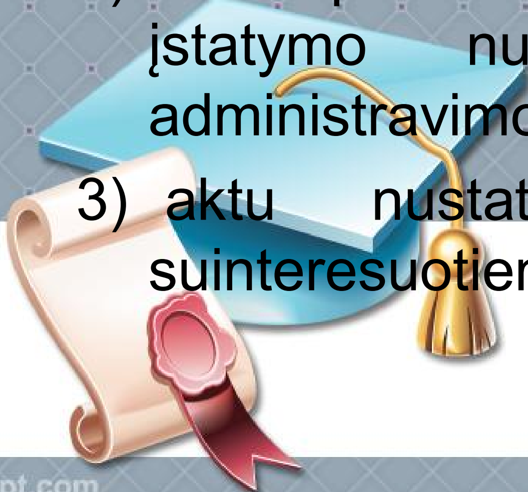
- *norminiai (kolegialūs*) administraciniai aktai
- *individualūs* administraciniai aktai (Administraciniai sprendimai)

Individualūs viešojo administravimo teisės aktai (Administraciniai sprendimai)

Galima išskirti šiuos individualaus administracinio akto požymius:

1) teisės normų taikymo aktas, t. y. aktas, kuriame išreikštas teisės normų taikymo rezultatas konkrečiam subjektui, turintis įtakos šio subjekto teisiniam statusui (teisėms ir pareigoms), kitaip tariant, jis sukelia konkrečių administracinių teisinių santykių atsiradimą, pasikeitimą ar pasibaigimą;
2) aktas priimamas viešojo administravimo subjekto, turinčio įstatymo nustatyta tvarka jam suteiktus viešojo administravimo įgaliojimus;
3) aktu nustatomos konkrečios teisės ar pareigos suinteresuotiems asmenims, kaip konkretiems subjektams;

Individualūs viešojo administravimo teisės aktai (Administraciniai sprendimai)

4) vienkartinis (*ad hoc* (esant konkrečiai situacijai)) taikymas; akto galiojimas nėra tęstinis;

5) skirtas konkrečiam subjektui ar individualiais požymiais apibūdintų subjektų grupei;

6) privalomas konkrečiam suinteresuotam asmeniui arba jų grupei;

7) aktui paskelbti ir įsigalioti nėra taikoma norminių teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarka.

Norminiai administraciniai aktai

Norminis administracinis aktas išsiskiria šiais požymiais:

1) aktas sukuria elgesio taisykles – teisės normas

2) aktas priimamas viešojo administravimo subjekto, vykdančio administracinį reglamentavimą. (*Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat yra pažymėjęs, kad sprendžiant, ar tam tikras aktas gali būti pripažintas norminiu teisės aktu, reikia nustatyti ne tik tai, ar šis aktas yra priimtas viešojo administravimo subjekto, bet ir tai, ar šis aktas priimtas būtent įgyvendinant viešojo administravimo įgaliojimus, t. y. jį priėmusiam subjektui tiesiogiai realizuojant valstybės valią ir nustatant elgesio taisykles, visuotinai privalomas tam tikrų visuomeninių santykių dalyviams (2007 m. vasario 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I1-1/2007*));

3) aktas išdėsto bendro, abstraktaus pobūdžio nuostatas, kurios apjungia tipinėmis, rūšinėmis savybėmis panašius visuomeninius santykius

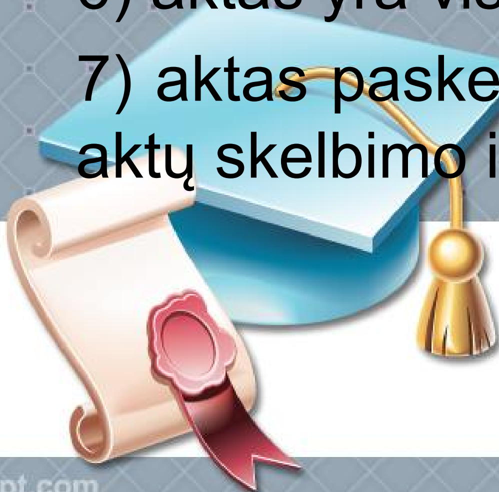
Norminiai administraciniai aktai

4) aktas orientuojamas į ateitį, t. y. skirtas taikyti daug kartų; jis toliau veikia po realizavimo individualiuose santykiuose ir konkrečių asmenų elgesyje;

5) adresuotas neapibrėžtam asmenų ratui arba ratui asmenų, apibūdintų rūšiniais požymiais, ir tai, kad galima tam tikru metu nustatyti jų skaičių, nereiškia, kad aktas yra individualus;

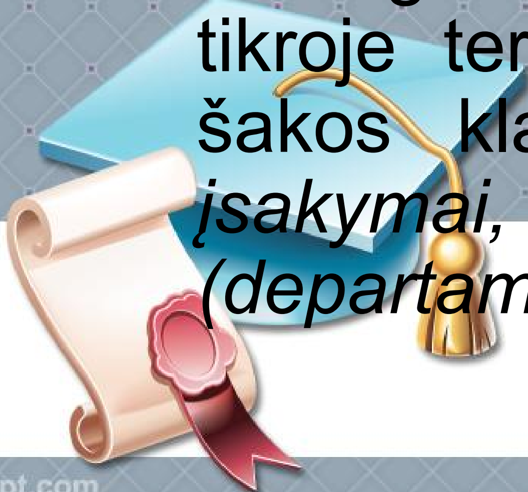
6) aktas yra visuotinai privalomas;

7) aktas paskelbiamas, laikantis nustatytos norminių teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos.

Pagal veikimą erdvėje (teritorinį principą) išskiriami tokie viešojo administravimo teisės aktai , kuriuos priima :

- aukščiausios viešojo administravimo institucijos ir kurie galioja visoje šalies teritorijoje įvairiais viešojo administravimo klausimais (*pvz., LR Vyriausybės priimti nutarimai*)
- centrinės viešojo administravimo institucijos ir kurie galioja visoje šalies teritorijoje arba tam tikroje teritorijos dalyje konkrečios valdymo šakos klausimais (*pvz., ministerijų priimti įsakymai, įstaigų prie ministerijų (departamentų) išleisti įsakymai ir pan*.);

- apskrities valdymo institucijos ir kurie galioja tam tikrame regione įvairiais viešojo administravimo klausimais (*pvz., apskrities policijos komisariato vadovo priimtas įsakymas*);
- Savivaldybių teritorijoje veikiančios institucijos ir kurie galioja savivaldybės teritorijoje įvairiais viešojo administravimo klausimais (*pvz., savivaldybių administracijos direktoriaus priimtas įsakymas, Probacijos tarnyba*);

Pagal išorinės išraiškos būdus :

- rašytiniai valdymo aktai;
- žodiniai valdymo aktai (įsakymai, nurodymai);
- konkliudentiniai valdymo aktai (pvz., šviesoforo signalai, policijos pareigūno gestai)

Pagal valdymo aktus priimančius viešojo administravimo subjektus teisės aktai skirstomi į:

- Prezidento dekretai.
- Vyriausybės nutarimai
- Ministro – Pirmininko potvarkiai ir pavedimai.
- ministerijų, įstaigų prie ministerijų ir Vyriausybės įstaigų (vadovų) įsakymai bei įsakymais patvirtintos taisyklės, instrukcijos, nuostatai
- apskrities viešojo administravimo institucijų priimti teisės aktai
- Savivaldybių tarybų sprendimai bei administracijos direktoriaus įsakymai

viešojo administravimo teisės aktams keliamus teisėtumo reikalavimus apibendrintai galima suskirstyti į dvi grupes:

1. **Bendri teisėtumo reikalavimai**, keliami viešojo administravimo teisės aktams
2. **Specialūs teisėtumo reikalavimai**, keliami viešojo administravimo teisės aktams

Bendri administracinio akto teisėtumo reikalavimai :

- turi atitikti įstatyme įtvirtintoms nuostatoms ir priimtas sutinkamai su piliečių, visuomenės ir valstybės interesais
- turi būti nukreiptas tam tikslui, kuris tiesiogiai numatytas įstatyme
- turi būti priimtas kompetentingos viešojo administravimo institucijos (pareigūno) ir tik jai suteiktų įgalinimų (kompetencijos) ribose
- turi būti priimtas griežtai laikantis visų parengimo, priėmimo, išleidimo ir įsigaliojimo taisyklių
- turi būti priimtas laikantis nustatytos formos, t.y. tinkama struktūra (skirstymas į skyrius, skirsnius, straipsnius, dalis, punktus)

Specialūs teisėtumo reikalavimai :

- kai kurie administraciniai aktai turi būti priimami tik tam tikru laiku.
- kai kurie administraciniai aktai turi būti priimami sutinkamai su aukščiau stovinčių viešojo administravimo institucijų išleistais teisės aktais.
- kai kurie administraciniai aktai priimami asmenų, sulaukusių tam tikro amžiaus ar įgijusiems subjektiškumą, atžvilgiu.
- kai kuriems administraciniams aktams taikoma atskira parengimo ir išleidimo tvarka.

Defektiniai viešojo administravimo teisės aktai yra dviejų rūšių:

1. *Ginčytinai valdymo aktai*, t.y. tokie teisės aktai, kurie yra neteisėti iš dalies.
2. *Niekiniai valdymo aktai*, t.y. tokie teisės kurie yra neteisėti iš esmės (t.y. nuo priėmimo ir išleidimo momento), neatitinka viešųjų interesų poreikiams, o jų vykdymas gali sukelti teisėtumo pažeidimus.

Viešojo administravimo teisės aktų teisėkūros stadijos

- Viešojo administravimo teisės aktų teisėkūros procesą reglamentuoja:
- Lietuvos Respublikos Konstitucija,
- Teisėkūros pagrindų įstatymas,
- Vyriausybės įstatymas,
- Vyriausybės darbo reglamentas,
- Teisingumo ministro įsakymas dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo ir kiti teisės aktai

Viešojo administravimo teisės aktų teisėkūros stadijos

Yra skiriamos kelios viešojo administravimo teisės aktų leidybos stadijos:

1) Teisėkūros iniciatyvos pareiškimas;

2) Viešojo administravimo teisės akto projekto rengimas;

3) Viešojo administravimo teisės akto priėmimas, pasirašymas, registravimas ir paskelbimas;

4) Viešojo administravimo teisės akto įsigaliojimo stadija

Papildoma literatūra

- Lietuvos administracinė teisė : bendroji dalis : vadovėlis / Audrius Bakaveckas ... [et al.] ; Mykolo Romerio universitetas. 2-oji laida. Vilnius : Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005. 483-510 p.
- Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas// Valstybės žinios, 2012-09-22, Nr. 110-5564

Ačiū už dėmesį

Administracinės teisės paskaita

Viešojo administravimo formos ir metodai

viešojo administravimo formos gali būti suprantamos dvejopai:

- pirma, kaip viešojo administravimo institucijos viešojo administravimo realizavimo formos;

- antra, kaip viešojo administravimo institucijos vidinės organizacinio darbo formos.

viešojo administravimo formos – tai viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) vykdomosios ir tvarkomosios veiklos, pasireiškiančios konkrečiais vienarūšiais veiksmais, išorinės išraiškos būdai ir priemonės.

viešojo administravimo formų skirstymas pagal norminį apibrėžtumą ir teisines pasekmes į dvi rūšis:

- *teisines* viešojo administravimo formas ;

- *neteisines* (arba organizacines) viešojo administravimo formas

Teisinėms viešojo administravimo formoms būdinga tai, kad:

1) tam tikri viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) veiksmai ir kompetencija tiesiogiai nustatomi teisės normomis ir reglamentuojami teisės aktais;

2) tam tikri viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) veiksmai susiję su viešojo administravimo aktų (norminių ir individualių) priėmimu;

3) viešojo administravimo institucijoms (pareigūnams) realizuojant valdymo aktus atsiranda tam tikros teisinės pasekmės;

4) viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) veiksmų turinys susijęs su vykdomojo ir tvarkomojo pobūdžio veikla.

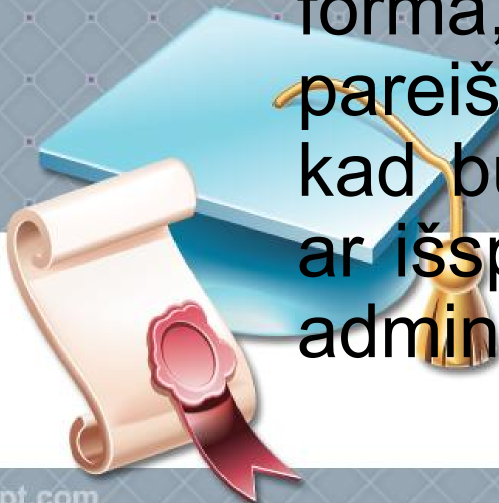

Teisinės viešojo administravimo formos – tai tokie viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) vykdomosios ir tvarkomosios veiklos išorinės išraiškos būdai, kurie tiesiogiai numatyti teisės normų ir sukelia teisines pasekmes (t.y. teises arba pareigas, arba teises ir pareigas) fiziniams bei juridiniams asmenims.

Pagrindinės *teisinių viešojo administravimo formų rūšys:*

1. Viešojo administravimo aktų (norminių ir individualių) priėmimas.
2. Kitų, turinčių teisinę reikšmę, veiksmų atlikimas (*leidimų, vairuotojo pažymėjimų, pasų išdavimas*).
3. Kreipimosi į atitinkamas valstybinės valdžios ir valdymo bei teismines institucijas forma, t.y. asmenų kreipimasis su pareiškimu, prašymu, pasiūlymu ar skundu, kad būtų išnagrinėtas tam tikras klausimas ar išspręstas administracinis ginčas viešojo administravimo srityje.

Neteisinės viešojo administravimo formos – tai tokie viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) vykdomosios ir tvarkomosios veiklos išorinės išraiškos būdai, kuriuos tiesiogiai taikant nėra sukeliamos teisinės pasekmės (t.y. teisės arba pareigos, arba teisės ir pareigos) fiziniams bei juridiniams asmenims.

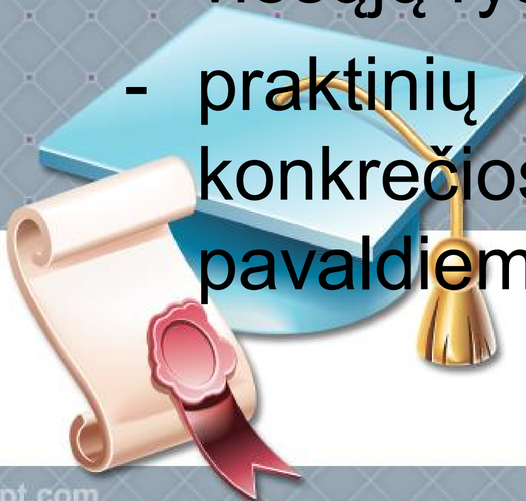
Išskiriamos šios pagrindinės neteisinių viešojo administravimo formų rūšys:

1. Organizacinių priemonių vykdymas.
2. Materialinės – techninės operacijos.

Organizacinės priemonės:

- įvairių posėdžių, pasitarimų, seminarų ir konferencijų organizavimas bei pravedimas, tikslu analizuoti mokslines ir praktines viešojo administravimo veiklos problemas;
- įstatymų ir kitų teisės aktų (galiojančių ir naujai priimtų) turinio aiškinimas pavaldiems subjektams;
- viešųjų ryšių su visuomene organizavimas;
- praktinių rekomendacijų teikimas apie konkrečios užduoties įgyvendinimą pavaldiems subjektams ir kt.

materialinės – techninės operacijos:

- įvairios informacinės medžiagos (dokumentų) rinkimas, apdorojimas ir įforminimas (apie kasdienines vykdomosios ir tvarkomosios veiklos eigoje pasiektus rezultatus);
- raštvedybos ir apskaitos tvarkymas;
- statistikos vedimas ir tvarkymas;
- analizė (vykdomų užduočių, valdymo reformų, gautų rezultatų, ir pan.);
- informacinių technologijų, organizacinės technikos ir ryšio priemonių naudojimas

Viešojo administravimo metodai

Viešojo administravimo metodai suvokiamos kaip priemonės, leidžiančios viešojo administravimo institucijoms pasiekti joms keliamus tikslus bei įgyvendinti joms priskirtas funkcijas.

Viešojo administravimo forma pasireiškia pirmiau nei taikomas viešojo administravimo metodas, pavyzdžiui, pirmiau yra priimamas administracinis aktas (kaip teisinė viešojo administravimo forma) ir tik po to taikomos auklėjamosios priemonės (kaip viešojo administravimo metodai), siekiant, kad būtų laikomasi administraciniame akte įtvirtintų taisyklių.

Būtent taikomi metodai leidžia suvokti valdymo subjekto valdingo poveikio pobūdį valdymo objekto atžvilgiu

Viešojo administravimo metodų požymiai

Viešojo administravimo metodams būdingi šie požymiai:

1) metodų panaudojimo tikslas (arba praktinė paskirtis) susijęs su viešojo administravimo įgyvendinimu bei viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) valdymo uždavinių ir funkcijų praktiniu įgyvendinimu;
2) metodams būdinga teisinė viešojo administravimo forma;
3) teisės (valdymo) aktuose nustatomas valdantysis poveikis,
4) metoduose atsispindi viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) valdingi įgalinimai pavaldžių ir nepavaldžių asmenų atžvilgiu;
5) metodus naudoja įvairios viešojo administravimo institucijos (pareigūnai) tikslu užtikrinti savo kompetencijos ir suteiktų įgaliojimų įgyvendinimą;

6) metodų dėka aiškiai apibrėžiami viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) valdymo uždavinių sprendimo būdai;

7) metodai visada turi adresatą (individualųjį ar kolektyvinį);

8) metodais išreiškiama viešojo intereso apsauga bei vykdomosios valdžios subjektų valdinga valia;

9) metodams būdingas tvarkomasis valdymo sistemos pobūdis;

10) metodams būdingas dinamiškumas;

11) metodų taikymo tvarka griežtai reglamentuojama įstatymais ir kitais teisės aktais;

12) metodais valdymo objektams gali būti daromas tiesioginis poveikis ir netiesioginis poveikis

viešojo administravimo metodai – tai tam tikros kryptingos viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) veiklos priemonės ir būdai, kuriais, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, siekiama paveikti kitų valdymo santykių dalyvių sąmonę bei valią tam, kad būtų užtikrinamas sėkmingas valdymo funkcijų ir uždavinių įgyvendinimas.

viešojo administravimo metodų rūšis:

1) *bendrieji (pagrindiniai)* viešojo administravimo metodai, kurie yra universalūs visai viešojo administravimo institucijų (pareigūnų) įgyvendinamai vykdomajai ir tvarkomajai veiklai;

2) *specialieji (specifiniai)* viešojo administravimo metodai, kurie pasireiškia atitinkamose viešojo administravimo srityse (pvz., ekonominėje, nacionalinio saugumo užtikrinimo, socialinėje ir pan.).

viešojo administravimo metodų rūšys

Bendrieji (pagrindiniai) metodai

Specialieji (specifiniai) metodai

įtikinimo valdymo metodas

prievartos valdymo metodas

Administracinis (tiesioginio poveikio) metodas

teisinis žmonių auklėjimas

Administracinės prevencinės priemonės

Ekonominis Viešojo administravimo metodas

moralinis ir materialinis skatinimas

Administracinės kardomosios priemonės

Visuomeninio poveikio priemonės

Administracinės atsakomybės priemonės

įtikinimo viešojo administravimo metodas - tai kompleksas teisinių, auklėjamųjų, aiškinamųjų, skatinamųjų, organizacinių ir visuomeninių poveikio priemonių, kuriomis veikiama į žmonių sąmonę, valią bei elgesį, siekiant užtikrinti sąmoningą ir laisvanorišką administracinės teisės normų įgyvendinimą.

įtikinimo valdymo metodo formas :

1) teisinis žmonių auklėjimas
2) moralinis ir materialinis žmonių skatinimas
3) visuomeninio (organizacinio) poveikio priemonės

prievartos (administracinės prievartos) viešojo administravimo metodas – tai savarankiška ir ypatinga valstybinės prievartos rūšis, kurią sudaro administracinės teisės normomis nustatyta poveikio priemonių sistema, nustatyta tvarka taikomų specialių viešojo administravimo institucijų (pareigūnų), siekiant saugoti bei ginti visuomeninius santykius viešojo administravimo srityje.

administracinės prievartos valdymo metodo turinį sudaro sistema poveikio priemonių, kurias pagal panaudojimo tikslus galima būtų suskirstyti į 3 grupes:

1) **administracinės prevencinės (įspėjamosios) priemonės**, t.y. tokios administracinio poveikio priemonės, kurios taikomos susiklosčius tam tikroms nepaprastoms ir ypatingoms aplinkybėms, turint tikslą iš anksto užkirsti kelią (įspėti) galimam teisės pažeidimo padarymui.

2) **administracinės kardomosios priemonės**, t.y. priverstinė administracinio teisės pažeidimo nutraukimo (užkardymo) priemonė, užkertanti kelią žalingoms pasekmėms ir užtikrinanti kalto asmens patraukimą administracinėn atsakomybėn.

3) **administracinės atsakomybės priemonės (administracinės nuobaudos)**, t.y. tokios administracinio poveikio priemonės, kurias skiria tam įgaliotos viešojo administravimo institucijos (pareigūnai) fiziniams ir juridiniams asmenims, padariusiems teisės pažeidimus, turinti tikslą nubausti juos ir siekiant, kad nubaustas asmuo bei kiti asmenys nedarytų naujų teisės pažeidimų.

Specialieji viešojo administravimo metodai skirstomi į dvi rūšis:

1) *administracinius (tiesioginio poveikio)* metodus, - tai vienašališki, teisiškai įpareigojantys, valdančiojo valią išreikšiantys valdymo subjekto valdingo pobūdžio poveikiai į valdymo objekto elgesį, nustatant valdymo objektų teises ir pareigas bei apibrėžiant duotų nurodymų įvykdymo tvarką viešojo administravimo srityje. (*pvz. vadovo nurodymai pavaldiniui, policininko paliepimai pažeidėjui ir pan.)*

2) *Ekonominius viešojo administravimo metodus* – tai valdymo objektams sudarymas tokių sąlygų, kurioms susiklosčius jie patys ekonominio (materialinio) skatinimo dėka pasirenka tinkamą elgesio variantą. (*mokesčių lengvatų taikymas juridiniams asmenims ir pan.)*

Papildoma literatūra:

- Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas (TAR, 2015-07-10, Nr. 2015-11216).
- S.Šedbaras. Administracinė atsakomybė. Vilnius: UAB ,,Justitia“, 2005.

Ačiū už dėmesį

Administracinės teisės paskaita

Lietuvos Respublikos Ministerijos, Įstaigos prie ministerijų, Vyriausybės įstaigos

Ministerijos

Pagal Vyriausybės įstatymo 29 str. 3 d. ministerijas Vyriausybės siūlymu steigia ir panaikina Seimas, priimdamas įstatymą.

Pagal Konstitucijos 67 straipsnio 8 punktą Lietuvos Respublikos ministerijas Vyriausybės siūlymu steigia ir panaikina Seimas, priimdamas įstatymą. Tai reiškia, kad kiekviena nauja Seime daugumą turinti politinė partija arba politinių partijų koalicija ir Vyriausybė gali steigti naujas, pervadinti, reorganizuoti arba likviduoti funkcionuojančias ministerijas. Veiksmų ir teisės aktų seka steigiant m-ją:

- M-jai įsteigti ar panaikinti būtina priimti **Vyriausybės nutarimą** (K 95 str. 1 d.), kuris teikiamas Seimui;
- Seimas priima atitinkamą **įstatymą**, bet ne nutarimą.

Ministerijos

Pagal to paties įstatymo 22 str. 8 d. ministerijos nuostatus tvirtina Vyriausybė.

Tai – biudžetinė įstaiga, finansuojama iš valstybės biudžeto.

Taigi galima teigti, kad ministerijų skaičius yra planuojamas Vyriausybės programoje. Sąrašas numatytas Vyriausybės įstatymo 29 str. 2 d. Šuo metu viso yra 14 ministerijų.

Ministerijos

Lietuvoje nuo 1996 m. pastebima ministerijų skaičiaus mažėjimo tendencija – nuo 19 iki 13.

Nuo 2009 m. vasario – Lietuvoje yra 14 ministerijų.

1) Aplinkos ministerija;

2) Ekonomikos ir inovacijų ministerija;

3) Energetikos ministerija;

4) Finansų ministerija;

5) Krašto apsaugos ministerija;

6) Kultūros ministerija;

7) Socialinės apsaugos ir darbo ministerija;

8) Susisiekimo ministerija;

9) Sveikatos apsaugos ministerija;

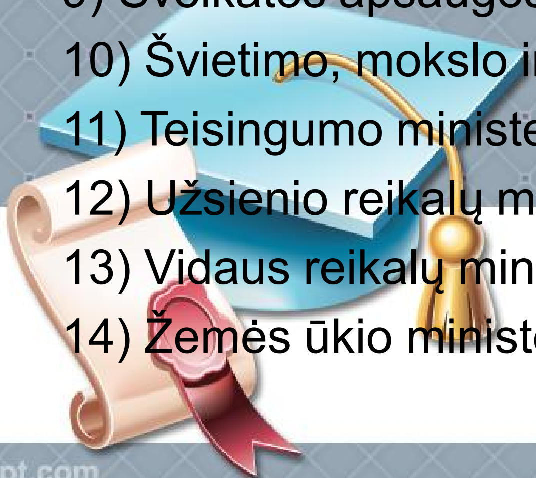
10) Švietimo, mokslo ir sporto ministerija;

11) Teisingumo ministerija;

12) Užsienio reikalų ministerija;

13) Vidaus reikalų ministerija;

14) Žemės ūkio ministerija.

Ministerijos

Pirmiausia, ministerija suprantama kaip centrinė vykdomosios valdžios institucija, vadovaujanti tam tikros valdymo srities (administracinės – politinės, socialinės – kultūrinės ar ūkinės) įstaiga.

Antra, žodis “ministerija” siejamas su ministerijos sistema, kurią sudaro centrinis aparatas ir jos valdymo srityje funkcionuojančios įstaigos.

Ministerijos

Skiriamos šakinio ir tarpšakinio valdymo ministerijos:

Šakinės kompetencijos ministerijos įgyvendina įvairias valdymo funkcijas, susijusias su atitinkamos valdymo srities funkcionavimu ir plėtra. Jos dalyvauja formuojant valstybės politiką ir užtikrina jos vykdymą tam tikroje valdymo srityje bei rengia ir įgyvendina tikslines jos plėtros programas.

Tarpšakinės ministerijos, be šakinio valdymo, vykdo koordinavimo ir valstybinio reguliavimo funkcijas keliose valdymo srityse (pavyzdžiui, Finansų ministerija ir kt.), t. y. turi atitinkamus įgaliojimus nepavaldžių objektų atžvilgiu.

Ministerijos

Pagal valdymo sritis ministerijas galima klasifikuoti į tris grupes:

1) ministerijas, funkcionuojančias **administracinėje – politinėje valdymo srityje** (Krašto apsaugos ministerija, Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Užsienio reikalų ministerija);

2) ministerijas, funkcionuojančias socialinėje – k**ultūrinėje valdymo srityje** (Kultūros ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija);

3) ministerijas, funkcionuojančias **ūkio valdymo srityje** (Aplinkos ministerija, Finansų ministerija, Susisiekimo ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Žemės ūkio ministerija, Energetikos ministerija).

Ministerijos

Ministerijos – tai pagrindinė centrinio vykdomosios valdžios institucijų sistemos lygmens grandis po Vyriausybės. Nuo kitų vykdomosios valdžios institucijų skiriasi tuo, jog jų vadovai (ministrai) yra Vyriausybės nariai.

Ministerijų teisiniam statusui svarbūs - Konstitucija, Vyriausybės įstatymas, Valstybės tarnybos įstatymas, Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas, vyriausybės darbo reglamentas, Vyriausybės nutarimai ir jais patvirtinti konkrečių ministerijų nuostatai, jų darbo reglamentai, ministerijų sistemos įstaigų – departamentų, tarnybų statusą reglamentuojantys nuostatai, kiti teisės aktai.

Ministerijos nuostatai

Ministerijų nuostatai jau dabar unifikuotas dokumentas, kurio struktūra visiems vienoda:

- bendrosios nuostatos (kas yra ministerija, kokia tai įstaiga);
- uždaviniai ir funkcijos;
- ministerijos teisės (pvz.: rengti, pasirašyti tam tikrus teisės aktus, sudaryti komisijas, gauti informaciją iš ministerijų, kitų Vyriausybės įstaigų, savivaldybės institucijų jų kompetencijos klausimais ir t.t.);
- ministerijos veiklos organizavimas (ministro, viceministro, kanclerio administravimo srityse funkcijos);
- finansinės veiklos kontrolė (pvz. vykdo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Vidaus audito skyrius).

Ministerijos darbo reglamentas

Jį paprastai savo įsakymu tvirtina ministras. Tai taip pat norminis teisės aktas, apimantis svarbiausias administracines procedūras: ministerijos struktūrinių **padalinių ir kolegijos darbo tvarką**, ministerijos **veiklos organizavimą**, ministerijoje gaunamų **raštų registravimą** ir paskyrimą vykdyti, įvairių dokumentų pasirašymą, teisės aktų rengimą, derinimą, vizavimą ir ministro įsakymų skelbimą, Vyriausybės nutarimų pasirašymo bei visuomenės informavimo tvarkas, piliečių ir kitų asmenų prašymų nagrinėjimą bei interesantų priėmimą, **tarnybines komandiruotes**, **kvalifikacijos kėlimą**, atostogų suteikimo tvarką, **reikalų perdavimą keičiantis ministrui, viceministrui, kancleriui, ministerijos administracijos padalinių vadovams i**r kitiems valstybės tarnautojams, antspaudų saugojimą ir naudojimą, archyvo tvarkymą, tarnybinių lengvųjų automobilių ir tarnybinių mobiliųjų telefonų naudojimą. Taigi ministerijos nuostatai daugiau skirti ministerijos teisinės padėties klausimams (kompetencijai) reglamentuoti, o ministerijos darbo reglamentas nustato jos veiklos tvarką ir sąlygas.

Kiekviena ministerija turi savo **vadovybę,** ir **administraciją**

Vadovybę sudaro ministras, viceministrai, ministerijos kancleris.

Viceministrų skaičių ministro teikimu tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Ministerijoje negali būti daugiau kaip 4 viceministrai.

Ministerijos viceministrą skiria ir atleidžia ministras. Tai politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu skiriamas sekantis aukščiausias po ministro ministerijos valstybės tarnautojas, kurio įgaliojimai baigiasi kartu su ministro įgaliojimais

Taip pat politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu skiriami ministro patarėjai, padėjėjai, referentai ir atstovas spaudai. Juos skiria ir iš pareigų atleidžia ministras.

Viceministrai nustatytose veiklos srityse:

1. organizuoja ir kontroliuoja Ministro Pirmininko, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministro pavedimų vykdymą;
2. organizuoja ir kontroliuoja teisės aktų projektų rengimą ir derinimą su suinteresuotomis institucijomis; kontroliuoja, ar rengiami teisės aktų projektai atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas ir teisėkūros reikalavimus;
3. ministro pavedimu koordinuoja ir kontroliuoja įstaigų prie ministerijos veiklą;
4. ministro pavedimu atstovauja ministrui, pristatydami ir aptardami ministro politines nuostatas ir sprendimus visuomenei, taip pat Lietuvos Respublikos Seimo komitetuose, Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžiuose ir pasitarimuose;
5. atlieka kitas ministro jiems pavestas funkcijas.

Ministerijos administracijai vadovauja ministerijos *kancleris*. Ministerijos kancleris yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas, ministerijos administracijos vadovas, kurį priima į pareigas ir atleidžia iš jų ministras.

Ministras

Kuo pasireiškia Ministro trejopas statusas?

Ministras

Ministras – tai politinės pareigybė, kurią užimdamas asmuo įgyja trejopą statusą:

viena vertus, jis vadovauja ministerijai ir įgyvendina jam priskirtas funkcijas kaip jam patikėtos valstybės valdymo srities vadovas;

kita vertus, jis kartu yra ir Vyriausybės kaip kolegialios institucijos narys, todėl vykdo ir jos kompetencijai priskirtus įgaliojimus, o tai nebūdinga kitiems vykdomosios valdžios institucijų vadovams;

trečia, pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 60 straipsnio 2 dalį, ministrais gali būti skiriami ir Seimo nariai, t.y. jis gali suderinti Seimo nario mandatą ir LRV nario bei ministro darbą. Negali užimti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, dirbti verslo, komercijos ar kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse, taip pat gauti kitokį atlyginimą, išskyrus jam nustatytą pagal pareigas Vyriausybėje bei darbo užmokestį už kūrybinę veiklą.

Ministras

Ministras vykdo tiek politinio, tiek administracinio pobūdžio funkcijas: kaip Vyriausybės narys jis disponuoja politine valdžia, o kaip ministerijos vadovas – administracinio pobūdžio įgaliojimais.

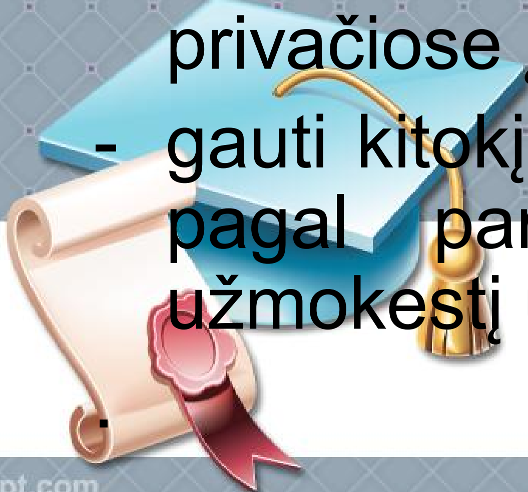
Ar ministrui keliami amžiaus, profesiniai, išsilavinimo reikalavimai?

Pretendentams ministro pareigybei užimti galiojantys teisės aktai nenustato amžiaus cenzo, išsilavinimo ir nekelia jokių kitų reikalavimų, todėl skiriant ministrus profesinės kvalifikacijos nėra laikomos svarbiausiu kriterijumi

Ministrai negali:

- užimti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų,
- dirbti verslo, komercijos ar kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse,
- gauti kitokį atlyginimą, išskyrus jam nustatytą pagal pareigas Vyriausybėje bei darbo užmokestį už kūrybinę veiklą.

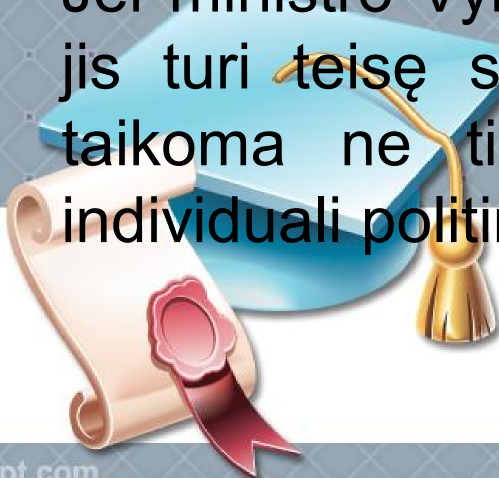
.

Ministras

Ministras:

- *Atsakingas* Seimui (per Vyriausdybės valandą atsiskaito už savo veiklą, atsako į seimūnų klausimus),
- *Atsakingas* Prezidentui
- *Tiesiogiai pavaldus MP* (t.y. iki kovo pirmos dienos turi pateikti LRV ministerijos metinę veiklo ataskaitą ir informaciją apie LRV programos ir jos įgyvendinimo priemonių vykdymą bei MP reikalavimu atsiskaito už savo veiklą

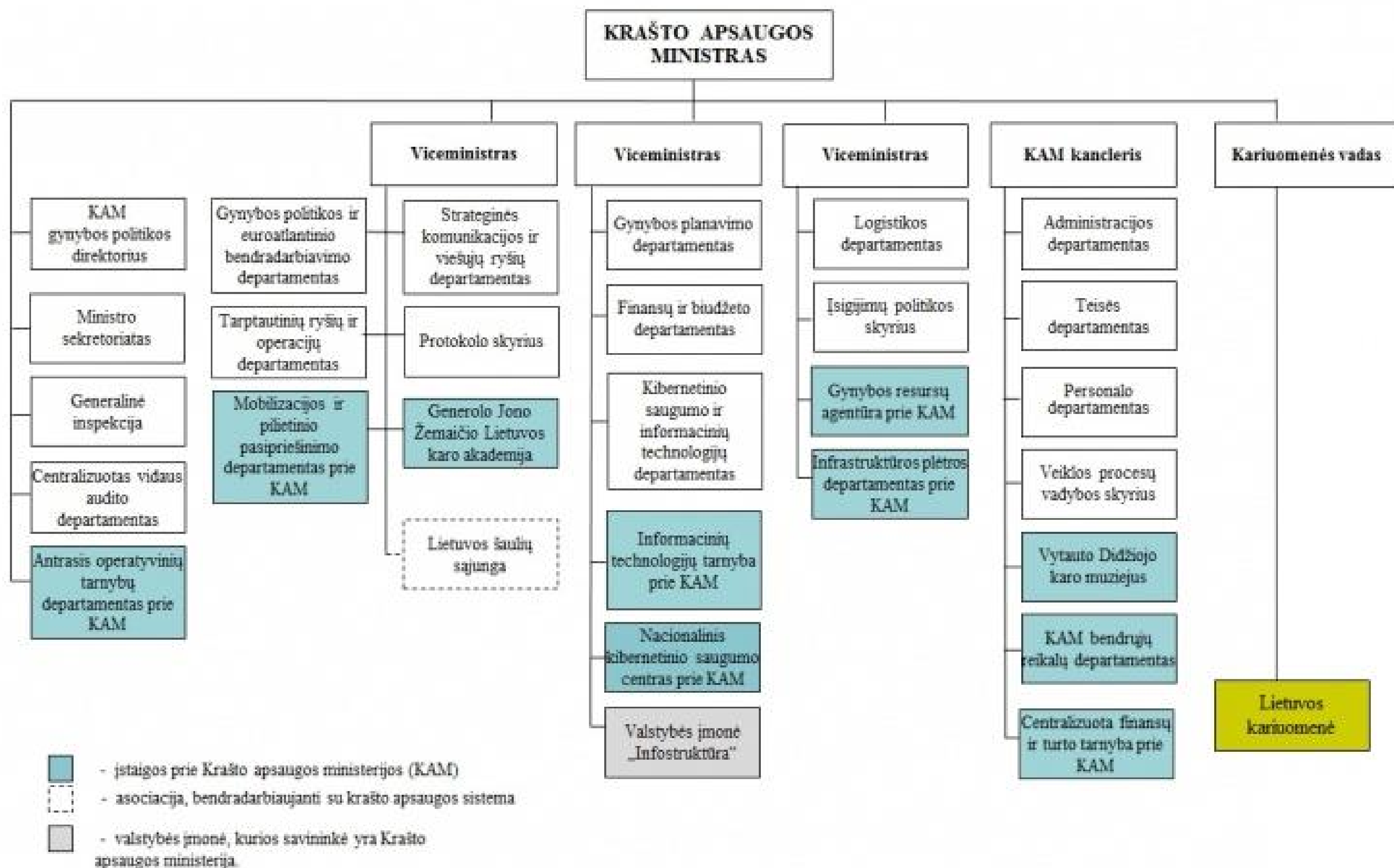
Jei ministro Vyriausybėje veiklos nuostatoms nepritaria MP, jis turi teisę siūlyti Prezidentui šį ministrą pašalinti. Taigi taikoma ne tik kolektyvinė politinė atsakomybė, bet ir individuali politinė atsakomybė.

Ministras

Ministras, remdamasis Konstitucija, įstatymais, Vyriausybės nutarimais ir potvarkiais bei juos vykdydamas, leidžia **įsakymus ir įsakymais patvirtintus kitus teisės aktus (nuostatus, taisykles, instrukcijas, įvairias tvarkas bei reglamentus**) ir tikrina, kaip jie vykdomi, ministerijos kompetencijos ir vidaus adminsitravimo klausimais (pvz.: dėl LR vidaus reikalų ministro įsakymo dėl Vairuotojo pažymėjimų išdavimo ir keitimo taisyklių patvirtinimo; dėl kokio nors departamento nuostatų patvirtinimo; dėl vidaus reikalų pareigūnų registro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo; dėl asmens be pilietybės kelionės dokumento išdavimo taisyklių patvirtinimo ir t.t.).

KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS 2018 M. STRUKTŪRA
KRAŠTO APSAUGOS MINISTRAS
Viceministras
Viceministras
Viceministras
KAM kancleris
Kariuomenės vadas
KAM gynybos politikos direktorius
Ministro sekretoriatas
Generalinė inspekcija
Centralizuotas vidaus audito departamentas
Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie KAM
Gynybos politikos ir euroatlantinio bendradarbiavimo departamentas
Tarptautinių ryšių ir operacijų departamentas
Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentas prie KAM
Strateginės komunikacijos ir viešųjų ryšių departamentas
Protokolo skyrius
Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija
Lietuvos šaulių sąjunga
Gynybos planavimo departamentas
Finansų ir biudžeto departamentas
Kibernetinio saugumo ir informacinių technologijų departamentas
Informacinių technologijų tarnyba prie KAM
Nacionalinis kibernetinio saugumo centras prie KAM
Valstybės įmonė „Infostruktūra"
Logistikos departamentas
Įsigijimų politikos skyrius
Gynybos resursų agentūra prie KAM
Infrastruktūros plėtros departamentas prie KAM
Administracijos departamentas
Teisės departamentas
Personalo departamentas
Veiklos procesų vadybos skyrius
Vytauto Didžiojo karo muziejus
KAM bendrųjų reikalų departamentas
Centralizuota finansų ir turto tarnyba prie KAM
Lietuvos kariuomenė
- įstaigos prie Krašto apsaugos ministerijos (KAM)
- asociacija, bendradarbiaujanti su krašto apsaugos sistema
- valstybės įmonė, kurios savininkė yra Krašto apsaugos ministerija.

Ministerijos kolegija

Ministerijos veikloje ministro vienvaldiškumas derinamas su kolegialumu, nes svarbiausiais valdymo politikos klausimais priimti sprendimus jam padeda joje sudaroma kolegija, kuri yra ministro patariamoji institucija.

Kolegija svarsto:

- pagrindinius, strateginius ministerijos veiklos klausimus,
- svarbiausiųjų ministro įsakymų ir kitų teisės aktų projektus,
- išklauso ministerijos struktūrinių padalinių, departamentų, tarnybų ir inspekcijų prie ministerijos, kitų jai pavaldžių įstaigų bei organizacijų ir jos reguliavimo sričiai priskirtų valstybinių įmonių vadovų ataskaitas,
- svarsto, kaip parenkami ir ugdomi darbuotojai, kaip tikrinamas sprendimų vykdymas.

Įstaigos prie ministerijų

Tai funkcinės kompetencijos institucijos, kurios vykdo valstybinį reguliavimą ir tarpšakinę koordinaciją, priežiūrą, kontrolę bei kitas tarpšakines funkcijas, **priskirtas atitinkamų ministerijų reguliavimo sričiai**.

Ministerija paprastai formuoja atitinkamos valstybės valdymo srities politiką, o jos kompetencijai priskirtų uždavinių ir funkcijų įgyvendinimą praktikoje užtikrina LRV arba tiesiog ministerijos tam tikram tikslui steigiamos institucijos – įstaigos prie ministerijų.

Prie ministerijų gali būti įsteigti departamentai, kontrolės ar apskaitos funkcijas vykdančios tarnybos ir inspekcijos.

Įstaigos prie ministerijų

Įstaigos prie Vidaus reikalų ministerijos

- Asmens dokumentų išrašymo centras
- Informatikos ir ryšių departamentas
- Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba
- Ginklų fondas
- Migracijos departamentas
- Policijos departamentas
- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas
- Regioninės plėtros departamentas
- Turto valdymo ir ūkio departamentas
- Vadovybės apsaugos departamentas
- Valstybės sienos apsaugos tarnyba
- Valstybės tarnybos departamentas
- Viešojo saugumo tarnyba

Įstaigos prie ministerijų

Įstaigas prie ministerijų steigia Vyriausybė, priimdama **nutarimą**. Steigėjo funkcijos pavedamos vykdyti atitinkamai ministerijai, kurios reguliavimo sričiai priskiriama įsteigti įstaiga. Įstaigų prie ministerijų veiklą per šių įstaigų vadovus koordinuoja ministras. Jos yra Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucijos, įeinančios į tam tikros ministerijos sistemą bei turinčios finansinį, materialinį ir administracinį - teisinį savarankiškumą.

Įstaigos prie ministerijų

Įstaigai prie ministerijos **vadovauja įstaigos vadovas**: departamentui, tarnybai, agentūrai, biurui - direktorius, inspekcijai - viršininkas. Inspekcijai gali vadovauti ir vyriausiasis valstybinis inspektorius (pavyzdžiui, Darbo inspekcijai vadovauja vyriausiasis darbo inspektorius).

Juos skiria ir atleidžia iš pareigų ministras Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka. Įstaigų prie ministerijų vadovai yra **tiesiogiai pavaldūs ministrui** ir asmeniškai atsako už įstaigai pavestų uždavinių ir funkcijų vykdymą. Jie taip pat gali turėti pavaduotojus, kuriuos skiria į pareigas ir atleidžia iš jų įstaigų vadovai, suderinę tai su ministerija, kurios reguliavimo sričiai priskirta jų vadovaujama įstaiga.

Įstaigos prie ministerijų

Vadovybę sudaro įstaigos vadovas ir jų pavaduotojai, o administraciją - struktūriniai padaliniai (skyriai, poskyriai, grupės ir kt.), kuriems vadovauja padalinio vadovai. Bendro administracinio modelio nėra. Administracijos struktūriniams padaliniams taip pat priskiriami teritoriniai padaliniai, kurie išdėstyti pagal Lietuvos Respublikos administracinį teritorinį suskirstymą. Vienos įstaigos prie ministerijų turi **teritorinius padalinius** (pavyzdžiui, Lietuvos metrologijos inspekcija, Valstybinė mokesčių inspekcija), tačiau yra ir tokių, kurios **teritorinių padalinių neturi** (pavyzdžiui, Teismų departamentas**).**

Įstaigos prie ministerijų

Įstaigų prie ministerijų struktūras tvirtina ministras, pareigybių aprašymus ir administracijos padalinių nuostatus tvirtina įstaigos vadovas.

Jų administracijų struktūras ir pareigybių sąrašus, neviršydamas darbo užmokesčiui nustatytų lėšų, tvirtina įstaigos vadovas.

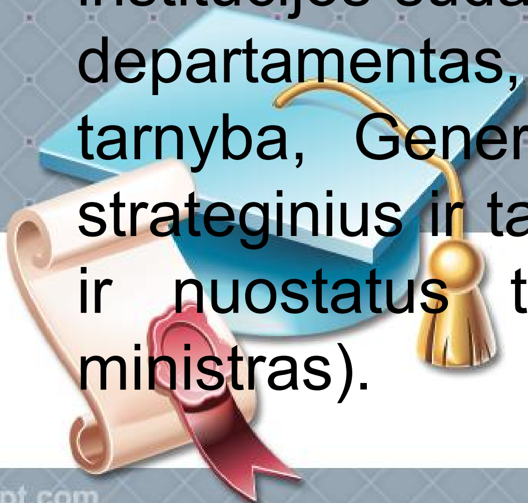
Struktūrinių padalinių vadovai tiesiogiai pavaldūs įstaigos vadovui arba jų padalinį kuruojančiam įstaigos vadovo pavaduotojui. Struktūrinio padalinio vadovas atsako už padalinio uždavinių ir užduočių sprendimą, padalinio darbo planavimą, organizavimą ir kontrolę bei už kitų jam pavestų funkcijų vykdymą.

Įstaigos prie ministerijų

Daugumoje įstaigų prie ministerijų sudaromos patariamosios institucijos - **kolegijos** (pavyzdžiui, Muitinės departamentas ir kt.). Į jų sudėtį įeina įstaigos vadovas (kolegijos pirmininkas) ir jo pavaduotojai. Narių teisėmis kolegijoje gali dalyvauti atitinkamos ministerijos atstovas, teritorinių padalinių vadovai, taip pat administracijos darbuotojai ir kiti asmenys. Kolegijos svarsto svarbiausius įstaigos kompetencijai priskirtus klausimus.

Kitose įstaigose prie ministerijų kaip patariamosios institucijos sudaromos **tarybos** (pavyzdžiui, Standartizacijos departamentas, Akreditacijos biuras, Valstybinė metrologijos tarnyba, Generalinė miškų urėdija ir kt), kurios svarsto strateginius ir tarpšakinius klausimus. Jų personalinę sudėtį ir nuostatus tvirtina įstaigos vadovas (gali tvirtinti ir ministras).

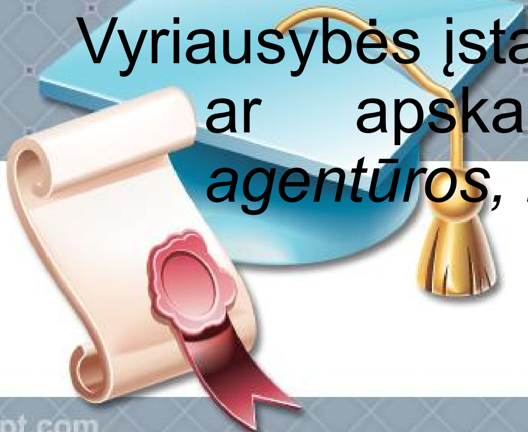
Vyriausybės įstaigos

Antrą centrinio vykdomosios valdžios institucijų sistemos lygmens institucijų grandį sudaro **Vyriausybės įstaigos**.

Tai institucijos, skirtos ministerijų funkcijoms nepriskirtiems klausimams spręsti.

Dažniausiai tai funkcinės kompetencijos institucijos, kurioms suteikti tarpšakiniai valdymo įgaliojimai vykdyti valstybinį reguliavimą ir tarpšakinę koordinaciją. priežiūrą, kontrolę bei kitas tarpšakines funkcijas.

Vyriausybės įstaigoms priklauso: *departamenta*i, kontrolės ar apskaitos funkcijas vykdančios *tarnybos, agentūros, inspekcijos* bei kitos įstaigos.

Vyriausybės įstaigos

- **Vyriausybės įstaigų sąrašas**
- Lietuvos statistikos departamentas
- Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba
- Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas
- Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
- Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija
- Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba
- Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnyba
- **Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos**
- Vyriauysbės atstovų įstaiga
- Mokestinių ginčų komisija prie LRV
- Lietuvos administracinių ginčų komisija
- Ryšių reguliavimo tarnyba
- Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija
- Viešųjų pirkimų tarnyba
- **Kitos įstaigos**
- Vyriausybės strateginės analizės centras
- Rytų Europos studijų centras
- Informacinės visuomenės plėtros komitetas

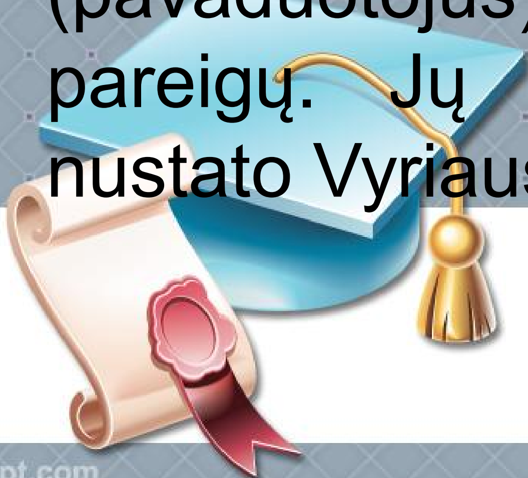
Departamentai įgyvendina funkcinį reguliavimą atitinkamoje veiklos srityje, taip pat valstybinį reguliavimą ir tarpšakinę koordinaciją jų kompetencijai priskirtais klausimais (*pavyzdžiui, Statistikos departamentas įgyvendina bendrą valstybės politiką statistikos metodologijos ir organizavimo sferoje*).

Tarnybos, agentūros ir inspekcijos paprastai vykdo specialias kontrolės, priežiūros, apskaitos, leidimų, valstybinio reguliavimo ir kitas funkcijas nustatytose sferose (*pavyzdžiui, Ryšių reguliavimo tarnyba vykdo telekomunikacijų veiklos reguliavimo funkcijas)*

Vyriausybės įstaigos

Vyriausybės įstaigai vadovauja vadovas: **departamentui**– **generalinis direktorius**; **tarnybai, komitetui**, **fondui** – **direktorius**; **inspekcijai** – **viršininkas arba direktorius**. Departamentų, komitetų, tarnybų ir inspekcijų vadovus skiria pareigoms ir atleidžia iš jų Ministras Pirmininkas. Vyriausybės įstaigos vadovas gali turėti pavaduotoją (pavaduotojus), kurį (kuriuos) jis skiria ir atleidžia iš pareigų. Jų skaičių, vadovaudamasis diskrecija, nustato Vyriausybės įstaigos vadovas.

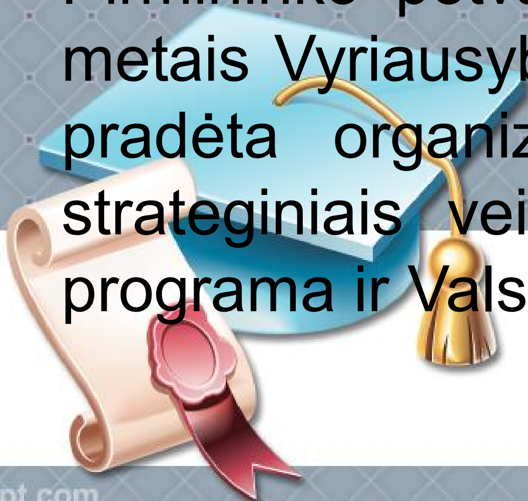

Vyriausybės įstaigos

Vyriausybės įstaigas, kaip ir įstaigas prie ministerijų steigia Vyriausybė.

Vyriausybės įstaigų vadovai yra pavaldūs Ministrui Pirmininkui. Jie sprendžia įstaigos kompetencijai priskirtus klausimus, taip pat vykdo įstatymų ir Vyriausybės nutarimų nustatytas funkcijas.

Vyriausybės įstaigos savo veikloje vadovaujasi Konstitucija, įstatymais, tarptautinėmis sutartimis, Respublikos Prezidento dekretais, Vyriausybės nutarimais, Ministro Pirmininko potvarkiais ir kitais teisės aktais. Pastaraisiais metais Vyriausybės įstaigų kaip ir ministerijų veikla taip pat pradėta organizuoti, remiantis Vyriausybės aprobuotais strateginiais veiklos planais, derinamais su Vyriausybės programa ir Valstybės ilgalaikės raidos strategija.

Vyriausybės įstaigos

LRV įstaigas apibūdinantys požymiai:

- jas steigia ir steigėjo funkcijas vykdo Vyriausybė;
- steigiamos ministerijų funkcijoms nepriskirtiems klausimams spręsti;
- jų vadovus skiria į pareigas ir atleidžia, skatina ir skiria jiems tarnybines nuobaudas, pašalpas MP Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka;
- vadovai tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi MP;
- jų veikla organizuojama vadovaujantis jų vadovo patvirtintais ir viešai skelbiamais strateginiais veiklos planais;
- jų vadovai tvirtina įstaigos struktūrą, pareigybių sąrašą ir aprašymus, struktūrinių padalinių nuostatus; kolegijų darbo reglamentus/ tvarką;
- teikia Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių vykdymo ataskaitas, MP reikalavimu atsiskaito už savo veiklą.

Atribojimo Požymiai

- Įstaigos prie ministerijų steigiamos ministerijų kompetencijai priskirtoms funkcijoms realizuoti, o Vyriausybės įstaigos -ministerijų funkcijoms nepriskirtiems klausimams spręsti;
- taip pat skiriasi jų vadovų skyrimo tvarka: įstaigų prie ministerijų vadovus skiria ir atleidžia atitinkamas ministras, o Vyriausybės įstaigų - Ministras Pirmininkas;
- Skirtinga ir jų pavaldumo tvarka: įstaigų prie ministerijų vadovai tiesiogiai pavaldūs ministrui, o Vyriausybės įstaigų - Ministrui Pirmininkui.;
- Nors daugumos įstaigų prie ministerijų pavadinimai sutampa su Vyriausybės įstaigų pavadinimais (departamentai, tarnybos, inspekcijos, agentūros), tačiau kai kurie pavadinimai yra būdingi tik Vyriausybės įstaigoms (pavyzdžiui, komitetai, fondai);
- Įstaigos prie ministerijų taip pat yra biudžetinės įstaigos, todėl svarbiausias jų atribojimo kriterijus nuo kitų ministerijoms pavaldžių įstaigų yra jų steigimo tvarka. Kaip jau minėta anksčiau, įstaigas prie ministerijų **steigia Vyriausybė**, o steigėjo funkcijos pavedamos vykdyti atitinkamai ministerijai. Kitų ministerijai pavaldžių įstaigų steigėjas yra ministerija.

Papildomi šaltiniai:

Bakaveckas A. Lietuvos vykdomoji valdžia: monografija.- Vilnius: Eugrimas, 2007. 155-184p.

Lietuvos administracinė teisė : bendroji dalis : vadovėlis / Audrius Bakaveckas ... [et al.] ; Mykolo Romerio universitetas. 2-oji laida. Vilnius : Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005. 253-286p.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymas (Žin., 1994, Nr. 43-772; 1998, Nr. 41(1)-1131)

Ačiū už dėmesį

Administracinės teisės paskaita

Lietuvos Respublikos Vyriausybė

Vyriausybė

- Vyriausybė – vykdomąją valdžią plačiausiai įgyvendinanti valstybinė institucija, tai viena iš trijų valdžių (K. 5 str. 1 p.) „Valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir **Vyriausybė**, Teismas“.

Vyriausybės sąvoka ir požymiai

Požymiai:

-Vyriausybės formavimo tvarką ir įgaliojimus nustato Konstitucija ir specialus įstatymas ;

-Ji įgyvendina vykdomąją valdžią ir vadovauja šios rūšies institucijoms ;

-Ji yra bendros kompetencijos institucija;

-Suteikta teisė leisti norminius aktus;

-Tai kolegiali institucija;

- Ji solidariai atsako Seimui už bendrą savo veiklą

-Jos veiklą prižiūri Prezidentas ir Parlamentas

LR Vyriausybė – Respublikos Prezidento ir Seimo sudaroma aukščiausioji, kolegiali vykdomosios valdžios institucija, kuri organizuoja valstybės vadovo priimtų dekretų ir Seimo įstatymų įgyvendinimą bei valstybės valdžios institucijų sistemoje užimanti hierarchinį lygmenį po Respublikos Prezidento ir Seimo.

Vyriausybės sudarymo tvarka:

1. Ministrą Pirmininką Seimo pritarimu skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas;

2. Ministras Pirmininkas ne vėliau kaip per 15 dienų nuo jo paskyrimo pristato Seimui savo sudarytą ir Respublikos Prezidento patvirtintą Vyriausybę ir pateikia svarstyti jos programą (https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4/);

3. Jeigu Seimas motyvuotu nutarimu nepritaria šiai programai, Ministras Pirmininkas ne vėliau kaip per 15 dienų nuo nepritarimo dienos pateikia svarstyti naują programą;

4. Vyriausybė gauna įgaliojimus veikti, kai Seimas posėdyje dalyvaujančių narių balsų dauguma pritaria jos programai.

5. Kai Seimas pritaria Vyriausybės programai, Vyriausybė privalo per 3 mėnesius patvirtinti Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą.

Vyriausybės programa

Tai - dokumentas, Vyriausybės veiklos planas jų įgaliojimų laikui, jame išdėstytos veiklos kryptys ir jai turi būti pritaręs Seimas.

Apimamos tokios sritys kaip darbo, šeimos, socialinės apsaugos, sveikatos apsaugos, teisinės sistemos srityje. Pagal Konstitucijos(92 str. 5 d., 101 str. 3 d 1 p.) bei LRKT (1998 m. sausio 10 d.) – tai teisinis dokumentas, kuriame išdėstytos tam tikro laikotarpio valstybės veiklos gairės. “

Vyriausybės programa

Vyriausybės programos rengimui vadovauja Ministras Pirmininkas.

Kitos vykdomosios valdžios institucijos (ministerijos, Vyriausybės įstaigos, taip pat Vyriausybės kanceliarija) paskirtiems ministrams jų prašymu teikia medžiagą, kurios reikia Vyriausybės programai parengti ir atitinkamai prisideda prie jos rengimo.

Iš tikrųjų Vyriausybės programa yra atskiros politinės partijos ar politinių partijų koalicijos, sudarančios Vyriausybę, nuostatų rinkinys. Po to, kai Seimo posėdyje dalyvaujančių balsų dauguma patvirtinama Vyriausybės programa, naujai sudaryta Vyriausybė pradeda savo veiklą.

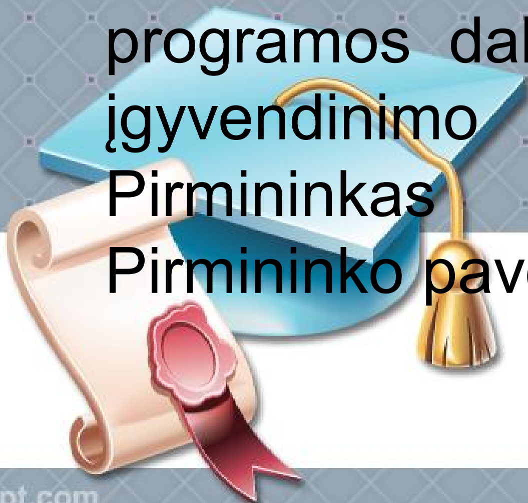

Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas

Seimui pritarus Vyriausybės programai per tris mėnesius Vyriausybė parengia ir patvirtina konkrečias **priemones šiam planui vykdyti**.

Tai atskiras mechanizmas, kurį sudaro preciziškos plano įgyvendinimo priemonės, numatant detalius veiksmus, atsakingus vykdytojus ir atlikimo terminus.

Jos kartu nustato ir tam tikrų vykdomosios valdžios institucijų, logiškai atitinkančių tam tikrą Vyriausybės programos dalį, veiklos kryptis. Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių rengimui vadovauja Ministras Pirmininkas arba Vyriausybės kancleris Ministro Pirmininko pavedimu.

Vyriausybės įgaliojimų grąžinimo tvarka

Vyriausybė grąžina įgaliojimus:

- Išrinkus Respublikos Prezidentą.
- Po Seimo rinkimų
- Kai pasikeičia daugiau nei pusė ministrų

Vyriausybė grąžina įgaliojimus Respublikos Prezidentui tą dieną, kai naujasis Seimas susirenka į pirmąjį posėdį.

Išrinkus Respublikos Prezidentą, Vyriausybė įgaliojimus grąžina Respublikos Prezidentui tą dieną, kai šis pradeda eiti pareigas.

Respublikos Prezidentas priima Vyriausybės grąžinamus įgaliojimus ir paveda jai eiti pareigas, kol Vyriausybė iš naujo gaus Seimo įgaliojimus arba kol bus sudaryta nauja Vyriausybė.

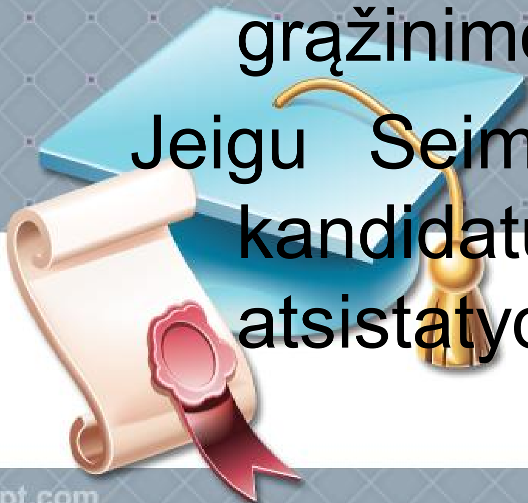
Kai Vyriausybė grąžina įgaliojimus, Respublikos Prezidentas per 15 dienų teikia Seimui svarstyti įgaliojimus grąžinusios Vyriausybės Ministro Pirmininko kandidatūrą.

Vyriausybė iš naujo gauna įgaliojimus veikti pagal Seimo anksčiau patvirtintą programą, jei :

- Seimas pritaria Ministro Pirmininko kandidatūrai ir Respublikos Prezidentas paskiria Ministrą Pirmininką,
- Ministro Pirmininko pateiktoje ir Respublikos Prezidento patvirtintoje Vyriausybėje nepasikeitė daugiau nei pusė iki įgaliojimų grąžinimo dirbusių ministrų.

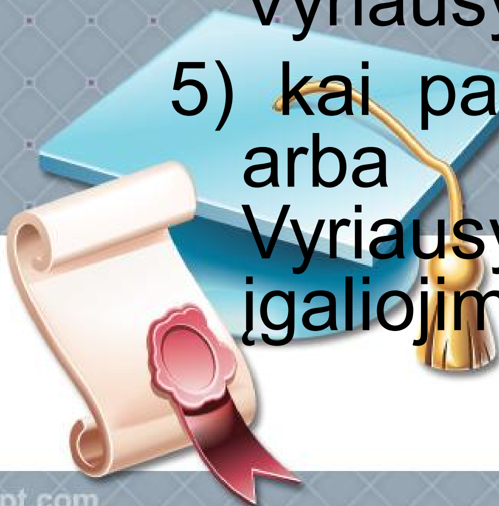
Jeigu Seimas nepritaria Ministro Pirmininko kandidatūrai, Vyriausybė privalo atsistatydinti.

Vyriausybės atsistatydinimo tvarka

Vyriausybė privalo atsistatydinti šiais atvejais:

1) kai Seimas du kartus iš eilės nepritaria naujos Vyriausybės programai;
2) kai Seimas visų Seimo narių balsų dauguma slaptu balsavimu pareiškia nepasitikėjimą Vyriausybe ar Ministru Pirmininku;
3) kai Ministras Pirmininkas atsistatydina arba miršta;
4) po Seimo rinkimų, kai sudaroma nauja Vyriausybė;
5) kai pasikeitus daugiau kaip pusei ministrų arba išrinkus Respublikos Prezidentą Vyriausybė iš naujo negauna Seimo įgaliojimų.

Ministras Pirmininkas apie Vyriausybės atsistatydinimą teikia Respublikos Prezidentui rašytinį pranešimą, kuris prieš tai paskelbiamas Vyriausybės posėdyje

Apie Vyriausybės atsistatydinimą turi būti pranešta Respublikos Prezidentui tą dieną, kurią atsiranda anksčiau minėtų aplinkybių

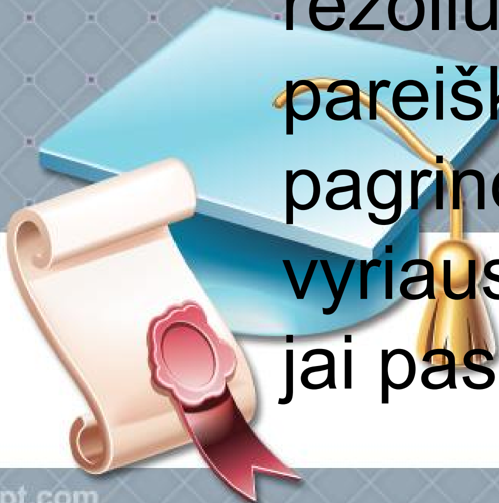
Vyriausybė laikoma atsistatydinusia nuo Respublikos Prezidento dekreto įsigaliojimo dienos.

Interpeliacija

Interpeliacija (lot. *interpellatio*, angl. *interpellation*) – tai ypatinga parlamento paklausimo vyriausybei dėl jos veiklos bendrai ar jos atskiriems nariams tam tikrais jų veiklos klausimais rūšis.

Ji skiriasi nuo kitų paklausimo formų tuo, kad po atsakymo eina diskusijos, užsibaigiančios rezoliucijos priėmimu, kurioje parlamentas pareiškia savo nuomonę dėl interpeliacijos pagrindu buvusios priežasties arba vyriausybės veiklos apskritai, išreikšdamas jai pasitikėjimo arba nepasitikėjimo votumą.

Interpeliacijos pateikimo Ministrui Pirmininkui ar ministrui tvarka bei nepasitikėjimo Vyriausybe pateikimo tvarka:

1. Seimo sesijos metu ne mažesnė kaip 1/5 Seimo narių grupė gali pateikti interpeliaciją Ministrui Pirmininkui ar ministrui, taip pat pateikti nutarimo projektą dėl nepasitikėjimo Vyriausybe
2. Seimas, apsvarstęs minėtų subjektų atsakymą, gali nutarti, jog atsakymas yra nepatenkinamas, ir daugiau kaip pusės visų Seimo narių balsų dauguma slaptu balsavimu pareikšti nepasitikėjimą Ministru Pirmininku, ministru arba Vyriausybe.

3. Pareiškus nepasitikėjimą Ministru Pirmininku, ministru arba Vyriausybe, jie privalo tą pačią dieną atsistatydinti.

Kai Seimas pareiškia nepasitikėjimą Ministru Pirmininku, atsistatydina visa Vyriausybė.

Šiuo atveju Respublikos Prezidentas Ministro Pirmininko pareigas paveda eiti kitam Vyriausybės nariui, kol bus sudaryta nauja Vyriausybė.

4. Kai Seimas pareiškia nepasitikėjimą ministru, Respublikos Prezidentas paveda eiti šias pareigas kitam ministrui, kol bus paskirtas ir prisaikdintas naujas ministras.

Šiuo atveju Ministras Pirmininkas ne vėliau kaip per 15 dienų pateikia Respublikos Prezidentui naują ministro kandidatūrą.

Ministro Pirmininko ir ministrų neliečiamumo bei kitos garantijos

1. Ministras Pirmininkas ir ministrai negali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn ar suimti, taip pat negali būti kitaip suvaržyta jų laisvė be išankstinio Seimo sutikimo, o tarp Seimo sesijų - be išankstinio Respublikos Prezidento sutikimo.
2. Jiems mokomas atlyginimas už darbą ;
3. gali būti sudaromas Ministro Pirmininko ar ministro fondai;
4. Ministras Pirmininkas gali turėti rezidenciją ;
5. Pasibaigus Vyriausybės nario įgaliojimams jam išmokama kompensacija;

Vyriausybės įgaliojimai

Dar Vyriausybės įgaliojimus galima skirstyti taip (pagal K. 94 str.):

- Krašto reikalų tvarkymas (K 94 str. 1 p.);
- Įstatymų vykdymas, dekretų vykdymas;
- Valstybės biudžeto rengimas ir tvarkymas;
- Ministerijų koordinavimas.

Vyriausybės veiklos formos

Pagrindinė Vyriausybės veiklos organizacinė forma yra **posėdžiai**.

Prieš juos vyksta ministrų **pasitarimai**, juose aptariami svarbiausieji LRV posėdžio darbotvarkės klausimai, juos šaukia ir pirmininkauja MP.

Taip pat yra dar trečia veiklos forma – LRV **nuolatinių komitetų sudarymas** (dėl teisės aktų projekto) ir jų funkcionavimas.

Posėdis laikomas teisėtu, jeigu jame dalyvauja daugiau kaip pusė visų Vyriausybės narių. Juose Vyriausybė sprendžia svarbiausius valstybės valdymo klausimus, visų Vyriausybės narių balsų dauguma priimdama nutarimus.

Ministras Pirmininkas

1. MP sprendžia Vyriausybės veiklos organizavimo klausimus. Jis kviečia Vyriausybės posėdžius, jiems vadovauja ar pirmininkauja, tvirtina tų posėdžių darbotvarkę. Ministras, negalintis dalyvauti, privalo pranešti MP-ui ir gauti jo sutikimą. MP gali įtraukti ir posėdžio metu naujus klausimus. MP gali įtraukti ir posėdžio metu naujus klausimus.

2. MP skiria ir atleidžia politinio pasitikėjimo (asmeninio) valstybės tarnautojus, įstaigų vadovus, gali jiems skirti tarnybines nuobaudas.

3. MP leidžia potvarkius dėl atstovavimo Vyriausybei KT-e, teismuose, dėl aukščiau minėtų pareigūnų atostogų, jų darbo apmokėjimo ir skatinimo, ministrų pavadavimo ir k.t.

Ministro Pirmininko politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai

- Vyriausybės kancleris,
- Vyriausybės kanclerio pirmasis pavaduotojas,
- Ministro Pirmininko patarėjai,
- Ministro Pirmininko atstovas spaudai ir kiti Ministro Pirmininko politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai, kurie padeda Ministrui Pirmininkui suformuoti politines nuostatas ir prioritetus, priimti ir įgyvendinti sprendimus.

Vyriausybės kanceliarija ir kancleris

Vyriausybės kanceliarija yra Vyriausybės įsteigta biudžetinė įstaiga, padedanti vykdyti Vyriausybės ir Ministro Pirmininko funkcijas. Vyriausybės kanceliarijai vadovauja Vyriausybės kancleris.

Vyriausybės kanceliarijos nuostatus tvirtina Vyriausybė.

Vyriausybės kancleris turi du pavaduotojus:

- Vyriausybės kanclerio pirmasis pavaduotojas yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas;
- Vyriausybės kanclerio pavaduotojas yra karjeros valstybės tarnautojas. Vyriausybės kanclerio pavaduotojas yra pavaldus Vyriausybės kancleriui ir atskaitingas Ministrui Pirmininkui.

Ypatingieji vyriausybės santykiai su Seimu ir Respublikos Prezidentu

1. Vyriausybė turi teisę teikti siūlymą Respublikos Prezidentui paskelbti pirmalaikius Seimo rinkimus, jeigu Seimas pareiškia tiesioginį nepasitikėjimą Vyriausybe.
2. Jeigu Seimas negali per 10 dienų susirinkti ir paskelbti Respublikos Prezidento rinkimų, rinkimus skelbia Vyriausybė, priimdama nutarimą
3. Ministras Pirmininkas ir ministrai turi teisę dalyvauti Seimo, jo komitetų, komisijų bei frakcijų posėdžiuose ir pareikšti savo nuomonę svarstomais klausimais

4. Ministras Pirmininkas arba ministras, privalo atsakyti žodžiu ar raštu į seimo narių paklausimus
5. Ministras Pirmininkas arba atitinkamas ministras ne vėliau kaip per 3 dienas pasirašo Respublikos Prezidento dekretus
6. Vyriausybė turi įstatymų leidybos iniciatyvos teisę Seime.
7. Vyriausybė turi teisę teikti siūlymą Seimui balsuoti dėl pasitikėjimo Vyriausybe.

Vyriausybė ir savivaldybės

Ypatingi Vyriausybės santykiai ir su savivaldybėmis.

Kadangi savivaldybės nepavaldžios jokioms valstybės institucijoms, Vyriausybės skiriami atstovai prižiūri ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus ir sprendimus.

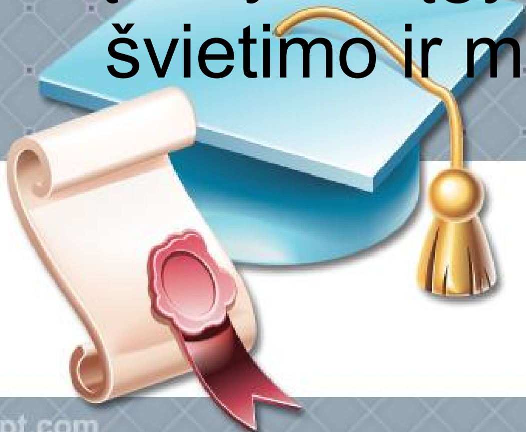
Vyriausybė taip pat teikia savivaldybėms rekomendacijas socialinės apsaugos, sveikatos, švietimo ir kultūros plėtojimo bei kitais klausimais.

Vyriausybės nutarimai

Nutarimai Dažniausiai yra bendrųjų, rečiau – individualių teisės normų aktai (pvz. dėl vyriausybės atstovo skyrimo).

Jie priimami posėdžiuose. Vyriausybės nutarimai priimami kolegialiai, juos pasirašo Ministras pirmininkas ir vadovas tos ministerijos, kurios valdymo sritį reguliuos naujai priimtas nutarimas. Pvz., Vyriausybės nutarimą, nustatantį Švietimo įstatymo įgyvendinimo tvarką, pasirašys MP bei švietimo ir mokslo ministras.

Vyriausybės sprendimai ir rezoliucijos

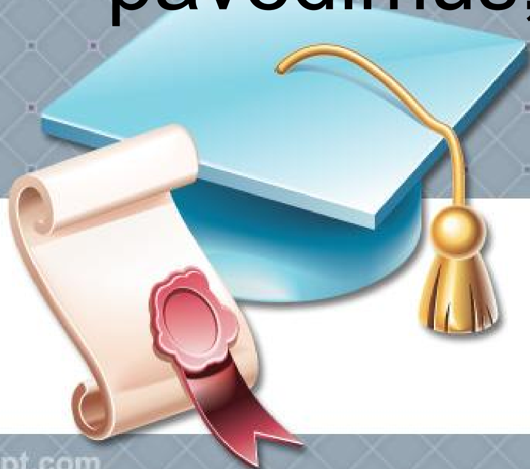
Vyriausybės sprendimai – tai teisės aktai, kuriuos priima LRV visų Vyriausybės narių balsų dauguma, svarstydama LR pozicijas dėl pasiūlymų priimti ES teisės aktus. Dėl kitų ES dokumentų **Vyriausybė gali priimti rezoliucijas**.

Ir sprendimai, ir rezoliucijos priimami **Vyriausybės pasitarime**. Priimti LRV sprendimai ir rezoliucijos prieš pateikiant pasirašyti MP, vizuojami LRV kanclerio. O registruojami, kai juos pasirašo MP.

MP potvarkiai

Ministras Pirmininkas jo kompetencijai priskirtais organizaciniais, personaliais ir kitais klausimais leidžia **potvarkius** arba priima operatyvius **sprendimus** – pavedimus, įforminamus rezoliucijomis.

Papildomi šaltiniai:

Bakaveckas A. Lietuvos vykdomoji valdžia: monografija.- Vilnius: Eugrimas, 2007. 155-184p.

Lietuvos administracinė teisė : bendroji dalis : vadovėlis / Audrius Bakaveckas ... [et al.] ; Mykolo Romerio universitetas. 2-oji laida. Vilnius : Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005. 253-286p.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymas (Žin., 1994, Nr. 43-772; 1998, Nr. 41(1)-1131)

Ačiū už dėmesį

Administracinės teisės paskaita

Administracinės teisės normos bei santykiai

Administracinės teisės normos

Tai valstybės institucijų priimtos ar patvirtintos, formaliai apibrėžtos, bendrai privalomos elgesio taisyklės, skirtos reguliuoti visuomeninius santykius valstybinio valdymo srityje.

Administracinės teisės normų požymiai:

1. specifinis reguliavimo dalykas – visuomeniniai santykiai, susiklostantys viešojo valdymo (valstybinio valdymo) srityje;
2. administracinės teisės normomis reglamentuojami visuomeniniai santykiai yra reguliuojami griežtesniais metodais;
3. vienpusis valdingas administracinės teisės normų poveikis.

Administracinės teisės normų požymiai:

4. Administracinės teisės normų apsauga gali būti garantuojama taikant administracinę, tarnybinę, materialinę atsakomybes, taip pat taikant ekonomines sankcija;
5. Administracinės teisės normos atlieka kitų teisės šakų (darbo teisės, finansų teisės, ekologinės teisės ir kt.) apsauginę funkciją;
3. administracinės teisės normoms būdingas imperatyvumas.

Administracinių teisinių normų imperatyvus pobūdis pasireiškia pagrindinėmis formomis:

1. tiesioginis nurodymas, įpareigojantis valstybinių santykių tam tikrą subjektą, elgtis būtent taip, o ne kitaip;
2. nurodymas, suteikiantis tam tikram valdymo santykių subjektui, tam tikros administracinės teisės normos ribose pasirinkti, bet būtinai vieną iš numatytų elgesio variantų
3. nurodymas, suteikiantis tam tikram valdymo subjektui galimybę, pagal savo pasirinkimą daryti veiksmus, numatytus toje normoje, ar atsisakyti nuo jų padarymo

Administracinės teisės normos vidinė struktūra

- Hipotezė – tai normos dalis, nurodanti konkrečias aplinkybes ar sąlygas, kuriomis ši norma turi būti taikoma arba vykdoma. Hipotezėje nurodomos aplinkybės yra juridiniai faktai, kurių pagrindu atsiranda ir kinta, išnyksta atitinkami administraciniai teisiniai santykiai
- Dispozicija – tai normos dalis, numatanti tam tikrą norminio elgesio taisyklę, kurioje formuluojamos valdymo santykių dalyvių teisės, pareigos, įgaliojimai, leidžiamas elgesys, draudimai, ribojimai ar teisių varžymai
- Sankcija – tai valstybės nustatytos prievartinio poveikio priemonės, taikomos asmenims, pažeidusiems teisės normoje įtvirtintą taisyklę

AT normos struktūra

Administracinės teisės normų struktūra nors ir panaši į kitų teisės šakų normų vidinę struktūrą, tačiau yra ir tam tikrų skirtumų, pvz., ne visos administracinės teisės normos turi sankciją, Administracinių teisės pažeidimų kodekse yra daug blanketinių normų (jos nėra išdėstytos dispozicijoje, o – kitame teisės akte).

AT normos struktūra

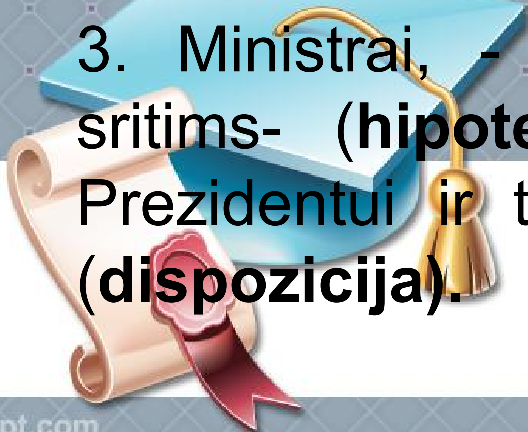
Iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo:

5 straipsnis. Vyriausybės atsakomybė ir atskaitomybė

1. Vyriausybė solidariai atsako Seimui už bendrą savo veiklą (**hipotezė).** Vyriausybė ne rečiau kaip kartą per metus pateikia Seimui savo metinę veiklos ataskaitą (**dispozicija)**.

2. Seimo reikalavimu (**hipotezė)** Seimo statuto nustatyta tvarka Vyriausybė arba atskiri ministrai atsiskaito Seime už savo veiklą (**dispozicija)**.

3. Ministrai, - vadovaudami jiems pavestoms valdymo sritims- (**hipotezė)**, yra atsakingi Seimui, Respublikos Prezidentui ir tiesiogiai pavaldūs Ministrui Pirmininkui – (**dispozicija).**

Administracinės teisės normų klasifikavimas

Pagal turinį skiriamos **materialinės ir procesinės** administracinės teisės normos.

- **Materialinės** teisės normos įtvirtina valdymo santykių dalyvių (viešojo administravimo institucijų, valstybės tarnautojų, pareigūnų, piliečių, ir kitų dalyvių.) administracinį teisinį statusą, t.y. teises ir pareigas.
- Administracinės **procesinės** normos nustato pastarųjų teisių ir pareigų įgyvendinimą, vykdomosios tvarkomosios veiklos realizavimo procedūras.

Administracinės teisės normų klasifikavimas

Pagal konkrečius subjektus.

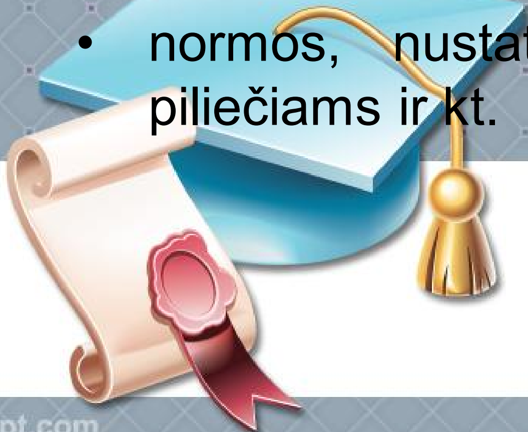
- normos, reglamentuojančios viešojo administravimo institucijų (valstybės, savivaldybių) administracinį teisinį statusą;
- normos, reglamentuojančios valstybės tarnautojų administracinį teisinį statusą;
- normos, reglamentuojančios piliečių (užsieniečių, apatridų ir kitų fizinių asmenų) administracinį teisinį statusą viešojo administravimo srityje;
- normos, reglamentuojančios privačių įstaigų, juridinių asmenų, įmonių funkcionavimą viešojo administravimo srityje;
- normos, reglamentuojančios nevyriausybinių organizacijų ir politinių partijų administracinį teisinį statusą

Administracinės teisės normų klasifikavimas

Pagal konkretų turinį

- normos, nustatančios valstybinio valdymo institucijų (ministerijų, departamentų.) steigimo, reorganizavimo ir likvidavimo tvarką;
- normos, nustatančios įvairių valdymo institucijų kompetenciją;
- normos, nustatančios valstybinių valdymo institucijų struktūrą;
- normos, nustatančios valstybinių valdymo institucijų teisinės veiklos formas ir metodus (pavyzdžiui, prievartos priemonių taikymą);
- normos, nustatančios kontrolės organizavimą ir vykdymą valstybinio valdymo srityje;
- normos, nustatančios valstybinio valdymo institucijų pareigas piliečiams ir kt.

Administracinės teisės normų klasifikavimas

Pagal **poveikio subjektams pobūdį** administracinės teisės normos gali būti *įpareigojančios, draudžiančios, įgalinančios ir rekomendacinės*:

- *įpareigojančios* teisės normos įpareigoja atlikti tam tikrus aktyvius veiksmus.
- *draudžiančios* administracinės teisės normos įtvirtina pavojingas veikas, nuo kurių turi susilaikyti valdymo santykių dalyviai
- *įgalinančios* teisės normos administracinių teisinių santykių dalyviams suteikia teisę atlikti veiksmus, įtvirtintus administracinės teisės normos dispozicijoje arba elgtis savo nuožiūra, neprieštaraujant teisės aktų nustatytiems reikalavimams.
- *rekomendacinės* teisės normos įtvirtina laisvai pasirenkamo, tačiau pageidautino valdymo santykio dalyvio elgesį

Administracinės teisės normų įgyvendinimas

Administracinės teisės normų įgyvendinimas – tai vienas iš teisės objektyvacijos etapų – tiesioginis normos reikalavimų pritaikymas. Tai praktinė, procesinė veikla, siekiant tinkamai sureguliuoti visuomeninius valdymo santykius

Administracinės teisės normų įgyvendinimo formos:

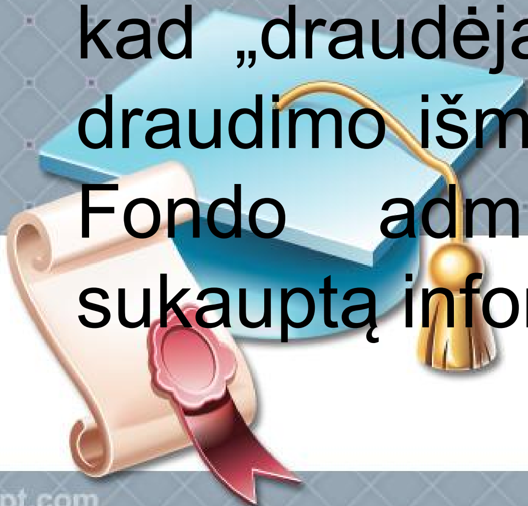
- Naudojimasis administracinės teisės normomis
- Administracinės teisės normų vykdymas
- Administracinės teisės normų laikymasis
- Administracinės teisės normų taikymas

Administracinės teisės normų įgyvendinimas

- **Naudojimasis** administracinės teisės norma – tai yra vienas pagrindinių būdų teisės subjektui įgyvendinti jam priklausančias subjektines teises.

Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 12 straipsnis nustato, kad „draudėjai, apdraustieji asmenys ir socialinio draudimo išmokų gavėjai turi teisę gauti apie juos Fondo administravimo institucinėje sistemoje sukauptą informaciją".

Administracinės teisės normų įgyvendinimas

Administracinės teisės normų **laikymasis** – tai teisės subjekto savanoriškas paklusimas normos reikalavimams, nurodymams.

Ši teisės normos įgyvendinimo forma verčia subjektą susilaikyti nuo veiksmų, kuriuos įstatymas (ar kiti teisės aktai) draudžia, todėl pastarasis, derindamas savo elgesį su normos reikalavimais, nedaro teisės pažeidimų. Laikydamasis teisės normos subjektas siekia išvengti neigiamų teisinių pasekmių (sankcijų, statuso ribojimų ir pan.).

Administracinės teisės normų įgyvendinimas

- Administracinės teisės normų **vykdymas** – įgyvendinimo forma, kuomet teisės subjektas atlikdamas privalomus veiksmus vykdo teisės normos reikalavimus.

Tai veiksmai, kuriuos atlikti yra būtina, nes subjektas neturi galimybės rinktis.

Vykdymas – aktyvi teisės normų įgyvendinimo forma, kuri pasireiškia išoriškai, o jo metu yra įgyvendinamos įpareigojančios teisės normos, kurių turinį sudaro privalomi teisės reikalavimai (teisinės pareigos).

Administracinės teisės normų įgyvendinimas

Administracinės teisės normų **taikymas** – ypatinga teisės normų įgyvendinimo forma, kuri ne tik išsiskiria savo savitumais, bet ir yra būdas užtikrinti kitas teisės normų realizavimo formas

Administracinės teisės taikymo požymiai:

1. Taikyti administracinės teisės normas gali tik kompetentingos valstybės institucijos
2. Teisės taikymo aktais konkretizuojamas teisės normų turinys, kuris savo originaliame pavidale yra bendro pobūdžio.
3. Administracinės teisės normų taikymas yra valdingo pobūdžio – teisės taikymo turinys yra privalomas asmenims ir organizacijoms, kuriems jis yra adresuotas.
4. Teisės taikymas yra kūrybinė veikla.

Yra skiriamos dvi teisės taikymo kryptys:

- *Negatyvi teisės taikymo kryptis*, kurios tikslas yra nubausti teisės pažeidimą padariusį subjektą.
- *Pozityvi teisės taikymo kryptis*, kuria realizuojamos subjektų teisės.

Normų klasifikavimas pagal įtaką teisės subjektams

Įpareigojančios

Draudžiančios

Įgalinančios

Rekomendacinės

Administracinės teisės normų vykdymas

Administracinės teisės normų laikymasis

Administracinės teisės normų naudojimas

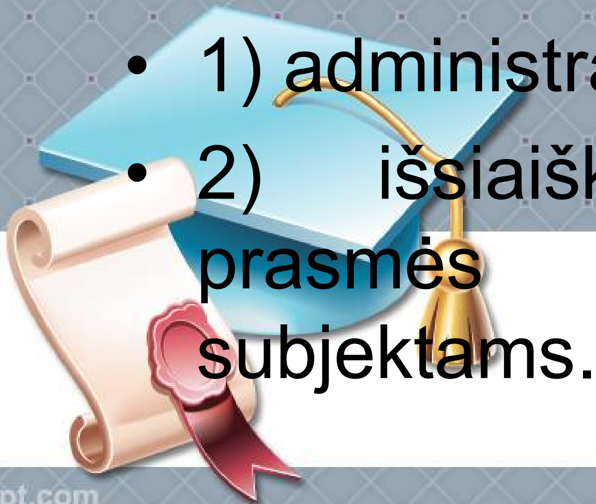
Administracinės teisės normų taikymas

Administracinės teisės aiškinimas *– tai teisės subjektų (valstybės institucijų, organizacijų, pareigūnų, piliečių) intelektualinė veikla, skirta atskleisti administracinės teisės normos prasmę (teisių ir pareigų turinį, jų santykį).*

Administracinės teisės aiškinimas susideda iš dviejų dalių:

- 1) administracinės teisės normų išsiaiškinimo;
- 2) išsiaiškintos administracinės teisės prasmės paaiškinimo kitiems teisės subjektams.

Administracinės teisės santykių sąvoka

administracinis teisinis santykis yra valdymo pobūdžio visuomeninis santykis, sureguliuotas administracinės teisės norma, kuriame šalys turi tarpusavyje susijusias juridines pareigas ir teises, nustatytas ir užtikrintas nurodytoje normoje.

Administracinių-teisinių santykių struktūros elementais yra:

- *turinys* (materialus- įpareigoto asmens leidžiamas elgesys ir juridinės-subjektinės teisės ir pareigos).
- *objektai* (materialinės ir nematerialinės vertybės),
- *subjektai* (fiziniai ir juridiniai asmenys),

Teisiniai santykiai pasižymi dvigubu turiniu:

1) **teisinis turinys** (subjektinės teisės ir teisinės pareigos);

2) **faktinis** (materialinis) **turinys**, tai yra teisinio santykio dalyvių faktinis poelgis, kuriame įgyvendinamos subjektinės teisės ir teisinės pareigos

Subjektinė teisė *– tai teisinio santykio dalyvio (subjekto) galimas (leistinas) elgesys, skirtas įgyvendinti savo interesus.*

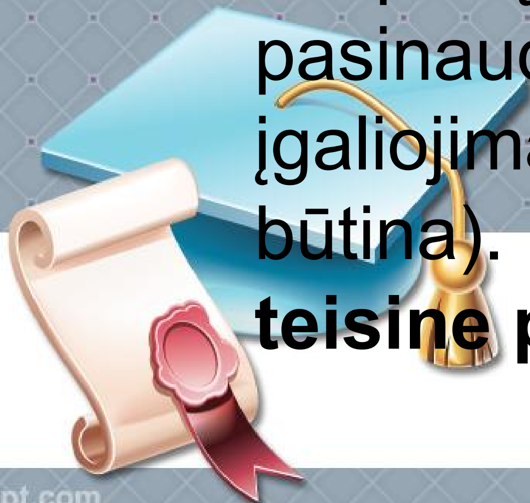
Pagrindiniai subjektinės teisės požymiai yra šie:

- subjektinė teisė – galimas, leistinas elgesys.
- subjektinės teisės įgyvendinimą garantuoja teisinio santykio “kito dalyvio” pareiga.
- subjektinė teisė skirta teisinio santykio dalyvio interesams tenkinti.

Subjektinė teisės turi vidinę sandarą, kurią sudaro trys teisinės galimybės:

- galimybė pačiam elgtis kaip nustatyta;
- galimybė reikalauti, kad kitas teisinio santykio dalyvis atliktų pareigą, t.y. reikalauti kito elgesio;
- galimybė, kuri pasireiškia, kaip teisė kreiptis į kompetentingus subjektus, kad šie pasinaudodami valstybės valdingais įgaliojimais priverstų atlikti pareigą (jei yra būtina). Ši teisinė galimybė yra vadinama **teisine pretenzija**

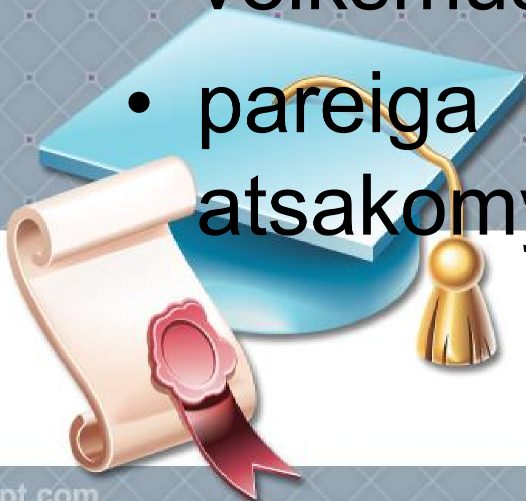
Teisinė pareiga – tai teisinio santykio dalyvio (subjekto) privalomas elgesys, skirtas kito dalyvio interesams tenkinti.

- Pagrindiniai teisinės pareigos požymiai yra šie:
  - teisinė pareiga yra privalomas elgesys, kuris yra tiksliai nustatytas, apibrėžtas. Tai garantuoja galima valstybinė prievarta;
  - pareigą atlikti tam tikrą veiką, lemia teisės normos reikalavimai;
  - pareiga skirta tenkinti teisinio santykio, kito dalyvio ar valstybės interesus.

Teisinė pareiga taip pat turi savo sandarą, kurią sudaro:

- pareiga susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų;
- pareiga atlikti tam tikrus aktyvius veiksmus;
- pareiga teisiškai atsakyti (teisinė atsakomybė).

Teisinių santykių objektas apibūdinamas, kaip: reali socialinė vertybė, kuria pasinaudoti ir ją apsaugoti siekia teisinio santykio subjektai, įgyvendindami subjektines teises ir pareigas.

Tokiais objektais laikytini: daiktai, dvasinės kūrybos vaisiai, veiksmai (elgesys), asmeninės nematerialinės gėrybės.

Administracinių teisinių santykių subjektų grupės:

- Fiziniai asmenys– *piliečiai, užsienio valstybių piliečiai bei asmenys be pilietybės*.
- Juridiniai asmenys - *valstybinio valdymo institucijos, nevyriausybinės organizacijos, įmonės, įstaigos bei kitos socialinės bendrijos*.

Pagal šalių tarpusavio pobūdį išskirtini **vertikalūs ir horizontalūs** teisiniai santykiai.

Pagal konkretų turinį, administraciniai teisiniai santykiai skirstomi į **turtinio ir neturtinio pobūdžio.**

Pagal gynimo būdą – į **ginamus administracine ir teismine tvarka**.

Pagal tikslo siekimo nuostatas (kryptis), skirstomi į ***pozityvius ir deliktinius***.

Administracinių teisinių santykių atsiradimo, pasikeitimo ir pasibaigimo pagrindai

Administraciniai teisiniai santykiai atsiranda juridinių faktų pagrindu, kuriais laikomi **veiksmai** ir **įvykiai**. Veiksmų ir įvykių kaita yra nustatyta administracinės teisės normoje (hipotezėje).

Veiksmai

Veiksmai – tokie faktai, kurie vyksta pagal žmonių veiklą, yra jų valios išraiškos rezultatas. Jie gali būti teisėti ir neteisėti.

Teisėti veiksmai atitinka administracinės teisės normas. Pagrindinė jų rūšis – juridiniai aktai, t. y. veiksmai padaromi sąmoningu tikslu sukelti tam tikrus teisinius padarinius. Juridiniu faktu gali būti ir neveikimas (nepriėmus būtinų priemonių viešosios tvarkos apsaugai).

Neteisėti veiksmai neatitinka administracinės teisės normų reikalavimų. Tai teisės pažeidimai (deliktai), kurių pagrindu kyla administracinio poveikio priemonių taikymo santykiai.

Įvykiai

Įvykiai – reiškiniai, kylantys nepriklausomai nuo žmonių valios. Stichinės nelaimės ir t.t.

Papildomi šaltiniai:

Lietuvos administracinė teisė : bendroji dalis : vadovėlis / Audrius Bakaveckas ... [et al.] ; Mykolo Romerio universitetas. 2-oji laida. Vilnius : Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005. 172-191p.

Ačiū už dėmesį

Administracinės teisės paskaita

Lietuvos Respublikos Prezidentas

Prezidentas

Terminas „prezidentas“ yra kilęs iš lotynų kalbos žodžio „praesidens“, kuris reiškia „sėdintis priešakyje“.

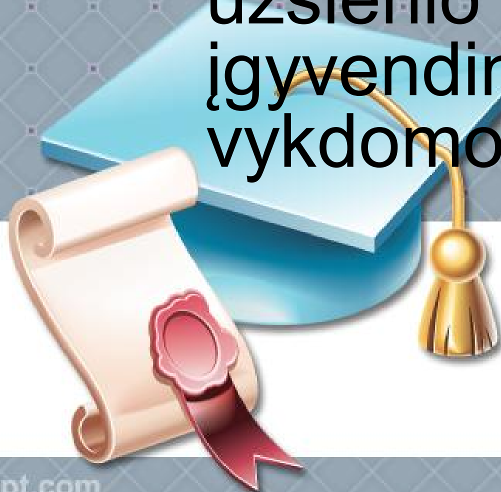
Tai vienasmenis valstybės vadovas, kuriam įgaliojimai suteikiami per rinkimus. Toks institutas būdingas valstybėms, kuriose vyrauja valstybės valdymo forma - respublika.

Vadovaujantis Konstitucijos 77 straipsnio 1 dalimi „Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas”

Kaip valstybės vadovas jis yra:

- žmogaus bei piliečių teisių ir laisvių, daugiausia įgyvendinamų viešojo valdymo (administravimo) sferoje, garantas,
- užtikrina koordinuotą valstybės valdžios institucijų funkcionavimą ir bendradarbiavimą,
- sprendžia pagrindinius valstybės vidaus ir užsienio politikos klausimus, kuriuos įgyvendinant aktyviai dalyvauja ir vykdomosios valdžios institucijos.

Prezidento įgaliojimų grupavimas

Be minėtų klasifikacijų, Konstitucijos 84 straipsnyje reglamentuotus Respublikos Prezidento įgaliojimus galima diferencijuoti ir pagal jų santykį su valstybės valdžios rūšimis. Remiantis šiuo kriterijumi, galima skirti:

1) įgaliojimus įstatymų leidžiamosios valdžios srityje;

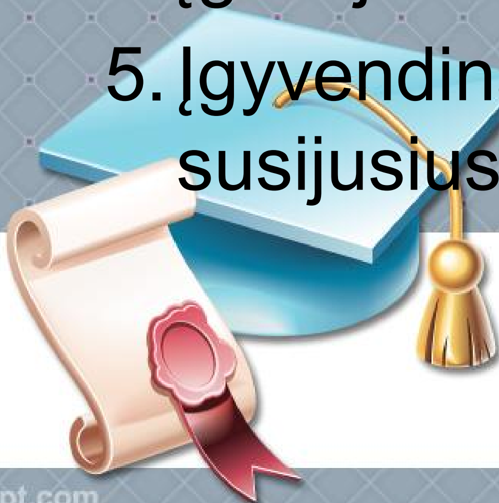
2) įgaliojimus vykdomosios valdžios srityje;

3) įgaliojimus teisminės valdžios srityje.

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje

1. Įgaliojimai, susiję su Vyriausybės formavimu ir veikla.
2. Įgaliojimai, susiję su tam tikrų valstybės pareigūnų skyrimu.
3. Įgaliojimai, įgyvendinant užsienio politiką.
4. Įgaliojimai, susiję su krašto apsauga.
5. Įgyvendina ir kitus su vykdomąja valdžia susijusius įgaliojimus („mišrūs“ įgaliojimai)

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje1. Įgaliojimai, formuojant Vyriausybę.

Šis procesas ypatingas tuo, kad formuojant Vyriausybę kaip kolegialią instituciją, dalyvauja dvi Lietuvos Respublikos aukščiausios valdžios institucijos – Respublikos Prezidentas ir Seimas.

Šis procesas pasireiškia tam tikrais teisės aktais ir jų priėmimo eiliškumu:

1. Prezidentas išleidžia **dekretą**, kuriuo teikia seimui MP kandidatūrą;

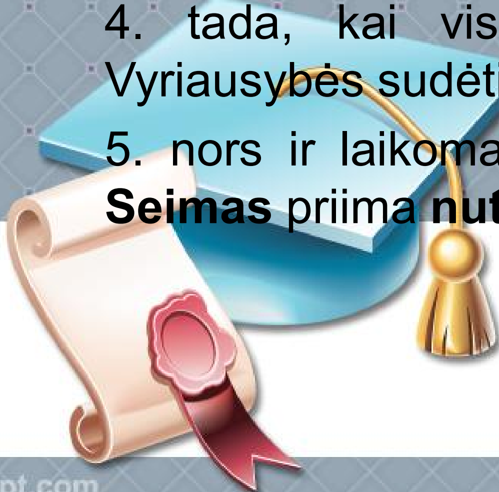
Seimas priima **nutarimą,** kuriuo pritaria kandidatūrai;

2. tada Prezidentas išleidžia **dekretą**, kuriuo skiria asmenį gavusį Seimo pritarimą MP-u;

3. pastarajam žodžiu ar raštu pateikus Prezidentui ministrų kandidatūras, o šiam pritarus – Prezidentas išleidžia **dekretus** dėl kiekvieno ministro skyrimo;

4. tada, kai visi ministrai paskirti, Prezidentas išleidžia **dekretą** dėl Vyriausybės sudėties patvirtinimo.

5. nors ir laikoma Vyriausybė sudaryta, tačiau ji įgaliojimus gauna tik, kai **Seimas** priima **nutarimą**, kuriuo pritaria Vyriausybės veiklos programai.

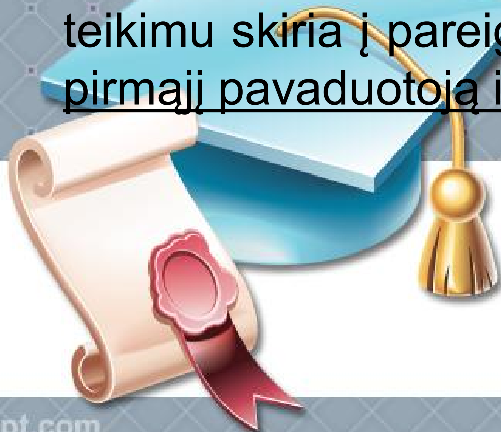
Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 2. Įgaliojimai, susiję su tam tikrų valstybės pareigūnų skyrimu:

Vykdydamas įstatymus Respublikos Prezidentas skiria ir kitus valstybės pareigūnus, kurių vadovaujamas institucijas negalima priskirti vykdomosios valdžios institucijų sistemai: Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia <u>Konkurencijos tarybos pirmininką bei narius</u>

Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu septyneriems metams skiria ir atleidžia <u>generalinį prokurorą</u>; generalinio prokuroro teikimu skiria ir atleidžia <u>generalinio prokuroro pavaduotojus</u>;

Valstybės kontrolieriaus teikimu skiria į pareigas <u>valstybės kontrolieriaus pavaduotojus</u>

teikia Seimui Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus kandidatūrą ir šiam pritarus, <u>jį skiria ir atleidžia iš pareigų</u>; Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus teikimu skiria į pareigas ir atleidžia iš jų <u>Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus pirmąjį pavaduotoją ir pavaduotoją</u>

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 2. Įgaliojimai, susiję su tam tikrų valstybės pareigūnų skyrimu

Ministro Pirmininko teikimu skiria Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininką ir narius.

Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia Ryšių reguliavimo tarnybos direktorių ir Ryšių reguliavimo tarnybos tarybos narius.

Lietuvos banko valdybos pirmininką penkeriems metams skiria ir atleidžia prieš terminą Seimas Respublikos Prezidento teikimu. Lietuvos banko valdybos pirmininko pavaduotojus ir valdybos narius devyneriems metams skiria ir atleidžia prieš terminą Respublikos Prezidentas Lietuvos banko valdybos pirmininko teikimu.

Valstybinės kultūros ir paveldo komisijos 2 narius skiria Prezidentas.

Valstybės saugumo departamentui vadovauja generalinis direktorius, kurį Seimo pritarimu skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas. Generalinio direktoriaus pavaduotojus skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas generalinio direktoriaus teikimu.

Prezidentas skiria 4 Lietuvos radijo ir televizijos komisijos narius.

Seimo pritarimu skiria ir atleidžia kariuomenės vadą ir saugumo tarybos vadovą.

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 3.Įgaliojimai, įgyvendinant užsienio politiką

Prezidento pagrindinis uždavinys šioje srityje yra nubrėžti pagrindines užsienio politikos prioritetines kryptis, išreiškiančias valstybės oficialią politiką.

Konstitucijos 84 str. 1) nustato, kad Prezidentas kartu su Vyriausybe vykdo užsienio politiką, o Vyriausybės įst. 22 str. 10) norma taip pat sako, kad Vyriausybė kartu su prezidentu vykdo užsienio politiką.

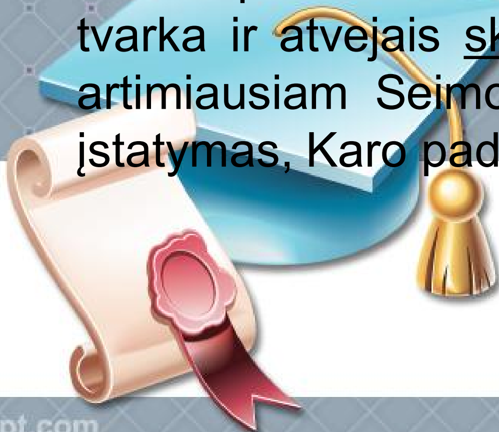
Sprendžia pagrindinius užsienio politikos klausimus ir kartu su Vyriausybe vykdo užsienio politiką.

Prezidentas tai daro per Užsienio reikalų ministeriją, o taip pat pasirašydamas Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ir teikdamas jas Seimui ratifikuoti; Vyriausybės teikimu skirdamas ir atšaukdamas Lietuvos Respublikos diplomatinius atstovus užsienio valstybėse ir prie tarptautinių organizacijų; priimdamas užsienio valstybių diplomatinių atstovų įgaliojamuosius ir atšaukiamuosius raštus; teikdamas aukščiausius diplomatinius rangus ir specialius vardus, (Konstitucijos 84 str. 2 ir 3 punktai).

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje
4. Įgaliojimai, susiję su krašto apsauga

Respublikos Prezidentas vadovauja Valstybės gynimo tarybai, Seimo pritarimu skiria ir atleidžia kariuomenės vadą (aukščiausiąjį Lietuvos karinį pareigūną ir aukščiausiąjį kariuomenės atstovą kariniais klausimais), saugumo tarnybos vadovą (Seimui ir Prezidentui atskaitingos institucijos direktorių, t.y. Valstybės saugumo departamento direktorių) bei suteikia aukščiausius karinius laipsnius (pulkininko, jūrų kapitono, generolo ir admirolo) dekretu, kurį pasirašo ir krašto apsaugos ministras.

Būdamas vyriausiasis **valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas**, Respublikos Prezidentas ginkluoto užpuolimo, kuriuo kėsinamasi į valstybės suverenumą ar teritorijos vientisumą, atveju priima sprendimus gynybos nuo ginkluotos agresijos, karo padėties įvedimo, taip pat mobilizacijos klausimais ir pateikia šiuos sprendimus tvirtinti artimiausiam Seimo posėdžiui, įstatymo nustatyta tvarka ir atvejais skelbia nepaprastąją padėtį ir pateikia šį sprendimą tvirtinti artimiausiam Seimo posėdžiui. Visa tai detalizuoja Nepaprastosios padėties įstatymas, Karo padėties įstatymas.

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 5. „Mišrūs“ įgaliojimai

Įstatymais nustatyta tvarka teikia

1. Lietuvos Respublikos pilietybę,
2. malonę nuteistiesiems;
3. skiria valstybinius apdovanojimus.

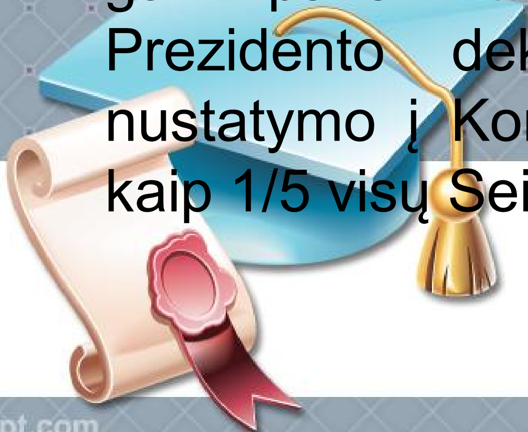

Prezidento dekretai

Vykdydamas savo įgaliojimus Respublikos Prezidentas leidžia dekretus, kurie daro įtaką vykdomosios valdžios ir kitų institucijų funkcionavimui.

Tai yra poįstatyminio, nenorminio pobūdžio teisės aktai, kurie negali prieštarauti įstatymams ir kurie būna susiję su tam tikrų valstybės pareigūnų skyrimu ir atleidimu, atitinkamiems asmenims valstybinių apdovanojimų, pilietybės bei malonės teikimu ir pan. Dauguma jo dekretų turi valdymo pobūdį, ir jų turinį dažniausiai sudaro administracinės teisės normos.

Respublikos Prezidento teisės aktus arba jų atskiras nuostatas gali panaikinti Konstitucinis Teismas. Dėl Respublikos Prezidento dekretų atitikties Konstitucijai ir įstatymams nustatymo į Konstitucinį Teismą turi teisę kreiptis ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių ir teismai.

Prezidentūra

Respublikos Prezidentas – vienasmenė institucija.

Išskirtinį vaidmenį organizuojant Respublikos Prezidento darbą atlieka jo suformuoti jį aptarnaujantys padaliniai, kurių tikslas – užtikrinti Respublikos Prezidento veiklą ir sudaryti sąlygas jam vykdyti Konstitucijos priskirtus įgaliojimus.

Prezidentūra

Respublikos Prezidentą aptarnaujančius padalinius, arba Prezidentūrą, sudarančius struktūrinius vienetus galima klasifikuoti į grupes:

1. PREZIDENTO PATARĖJŲ GRUPĖS ATSKIRAIS KLAUSIMAIS

- Ekonominės ir socialinės politikos grupė
- Aplinkos ir infrastruktūros grupė
- Nacionalinio saugumo grupė
- Komunikacijos grupė
- Respublikos prezidento kabinetas
- Švietimo, mokslo ir kultūros grupė
- Teisės grupė
- Vidaus politikos grupė
- Užsienio politikos grupė

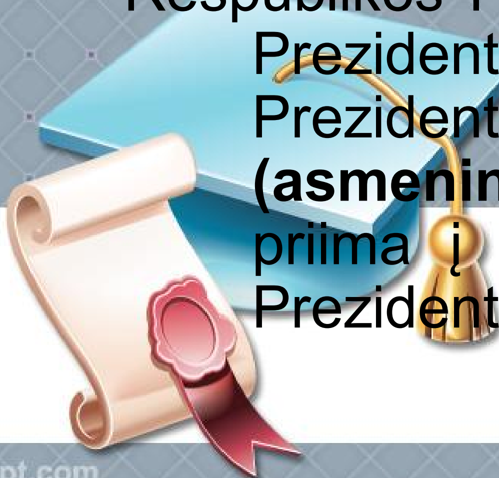
Prezidentūra

2. Respublikos Prezidento kanceliarija

Respublikos Prezidento kanceliarija yra valstybės įstaiga, padedanti Respublikos Prezidentui įgyvendinti jo funkcijas ir atliekanti Respublikos Prezidento rezidencijos finansinį, ūkinį ir materialinį aptarnavimą.

Respublikos Prezidento kanceliarija yra viešasis juridinis asmuo, turintis atsiskaitomąją sąskaitą banke, antspaudą su Lietuvos valstybės herbu ir pavadinimu „Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija“.

Respublikos Prezidento kanceliarijai vadovauja Respublikos Prezidento kanceliarijos kancleris. Respublikos Prezidento kanceliarijos kancleris **yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas**, kurį priima į pareigas ir iš pareigų atleidžia Respublikos Prezidentas.

Papildoma Literatūra:

- Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymas // Valstybės žinios *2008, Nr. 135-5234*
- Bakaveckas A. Lietuvos vykdomoji valdžia: monografija.- Vilnius: Eugrimas, 2007. 242-256p.
- Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. birželio 18 d. potvarkis dėl Respublikos Prezidento Kanceliarijos nuostatų// Valstybės žinios *2008 Nr. 71-2732*

.

Ačiū už dėmesį

Administracinės teisės paskaita

Lietuvos Respublikos Prezidentas

Prezidentas

Terminas „prezidentas“ yra kilęs iš lotynų kalbos žodžio „praesidens“, kuris reiškia „sėdintis priešakyje“.

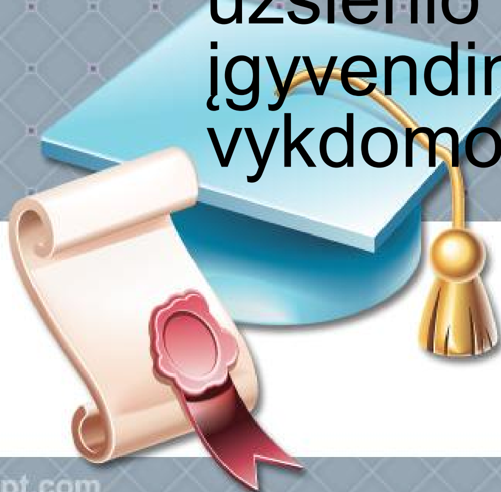
Tai vienasmenis valstybės vadovas, kuriam įgaliojimai suteikiami per rinkimus. Toks institutas būdingas valstybėms, kuriose vyrauja valstybės valdymo forma - respublika.

Vadovaujantis Konstitucijos 77 straipsnio 1 dalimi „Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas”

Kaip valstybės vadovas jis yra:

- žmogaus bei piliečių teisių ir laisvių, daugiausia įgyvendinamų viešojo valdymo (administravimo) sferoje, garantas,
- užtikrina koordinuotą valstybės valdžios institucijų funkcionavimą ir bendradarbiavimą,
- sprendžia pagrindinius valstybės vidaus ir užsienio politikos klausimus, kuriuos įgyvendinant aktyviai dalyvauja ir vykdomosios valdžios institucijos.

Prezidento įgaliojimų grupavimas

Be minėtų klasifikacijų, Konstitucijos 84 straipsnyje reglamentuotus Respublikos Prezidento įgaliojimus galima diferencijuoti ir pagal jų santykį su valstybės valdžios rūšimis. Remiantis šiuo kriterijumi, galima skirti:

1) įgaliojimus įstatymų leidžiamosios valdžios srityje;

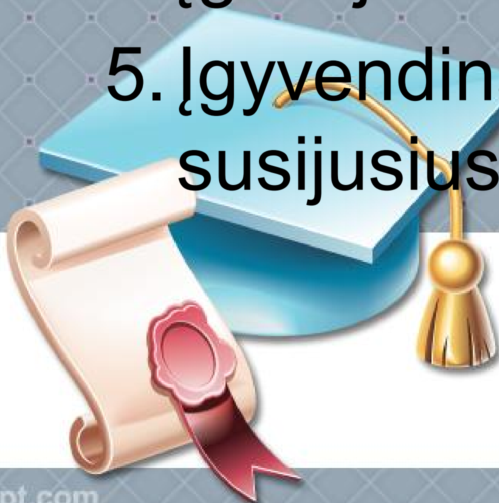
2) įgaliojimus vykdomosios valdžios srityje;

3) įgaliojimus teisminės valdžios srityje.

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje

1. Įgaliojimai, susiję su Vyriausybės formavimu ir veikla.
2. Įgaliojimai, susiję su tam tikrų valstybės pareigūnų skyrimu.
3. Įgaliojimai, įgyvendinant užsienio politiką.
4. Įgaliojimai, susiję su krašto apsauga.
5. Įgyvendina ir kitus su vykdomąja valdžia susijusius įgaliojimus („mišrūs“ įgaliojimai)

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje1. Įgaliojimai, formuojant Vyriausybę.

Šis procesas ypatingas tuo, kad formuojant Vyriausybę kaip kolegialią instituciją, dalyvauja dvi Lietuvos Respublikos aukščiausios valdžios institucijos – Respublikos Prezidentas ir Seimas.

Šis procesas pasireiškia tam tikrais teisės aktais ir jų priėmimo eiliškumu:

1. Prezidentas išleidžia **dekretą**, kuriuo teikia seimui MP kandidatūrą;

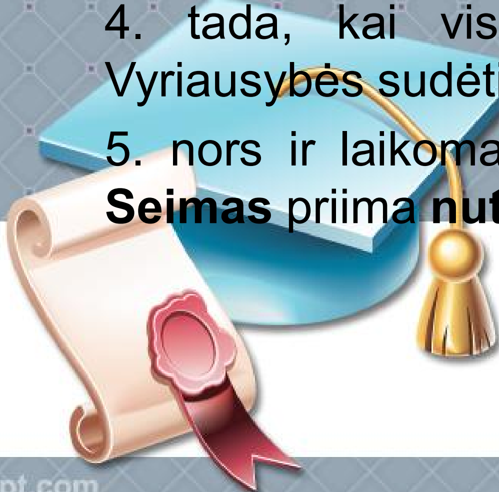
Seimas priima **nutarimą,** kuriuo pritaria kandidatūrai;

2. tada Prezidentas išleidžia **dekretą**, kuriuo skiria asmenį gavusį Seimo pritarimą MP-u;

3. pastarajam žodžiu ar raštu pateikus Prezidentui ministrų kandidatūras, o šiam pritarus – Prezidentas išleidžia **dekretus** dėl kiekvieno ministro skyrimo;

4. tada, kai visi ministrai paskirti, Prezidentas išleidžia **dekretą** dėl Vyriausybės sudėties patvirtinimo.

5. nors ir laikoma Vyriausybė sudaryta, tačiau ji įgaliojimus gauna tik, kai **Seimas** priima **nutarimą**, kuriuo pritaria Vyriausybės veiklos programai.

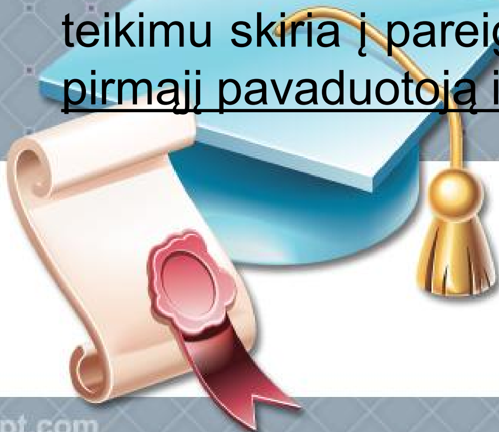
Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 2. Įgaliojimai, susiję su tam tikrų valstybės pareigūnų skyrimu:

Vykdydamas įstatymus Respublikos Prezidentas skiria ir kitus valstybės pareigūnus, kurių vadovaujamas institucijas negalima priskirti vykdomosios valdžios institucijų sistemai: Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia Konkurencijos tarybos pirmininką bei narius

Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu septyneriems metams skiria ir atleidžia generalinį prokurorą; generalinio prokuroro teikimu skiria ir atleidžia generalinio prokuroro pavaduotojus;

Valstybės kontrolieriaus teikimu skiria į pareigas valstybės kontrolieriaus pavaduotojus

teikia Seimui Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus kandidatūrą ir šiam pritarus, jį skiria ir atleidžia iš pareigų; Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus teikimu skiria į pareigas ir atleidžia iš jų Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus pirmąjį pavaduotoją ir pavaduotoją

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 2. Įgaliojimai, susiję su tam tikrų valstybės pareigūnų skyrimu

Ministro Pirmininko teikimu skiria Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininką ir narius.

Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia Ryšių reguliavimo tarnybos direktorių ir Ryšių reguliavimo tarnybos tarybos narius.

Lietuvos banko valdybos pirmininką penkeriems metams skiria ir atleidžia prieš terminą Seimas Respublikos Prezidento teikimu. Lietuvos banko valdybos pirmininko pavaduotojus ir valdybos narius devyneriems metams skiria ir atleidžia prieš terminą Respublikos Prezidentas Lietuvos banko valdybos pirmininko teikimu.

Valstybinės kultūros ir paveldo komisijos 2 narius skiria Prezidentas.

Valstybės saugumo departamentui vadovauja generalinis direktorius, kurį Seimo pritarimu skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas. Generalinio direktoriaus pavaduotojus skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas generalinio direktoriaus teikimu.

Prezidentas skiria 4 Lietuvos radijo ir televizijos komisijos narius.

Seimo pritarimu skiria ir atleidžia kariuomenės vadą ir saugumo tarybos vadovą.

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 3.Įgaliojimai, įgyvendinant užsienio politiką

Prezidento pagrindinis uždavinys šioje srityje yra nubrėžti pagrindines užsienio politikos prioritetines kryptis, išreiškiančias valstybės oficialią politiką.

Konstitucijos 84 str. 1) nustato, kad Prezidentas kartu su Vyriausybe vykdo užsienio politiką, o Vyriausybės įst. 22 str. 10) norma taip pat sako, kad Vyriausybė kartu su prezidentu vykdo užsienio politiką.

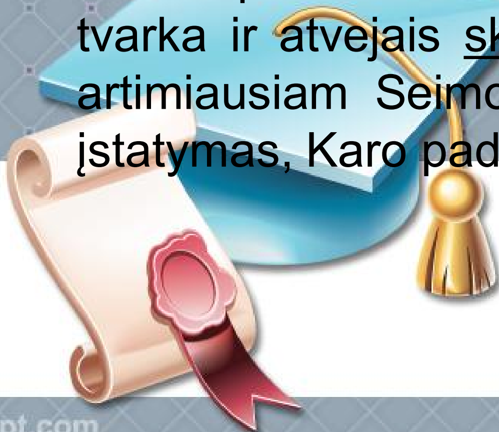
Sprendžia pagrindinius užsienio politikos klausimus ir kartu su Vyriausybe vykdo užsienio politiką.

Prezidentas tai daro per Užsienio reikalų ministeriją, o taip pat pasirašydamas Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ir teikdamas jas Seimui ratifikuoti; Vyriausybės teikimu skirdamas ir atšaukdamas Lietuvos Respublikos diplomatinius atstovus užsienio valstybėse ir prie tarptautinių organizacijų; priimdamas užsienio valstybių diplomatinių atstovų įgaliojamuosius ir atšaukiamuosius raštus; teikdamas aukščiausius diplomatinius rangus ir specialius vardus, (Konstitucijos 84 str. 2 ir 3 punktai).

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 4. Įgaliojimai, susiję su krašto apsauga

Respublikos Prezidentas vadovauja Valstybės gynimo tarybai, Seimo pritarimu skiria ir atleidžia kariuomenės vadą (aukščiausiąjį Lietuvos karinį pareigūną ir aukščiausiąjį kariuomenės atstovą kariniais klausimais), saugumo tarnybos vadovą (Seimui ir Prezidentui atskaitingos institucijos direktorių, t.y. Valstybės saugumo departamento direktorių) bei suteikia aukščiausius karinius laipsnius (pulkininko, jūrų kapitono, generolo ir admirolo) dekretu, kurį pasirašo ir krašto apsaugos ministras.

Būdamas vyriausiasis **valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas**, Respublikos Prezidentas ginkluoto užpuolimo, kuriuo kėsinamasi į valstybės suverenumą ar teritorijos vientisumą, atveju priima sprendimus gynybos nuo ginkluotos agresijos, karo padėties įvedimo, taip pat mobilizacijos klausimais ir pateikia šiuos sprendimus tvirtinti artimiausiam Seimo posėdžiui, įstatymo nustatyta tvarka ir atvejais skelbia nepaprastąją padėtį ir pateikia šį sprendimą tvirtinti artimiausiam Seimo posėdžiui. Visa tai detalizuoja Nepaprastosios padėties įstatymas, Karo padėties įstatymas.

Prezidento įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje 5. „Mišrūs“ įgaliojimai

Įstatymais nustatyta tvarka teikia

1. Lietuvos Respublikos pilietybę,
2. malonę nuteistiesiems;
3. skiria valstybinius apdovanojimus.

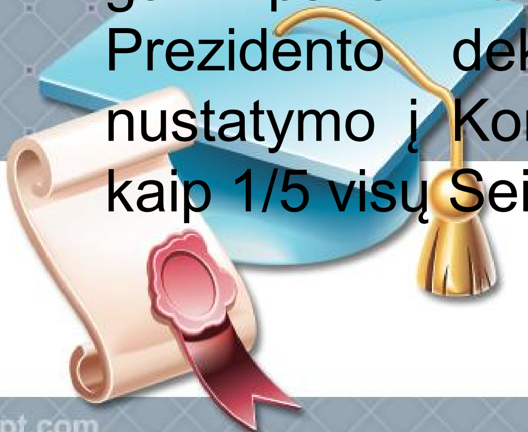

Prezidento dekretai

Vykdydamas savo įgaliojimus Respublikos Prezidentas leidžia dekretus, kurie daro įtaką vykdomosios valdžios ir kitų institucijų funkcionavimui.

Tai yra poįstatyminio, nenorminio pobūdžio teisės aktai, kurie negali prieštarauti įstatymams ir kurie būna susiję su tam tikrų valstybės pareigūnų skyrimu ir atleidimu, atitinkamiems asmenims valstybinių apdovanojimų, pilietybės bei malonės teikimu ir pan. Dauguma jo dekretų turi valdymo pobūdį, ir jų turinį dažniausiai sudaro administracinės teisės normos.

Respublikos Prezidento teisės aktus arba jų atskiras nuostatas gali panaikinti Konstitucinis Teismas. Dėl Respublikos Prezidento dekretų atitikties Konstitucijai ir įstatymams nustatymo į Konstitucinį Teismą turi teisę kreiptis ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių ir teismai.

Prezidentūra

Respublikos Prezidentas – vienasmenė institucija.

Išskirtinį vaidmenį organizuojant Respublikos Prezidento darbą atlieka jo suformuoti jį aptarnaujantys padaliniai, kurių tikslas – užtikrinti Respublikos Prezidento veiklą ir sudaryti sąlygas jam vykdyti Konstitucijos priskirtus įgaliojimus.

Prezidentūra

Respublikos Prezidentą aptarnaujančius padalinius, arba Prezidentūrą, sudarančius struktūrinius vienetus galima klasifikuoti į grupes:

1. PREZIDENTO PATARĖJŲ GRUPĖS ATSKIRAIS KLAUSIMAIS

- Ekonominės ir socialinės politikos grupė
- Aplinkos ir infrastruktūros grupė
- Nacionalinio saugumo grupė
- Komunikacijos grupė
- Respublikos prezidento kabinetas
- Švietimo, mokslo ir kultūros grupė
- Teisės grupė
- Vidaus politikos grupė
- Užsienio politikos grupė

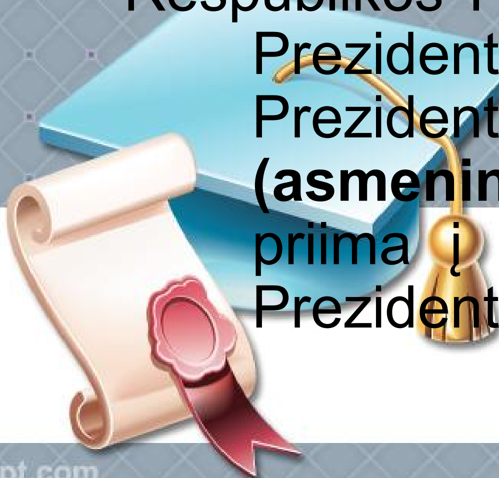
Prezidentūra

2. Respublikos Prezidento kanceliarija

Respublikos Prezidento kanceliarija yra valstybės įstaiga, padedanti Respublikos Prezidentui įgyvendinti jo funkcijas ir atliekanti Respublikos Prezidento rezidencijos finansinį, ūkinį ir materialinį aptarnavimą.

Respublikos Prezidento kanceliarija yra viešasis juridinis asmuo, turintis atsiskaitomąją sąskaitą banke, antspaudą su Lietuvos valstybės herbu ir pavadinimu „Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija“.

Respublikos Prezidento kanceliarijai vadovauja Respublikos Prezidento kanceliarijos kancleris. Respublikos Prezidento kanceliarijos kancleris **yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas**, kurį priima į pareigas ir iš pareigų atleidžia Respublikos Prezidentas.

Papildoma Literatūra:

- Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymas // Valstybės žinios *2008, Nr. 135-5234*
- Bakaveckas A. Lietuvos vykdomoji valdžia: monografija.- Vilnius: Eugrimas, 2007. 242-256p.
- Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. birželio 18 d. potvarkis dėl Respublikos Prezidento Kanceliarijos nuostatų// Valstybės žinios *2008 Nr. 71-2732*

.

Ačiū už dėmesį

ADMINISTRACINĖS TEISĖS PRINCIPAI

Administracinės teisės principai yra suprantami kaip pagrindines, fundamentalios idėjos ir teiginiai, kuriais vadovaujasi valstybės valdymo institucijos, vykdydamos įstatymų ir kitų teisės aktų joms pavestas funkcijas.

Principai kaip teorinės nuostatos atspindi objektyvius visuomenės ir valstybės vystymosi dėsningumus.

Logiška teigti, kad viešojo valdymo principai atspindi daugiau esmines valdymo puses, o principų turinys objektyviai išreiškia valdymo esmę bei jo būdingiausius bruožus.

Vėliau suteikiant principams teisinę formą jie išreiškia bendras nuostatas, kuriomis remiantis turėtų būti įgyvendinamas viešojo administravimo procesas. Viešojo valdymo principai – tai pagrindinės idėjos, kuriomis remiantis turi būti sudaryta ir funkcionuoti atitinkama valstybinio valdymo sistema.

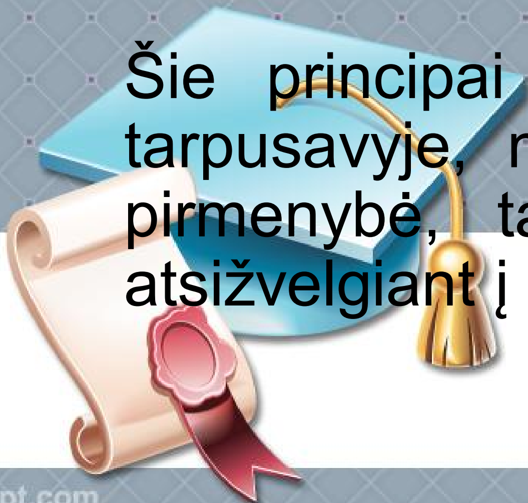
Principas originalas (pagrindinė, fundamentali idėja, teiginys, originalus modelis) ⟷ ***Norminė principo išraiška*** (įstatymo leidėjo ar kitą teisės aktą priimančio subjekto veikla, įtvirtinta norminė originalaus modelio matrica)⟷ ***Principo įgyvendinimo išraiška*** [administracinės teisės subjektų veiklos rezultatas įgyvendinant įstatymus ir kitus teisės aktus, įgyvendinimo elgsenos matrica (os)].

Administracinės teisės principų grupės:

- **Pagrindiniams administracinės teisės principams** būdingas socialinio organizavimo pobūdis, jie realizuojami valdymo veikloje nepriklausomai nuo valdymo institucijos hierarchinio lygio ar pareigybės, kurią užima valstybės tarnautojas.
- **Organizaciniai–techniniai valstybinio valdymo principai** – tai pagalbiniai arba taikomojo pobūdžio principai, kuriuos, remiantis praktine analize bei apibendrinimu, formuoja valdymo mokslas.

Šie principai sisteminiu požiūriu, turi būti derinami tarpusavyje, nė vienam iš jų iš anksto nesuteikiama pirmenybė, taip pat jie turi būti taikomi tinkamai atsižvelgiant į principų grupių paskirtį ir tikslus.

- **Pagrindiniai administracinės teisės principai:**

1. **Demokratiškumo principas**.

Visų valstybės institucijų veikla turėtų būti grindžiama demokratiniais valstybės valdymo principais ir nukreipta į visų visuomenės grupių teisėtų interesų tenkinimą

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 4 straipsnis įpareigoja Lietuvos Respublikos Vyriausybę, kaip aukščiausiąją valstybės vykdomosios valdžios instituciją, grįsti savo veiklą šiuo principu

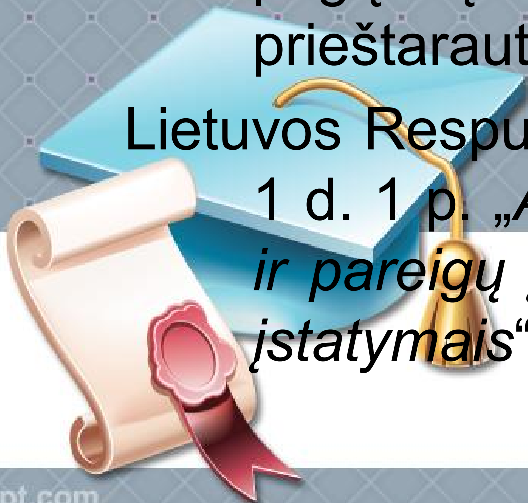
- **Pagrindiniai administracinės teisės principai:**

2. Teisėtumo (įstatymo viršenybės) principas.

Negali būti priimtas sprendimas, kuris prieštarautų galiojantiems įstatymams .

Aiškinantis šio principo esmę ir svarbą, būtina išskirti du svarbius momentus. Pirmasis - viešojo valdymo institucijų įgaliojimai ir kompetencija turi būti nustatyta įstatymu, t.y. jų veiklos teisinis pagrindas turi būti įstatymas. Antrasis – visi viešojo valdymo institucijų priimami sprendimai (administraciniai aktai) turi būti pagrįsti įstatymu. Negali būti priimtas sprendimas, kuris prieštarautų galiojantiems įstatymams

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 str. 1 d. 1 p. „*Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais*“

- **Pagrindiniai administracinės teisės principai:**

3. **Viešumo principas**.

2 aspektai. Pirmasis – valstybės valdymo institucijų priimami norminiai teisės aktai negali būti taikomi, kol jie nėra viešai paskelbti. Kitas aspektas – viešai turi būti skelbiami ir valstybinio valdymo institucijų veiklos rezultatai.

Teisė gali būti taikoma ir galioja, jei ji turi būti žinoma atitinkamiems teisinių santykių subjektams, siekiantiems taikyti teisę. Todėl teisė gali patikimai daryti poveikį žmonių elgsenai tik tada, kai visuomenė ją žino, todėl viešumas teisėje yra neišvengiamas.

Konstitucinis Teismas, pabrėžė, kad teisė negali būti nevieša. „ *[...] privalu laikytis iš Konstitucijos kylančių teisės aktų paskelbimo oficialumo, viešumo reikalavimų*“ (Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 27 d. nutarimas)

4. Lygiateisiškumo

Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi atsižvelgti į tai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, ir negali varžyti jų teisių ar teikti jiems privilegijų dėl jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės ir turtinės padėties, išsilavinimo, religinių ar politinių pažiūrų, veiklos rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių

Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinta: „*Įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams – visi asmenys yra lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimo ar pažiūrų pagrindu*“

5. **Tikslingumo (**sprendimo ekonomiškumo) principas reikalauja iš valstybinio valdymo institucijų savo veiklą ir išteklius paskirstyti taip, kad jie būtų kuo efektyviau ir ekonomiškiau naudojami nustatytam tikslui pasiekti.

Tikslingumo principas taip pat siejasi su teisėtų tikslų siekimu. Pavyzdžiui, asmens duomenys privalo būti renkami apibrėžtais ir teisėtais tikslais

6.**Kolegialumo derinimo su vienvaldiškumu principas**

Jo esmė ta, kad svarbiausi valdymo sprendimai turi būti priimami kolegialiai, o ne tokie svarbūs – vienasmeniškai.

Kitas šio principo aspektas - asmuo turintis teisę vienasmeniškai priimti sprendimą, prieš jį priimdamas privalo gauti kitų suinteresuoti ar nepriklausomų subjektų kolektyvinę nuomonę sprendžiamu klausimu.

Šio principo reikšmė akivaizdi, pavyzdžiui, ministerijos valdyme. Ministerijos veikos svarbiausiems klausimams spręsti yra sudaroma ministro patariamoji institucija – kolegija.

7. Atsakomybės principas

Jis įpareigoja valstybinio valdymo institucijas ar atskirus valstybės tarnautojus atsakyti už atliekamus veiksmus ir priimamus sprendimus.

Pareigūnai ir tarnautojai gali būti traukiami administracinėn, baudžiamojon, tarnybinėn atsakomybėn.

8. Atskaitingumo arba vertikalios subordinacijos principas principas

Jis paremtas hierarchine valdymo subjektų atskaitomybe.

Būti atskaitingu hierarchinei administracinei valdžiai reiškia: 1) kad vertinamoji institucija turi tam tikrus įgaliojimus, kurių panaudojimas gali būti įvertinamas 2) vertinamoji institucija gali būti įpareigojama pateikti ataskaitą už savo valdžios įgaliojimų panaudojimą aukščiau pagal hierarchiją esančiai kitai institucijai 3) pastaroji turi valdžios įgaliojimus priimti sankcijas vertinamosios institucijos atžvilgiu

9. Kontrolės ir apskaitos principas

Jis reikalauja iš valstybinio valdymo institucijų vykdyti nuolatinę visų valdymo procesų kontrolė ir apskaitą.

10. Proporcionalumo principas.

Šis principas įpareigoja valstybės valdymo institucijas priimant sprendimus naudoti įstatymo joms suteiktas galias tiek kiek to reikia funkcijoms vykdyti ar atitinkamam sprendimui priimti, tai reiškia, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Proporcingumo principas administracinėje teisėje reiškia, kad taikomos administracinės priemonės negali būti drastiškesnės ir griežtesnės, nei būtina norimam tikslui pasiekti.

11. Nepiktnaudžiavimo valdžia principas

draudžia valstybinio valdymo institucijoms vykdyti veiklą neturint tam suteiktų įgaliojimų arba priimti sprendimus pagal savo kompetenciją siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 4 punktas).

12. Objektyvumo principas

Reikalauja iš valstybinio valdymo institucijų priimti sprendimus nešališkai, įvertinus visas aplinkybes.

- **Organizaciniai – techniniai administracinės teisės principai**

1. **Teritorinis principas**

įpareigoja organizuojant valstybės valdymo sistemą, valstybės valdymo institucijas ir jų veiklos sferą išdėstyti, atsižvelgiant valstybėje susiklosčiusią teritorinę struktūrą.

2. Bendro vadovavimo principas

išreiškia būtinumą formuoti administraciniuose teritoriniuose vienetuose valstybės valdymo institucijas, kurios savo ruožtu duoda kryptį kitų atitinkamoje teritorijoje esančių valdymo institucijų veiklai, ją koordinuoja ir kontroliuoja (pvz., Vyriausias policijos komisariatas).

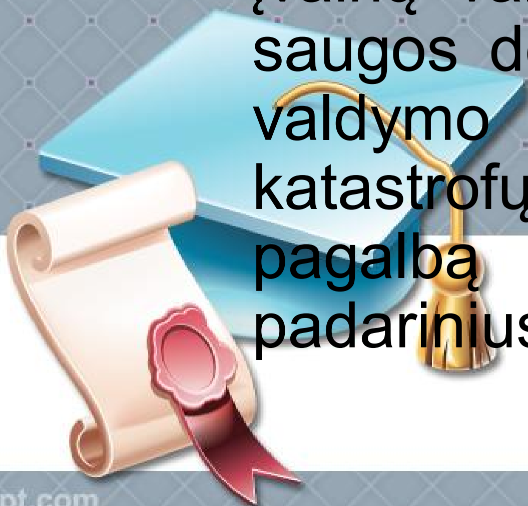

3.Šakinis principas

reikalauja organizuojant valstybės valdymą, formuoti valstybės valdymo institucijas remiantis objektyviai susiformavusiomis ir egzistuojančiomis gamybos ir kitomis socialinės veiklos šakomis. Pavyzdžiui, ministerijos veikia ir yra atsakingos už atskirų valdymo sistemų (šakų) veiklą

4. Funkcinis principas

Jo laikymasis sudaro galimybės efektyvinti atskirų sričių valdymą numatant institucijas, kurios koordinuoja įvairių valdymo šakų veiklą. Pavyzdžiui, Civilinės saugos departamentas koordinuoja visų valstybės valdymo institucijų ir ūkio subjektų, galinčių katastrofų, avarijų, stichijų atvejais teikti reikalingą pagalbą ir kitaip padėti likviduoti žalingus padarinius, veiklą.

5.**Subsidiarumo principas**

Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktas).

Jis paremtas bendru reikalavimu, kad aukštesnėms valstybės valdymo institucijoms nebūtų priskiriamos funkcijos, kurias gali atlikti žemesniosios institucijos ar kiti asmenys.

Šiuo principu remiamasi įgyvendinant vieną iš valstybės valdymo tobulinimo krypčių – **dekoncentruojant ir decentralizuojant** valstybės valdymą.

6. Tarnybinio bendradarbiavimo principas

įpareigoja viešojo administravimo institucijas, prireikus teikti viena kitai reikalingą informacinę ir kitokią pagalbą

7. Pavaldumo principas

leidžia nustatyti aiškią, hierarchiniu pavaldumu pagrįstą valstybės valdymo sistemą, nepaliekant niekam nepavaldžių valstybės valdymo subjektų

8. Visuomeninių interesų pirmenybės principas

Visos valdžios įstaigos privalo tarnauti šalies žmonėms ir tenkinti pirmiausia jų interesus.

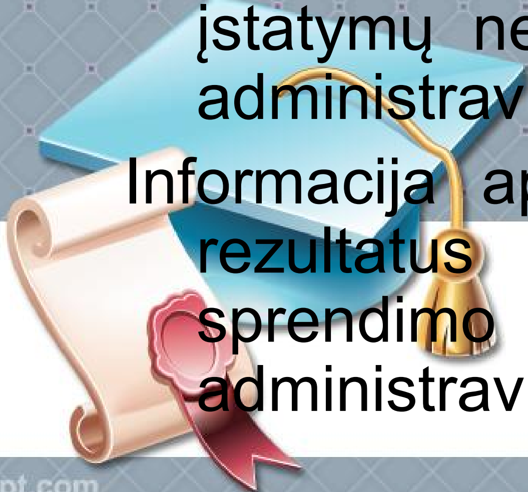

9. Visuomenės įtraukimo į viešąjį valdymą principas

Viešojo administravimo subjektai dėl administracinių sprendimų, susijusių su bendrais teisėtais visuomenės interesais, turi konsultuotis su visuomenės interesams tam tikroje srityje atstovaujančiomis organizacijomis (asociacijų, profesinių sąjungų, kitų nevyriausybinių organizacijų atstovais), o įstatymų numatytais atvejais – ir su gyventojais ar jų grupėmis.

Konsultavimosi būdus (suinteresuotų asmenų sueigos, apklausos, viešai skelbti susirinkimai, atstovų kvietimai, kiti nuomonių išaiškinimo būdai), jeigu įstatymų nenustatyta kitaip, pasirenka pats viešojo administravimo subjektas.

Informacija apie konsultavimosi būdą, jo dalyvius ir rezultatus turi būti skelbiama administracinio sprendimo projektą parengusio viešojo administravimo subjekto tinklalapyje.

Ačiū už dėmesį

ADMINISTRACINĖS TEISĖS SAMPRATA IR KATEGORIJOS

Administracinės teisės tikslai:

- **efektyvios viešojo administravimo veiklos, kaip svarbios piliečių visuomenės poreikių tenkintojos, aplinkybių sukūrimas;**
- **vykdomosios valdžios demokratinės organizacijos apsauga;**
- **piliečių teisių ir laisvių realizavimo sąlygų suteikimas;**

TEISĖS skirstymo pagal teisės šakas kriterijai

Tai

- ***Teisinio reguliavimo dalykas***
- ***Teisinio reguliavimo metodas***

Aiškinant administracinės teisės dalyką, galima spręsti ir iš šios **teisės šakos** pavadinimo

“A d m i n i s t r a c i n ė   t e i s ė”

Nes žodis “***administracija***” (lotyniškai ***administratio***) reiškia *valdymą, vadovavimą*.

Todėl

Administracinė teisė - *tai* valdymo teisė *arba* teisės apie valdymą *šaka.*

Iš to seka, kad šios teisės šakos *dalykas yra* ***visuomeniniai santykiai atsirandantys valdant.***

DALYKAS

Visuomeniniai santykiai valdymo srityje, kai

- **Viešojo administravimo subjektai įgyvendina viešojo administravimo funkcijas;**
- **Valstybinės ir vietos institucijos įgyvendina vidinį valdymą;**
- **nevyriausybinės organizacijos įgyvendina viešo administravimo funkcijas *valstybės deleguotas.***

ADMINISTRACINĖS TEISĖS DALYKAS - visuomeniniai santykiai gali atsirasti

- Vertikaliai, įvairioms viešojo administravimo institucijoms, t.y. tarp aukštesnės kompetencijos institucijų ir joms pavaldžių žemesnės kompetencijos institucijų

Pvz.: *LR Vyriausybės ir ministerijos;*

Ministerija ir jos skyrius.

- Tarp įvairių viešojo administravimo institucijų, nesusijusių pavaldumo santykiais

Pvz.: *tarp ministerijų, tarp atitinkamų tarnybų ar atitinkamų inspekcijų.*

- Tarp įvairių viešojo administravimo institucijų, ir joms pavaldžių valstybinių įmonių, organizacijų, įstaigų.

Pvz.: *ministerija ir jai pavaldi tarnyba, įstaiga, organizacija.*

- Tarp įvairių viešojo administravimo institucijų ir nevyriausybinių organizacijų

Pvz.: *tarp Policijos departamento ir judėjimo “Stabdyk nusikalstamumą”, ar Muitinės departamento ir vežėjų asociacijos “Linava”.*

- Tarp įvairių viešojo administravimo institucijų (jų įgaliotų pareigūnų) ir piliečių (užsieniečių)

Pvz.: *Migracijos departamentas ir asmuo pageidaujantis įsigyti asmens dokumentus ar Valstybinė mokesčių inspekcija ir verslininkas.*

Teisinio reguliavimo metodas:

Tai

- **teisinių priemonių, būdų, kuriais teisė veikia reguliuojamus visuomeninius santykius, sistema**

M E T O D A S

Metodas - (gr. ***Methodos*** - pažodžiui "*kelias į ką nors*") - bendriausia reikšme *tikslo pasiekimo būdas, tam tikru būdu sutvarkyta veikla.*

Administracinis teisinis metodas, tai yra

- ***valdžios* ir *pavaldumo*** santykis
- ***būdai* ir *priemonės*** kuriomis reguliuojami visuomeniniai santykiai valdymo sritį

ADMINISTRACINĖS TEISĖS FUNKCIJOS

- REGULIACINĖ;
- APSAUGINĖ;
- INFORMACINĖ;
- AUKLĖJAMOJI.

ADMINISTRACINĖS TEISĖS **SISTEMA**

- Teisės **norma**;
- Teisės **institutas**;
- Teisės **pošakis**.

- **ADMINISTRACINĖS TEISĖS INSTITUTAS -**

tai teisinių normų, reguliuojančių atitinkamą administracinių teisinių santykių sritį ir esančių teisės pošakio dalimi, visuma.

- **ADMINISTRACINĖS TEISĖS POŠAKIS -**

tai administracinės teisės institutų grupė atitinkamoje teisės šakoje. Jį sudaro grupė teisės normų, turinčių bendras principines nuostatas, būdingas keletui administracinės teisės institutų.

ADMINISTRACINĖS TEISĖS INSTITUTAI

Valstybės valdžios principus įtvirtinančios normos

Nevyriausybinių organizacijų statusą nustatančios normos

Ekonominės ir ūkinės srities valdymą reguliuojančios normos

Piliečių administracinį - teisinį statusą įtvirtinančios normos

Valdymo formas ir metodus nustatančios normos

Administracinės - politinė srities valdymą reguliuojančios normos

Vykdomosios valdžios ir kitų valstybės valdymo subjektų admin. - teisinį statusą įtvirtinančios normos

Valdžios teisėtumą įtvirtinančios ir užtikrinančios normos

Socialinės - kultūrinės srities valdymą reguliuojančios normos

Valstybinių ir municipalinių tarnautojų (valstybės tarnautojų) statusą įtvirtinančios normos

Tarpšakinėse valdymo srityse valdymą reguliuojančios normos

ADMINISTRACINĖS TEISĖS SISTEMA

BENDROJI DALIS

- ***Universalios, bendro pobūdžio administracinės teisės normos;***
- ***Normos taikomos visoje valstybės valdymo sferoje***

YPATINGOJI DALIS

normos taikomos tik konkrečiose valstybinio valdymo šakose, atskirose srityse

Administracinės teisės sistemos bendroji dalis

- Normos, įtvirtinančios valstybinio valdymo principus (pvz. Teisėtumas, viešumas);
- Normos, reglamentuojančios administracinės teisės subjektų teisinę padėtį (pvz. Muitinės kodeksas);
- Normos, reguliuojančios valdymo organų formavimo tvarką bei valstybės tarnybą;
- Normos, reglamentuojančios valstybinio valdymo veiklos formas;
- Normos, reguliuojančios valstybinio valdymo metodus;
- Normos, nustatančios administracinės procesinės veiklos pagrindus *(procesinės normos);*
- Normos, įtvirtinančios teisėtumo valstybinio valdymo sferoje užtikrinimo būdus ir tvarką.

Administracinės teisės sistemos ypatingoji dalis

- **Normos reguliuojančios valstybinį valdymą ūkio (*ekonomikos*) sferoje.**

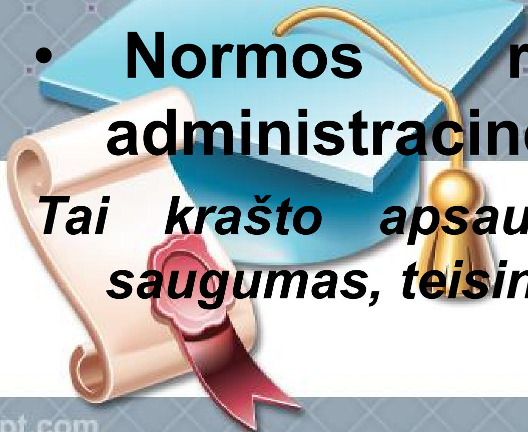
Tai pramonės, paslaugų, žemės ir vandens ūkio, prekybos, statybos, ryšių, informatikos, telekomunikacijos, komunalinio ūkio, gamybos,

- **Normos reguliuojančios valstybinį valdymą socialinėje kultūrinėje sferoje.**

Tai kultūros, mokslo, švietimo, sveikatos apsaugos, socialinės apsaugos, sporto ir fizinės kultūros ir pan.

- **Normos reguliuojančios valstybinį valdymą administracinėje politinėje sferoje.**

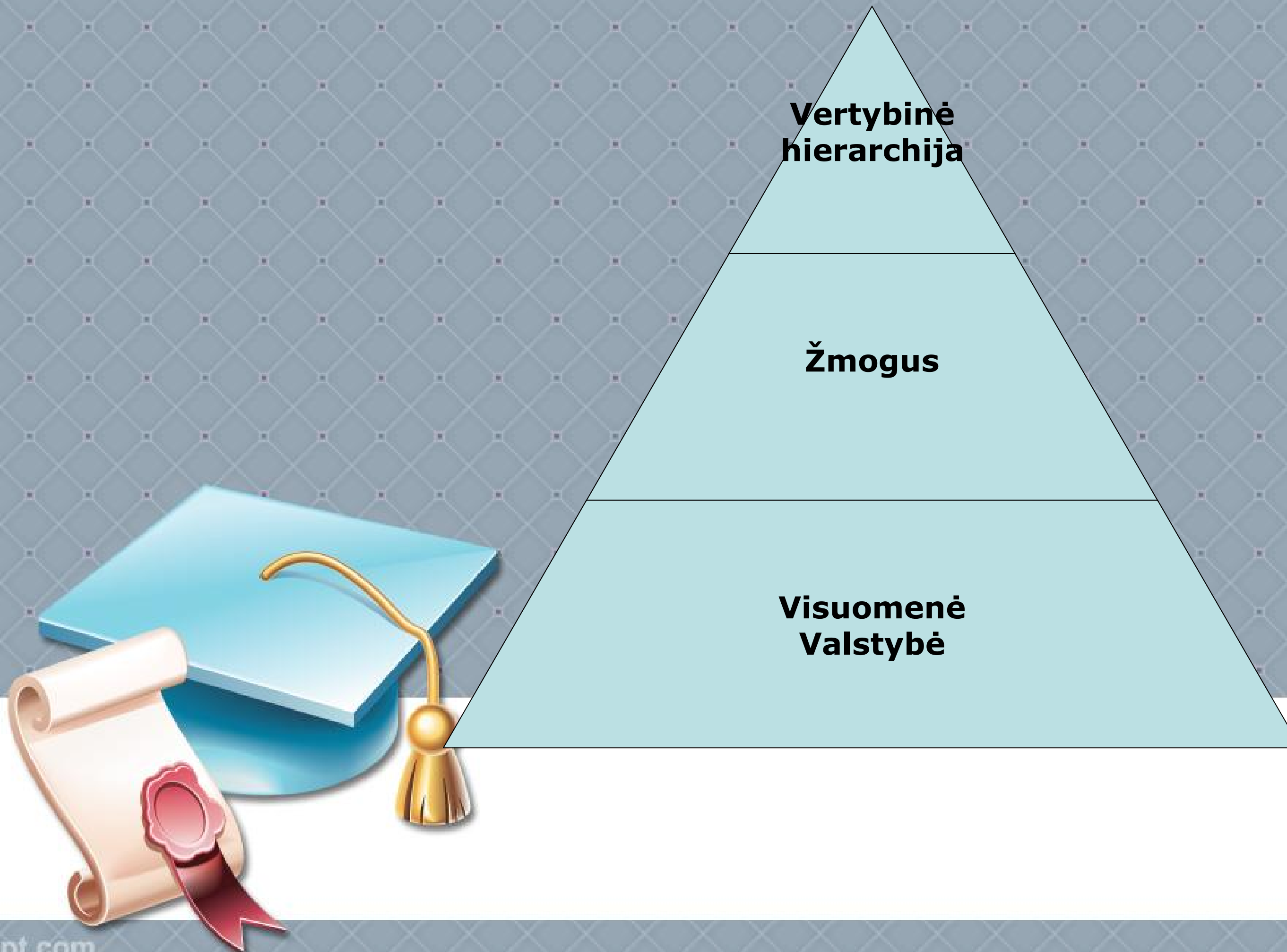
***Tai krašto apsauga, vidaus ir užsienio reikalai, nacionalinis saugumas, teisingumo vykdymas ir užtikrinimas ir pan*.**

Administracinė teisė yra teisės šaka, kurią sudaro teisiškai reikšmingos žmogui, visuomenei, valstybei socialinės vertybės, reguliuojamos įgyvendinant viešąjį valdymą, jų legitimus įgyvendinimo bei apsaugos būdai ir priemonės, socialinio teisingumo pagrindu administracinės teisės normų reglamentuota fizinių ir juridinių asmenų, dalyvaujant viešojo administravimo institucijoms, veikla.

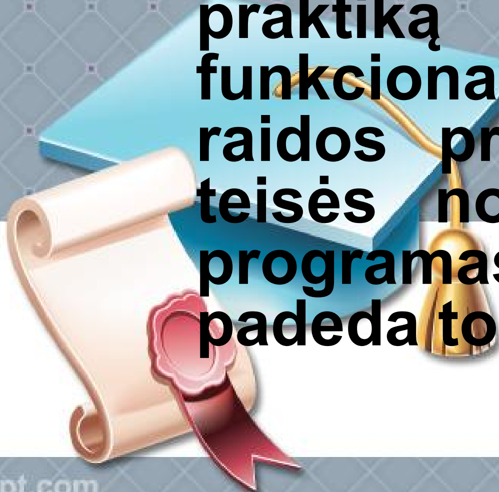
Vakarietiška socialinė teisinė vertybinė orientacija. *Žmogus dominuoja kaip prioritetinė vertybė*.

ADMINISTRACINĖS TEISĖS MOKSLAS

Administracinės teisės mokslas teoriniu požiūriu

- **nagrinėja** administracinės teisės normas ir teisinį visuomeninių santykių reguliavimo mechanizmą, remdamasis teoriniais apibrėžimais, formuluoja bendras administracinės teisės sąvokas ir mokslo kategorijas,
- **tiria** valstybinio valdymo dėsningumus ir administracinių teisinių santykių tarpusavio ryšius,
- **tiria** administracinės teisės normų realizavimo praktiką ir valstybės valdymo institucijų funkcionavimo klausimus, rengia teisės normų raidos prognozes, teikia rekomendacijas tobulinti teisės normas ir santykius, rengia kodifikavimo programas, normų aiškinimo teorinius pagrindus, padeda tobulinti valstybės valdymo mechanizmą.

ADMINISTRACINĖS TEISĖS MOKSLO FUNKCIJOS

- **Teorinę funkcija - padeda plėtoti bendrąją valstybės ir teisės teoriją;**

- **Taikomąją funkciją - rengia pasiūlymus tobulinti valdymo reguliavimą, sudaro sąlygas mokytis administracinės teisės dalyką (programos, monografijos, vadovėliai ir pan.);**

- **Auklėjamoji funkcija - propaguoja teisines žinias, formuoja gyventojų teisinę sąmonę.**

ADMINISTRACINĖS TEISĖS santykis su kitomis teisės šakomis

- Su konstitucine teise;
- Su baudžiamąja teise;
- Su civiline teise;
- Su darbo teise;
- Su kitomis teisės šakomis (mokesčiu, ekologine ir kt.)

Teisės moksle, o taip pat ir teisės aktų turinyje egzistuoja tokios kategorijos:

- **valstybės valdžia** (konstitucinės teisės kategorija),
- **viešoji valdžia** (konstitucinės teisės kategorija),
- **valstybinis valdymas, viešasis valdymas ir viešasis administravimas (**administracinės teisės kategorijos).

Administracinės teisės kategorijos:

- Valdymas
- Valstybinis valdymas
- Vykdomoji valdžia
- Viešasis valdymas
- Viešasis administravimas

Valdymo požymiai:

- Yra ten, kur vykdoma bendra žmonių veikla;
- Valdymas turi užtikrinti bendros veiklos tikslinį kryptingumą;
- Valdymas atlieka bendros žmonių veiklos bendras funkcijas, užtikrindamas individualių veiksmų sąveiką;
- Valdymas vyksta pajungiant bendrus žmonių veiklos dalyvius vieningai veiklai;
- valdymas realizuojamas organizaciniais santykiais

Bendroji valdymo sąvoka

Tai sistemoje pasireiškiantis tikslingai kryptingas poveikis, kuris įgyvendinamas valdymo subjekto komandomis valdymo objektui, siekiant išlaikyti sistemą tam tikroje organizacijos būsenoje bei pasiekti sistemai keliamus tikslus ir išspręsti jos uždavinius

Socialinis valdymas – tai žmonių visuomenėje vykstanti valdymo veikla, kuri organizuojama ir vykdoma siekiant tam tikrų tikslų ir uždavinių išsprendimo būdų.

Socialinis valdymo rūšys:

1. Visuomeninis valdymas :

- valdymą vykdo ne valstybinės institucijos, o piliečių susivienijimai;
- V.V. vykdomas savaveiksmiškumo pagrindu;
- Valdymas vykdomas neteisinėmis formomis;

2. Valstybinis valdymas

Valstybinio valdymo sąvokos:

Plačiąja prasme – tai valstybinė veikla, kurią specifinėmis formomis ir metodais įgyvendina specialūs subjektai – valstybinės institucijos bei valstybinės organizacijos.

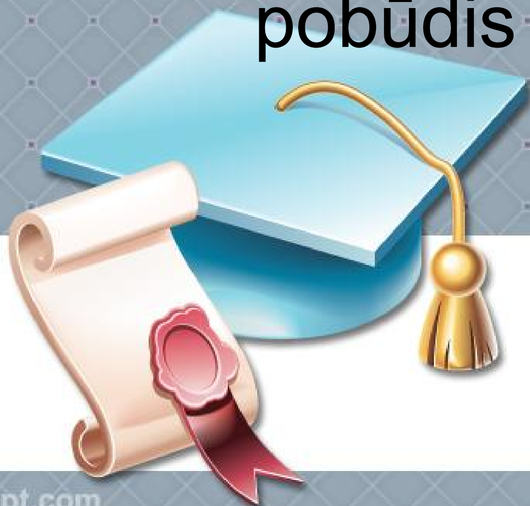
Teisine prasme – tai pojstatyminė, organizacinio pobūdžio vykdomoji-tvarkomoji valstybinio valdymo institucijų veikla kasdien nepertraukiamai vadovaujant LR ekonominei, administracinei-politinei, socialinei-kultūriniai bei tarpšakinei veiklai.

Siaurąja prasme – tai įstatymo vykdomoji-tvarkomoji veikla

Pagrindiniai valstybinio valdymo požymiai:

1. Įgyvendina specialūs subjektai;
2. Tai vykdomojo pobūdžio veikla;
3. Tvarkomosios šios veiklos pobūdis;
4. Tai poįstatyminė veikla;
5. Plati valstybės valdymo veiklos sritis
6. Organizuojantis valstybės valdymo veiklos pobūdis

Vykdomoji valdžia ir administracinė teisė

Vykdomosios valdžios atliekama vykdomoji tvarkomoji veikla neatsiejama nuo valdymo. Juk valdymas gali būti traktuojamas kaip tvarkymas.

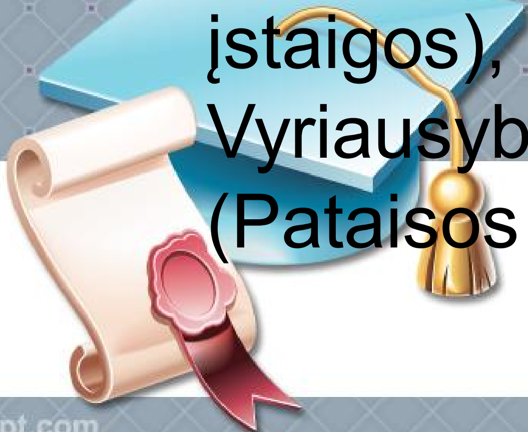
Vykdomoji valdžia – tai santykių sistema, kurios vienas iš svarbiausių elementų yra valdymas.

Administracinė teisė reguliuoja vykdomosios valdžios organizavimą, jos institucijų veiklos kompetenciją.

Vykdomosios valdžios institucijų struktūra atrodytų taip:

- **Aukščiausias lygmuo –** Vyriausybė.
- **Centrinis lygmuo –** ministerijos, įstaigos prie ministerijų (Pataisos reikalų departamentas), Vyriausybės įstaigos, Vyriausybės komitetai, komisijos bei tarybos.
- **Teritorinis lygmuo –** apskričių teritorijoje veikiančios institucijos (Vyriausybės atstovų įstaigos), įstaigų prie ministerijų bei Vyriausybės įstaigų teritorinės įstaigos (Pataisos reikalų inspekcijos).

Administracinė teisė yra neatsiejama nuo **viešojo valdymo. Viešajam valdymui** būdingi **požymiai**:

- valstybinio lygmens veikla;
- šia veikla siekiama tvarkos visoje valstybėje, ar, pvz., savivaldybėje;
- valdymą atlieka specialiai tam sukurtos institucijos, kurios veikia valstybės vardu;
- organizaciniu požiūriu valdomieji nepavaldūs valdančiajam (pvz., pilietis ir policijos pareigūnas);
- siekiant valdymo tikslų, gali būti taikomos administracinės valstybinio poveikio priemonė

Viešasis administravimas.

Viešasis administravimas – įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti:

- administracinis reglamentavimas,
- įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolė,
- įstatymų nustatytų administracinių paslaugų teikimas,
- viešųjų paslaugų teikimo administravimas,
- viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas (nuo 2020-11-01 administracinių sprendimų priėmimas)

Apibendrinimas

Valdymą valstybėje ir vietose įgyvendina:

- Viešojo administravimo institucijos atskaitingos Vyriausybei, priklausančios vykdomosios valdžios institucijų sistemai (Ministerijos, įstaigos prie ministerijų ir kt.)
- Viešojo administravimo institucijos atskaitingos Seimui bei Prezidentui (Seimo kontrolieriai, Prokuratūra, STT ir kt.)
- Viešojo administravimo institucijos atskaitingos vietos gyventojams, bet neatskaitingos Vyriausybei, Seimui bei Prezidentui (Savivaldybės, taryba, Meras ir kt.)

Papildomi šaltiniai

Deviatnikovaitė, Ieva. Administracinė teisė : kategorijos, apibrėžimai, užduotys : [mokomoji knyga] / Ieva Deviatnikovaitė. Vilnius : Justitia, 2009. 7-20p.; 103-138p.

Lietuvos administracinė teisė : bendroji dalis : vadovėlis / Audrius Bakaveckas ... [et al.] ; Mykolo Romerio universitetas. 2-oji laida. Vilnius : Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005. 51-66; 79 -88p.; 222-240p.

Bakaveckas A. Lietuvos vykdomoji valdžia: monografija.- Vilnius: Eugrimas, 2007. 67-136

DĖKOJU UŽ DĖMESĮ

Administracinės teisės paskaita

TEISĖTUMO UŽTIKRINIMAS VIEŠAJAME ADMINISTRAVIME.
KONTROLĖ VIEŠAJAME ADMINISTRAVIME

Konstituciniai teisėtumo ir jo užtikrinimo pagrindai įtvirtinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucijos) 6 ir 7 straipsniuose. Teisinėje literatūroje, terminas *teisėtumas* suprantamas įvairiai:

1) kaip praktinis rašytinės teisės turinio įgyvendinimas;
2) kaip teisėtumo principas;
3) kaip demokratinės visuomenės valdymo metodas;
4) kaip valstybinės valdžios ir valdymo subjektų santykių su visuomene sistema.

Pagrindiniai teisėtumo reikalavimai demokratinių politinių režimų sąlygomis yra tokie:

- *turi būti visuotinė teisė, išreikšta tobula įstatymų leidyba*;

- *konstitucijos ir įstatymų viršenybė*;

- *įstatymui visi lygūs*;

- *socialiniai ir teisiniai mechanizmai*, *užtikrinantys teisės įgyvendinimą, pareigų vykdymą, netrukdomą subjektinių teisių įgyvendinimą*;

- *garantuotas kokybiškas teisės taikymas*;

- *teisėtvarkos stabilumas*.

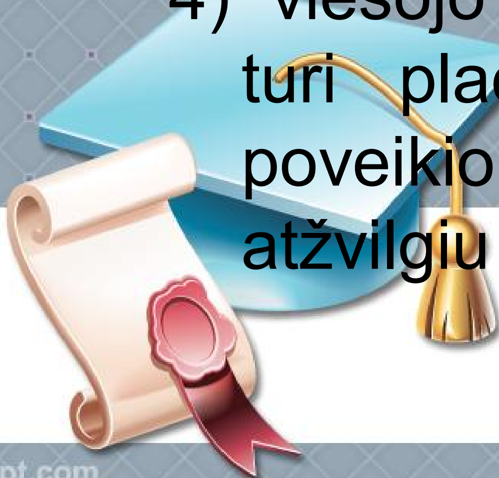
Teisėtumo, jo laikymosi ir užtikrinimo reikšmę viešojo administravimo srityje sąlygoja tokios aplinkybės:

1) viešasis administravimas apima plačiausią visuomeninio gyvenimo sritį;

2) viešojo administravimo institucijos (pareigūnai), įgyvendina teisės taikomąją veiklą;

3) viešojo administravimo institucijos (pareigūnai) įgyvendina teisės aktų vykdymą;

4) viešojo administravimo institucijos (pareigūnai) turi plačius įgaliojimus taikyti administracinio poveikio priemones valdymo santykio dalyvių atžvilgiu

Teisėtumo užtikrinimas viešojo administravimo srityje reiškia:

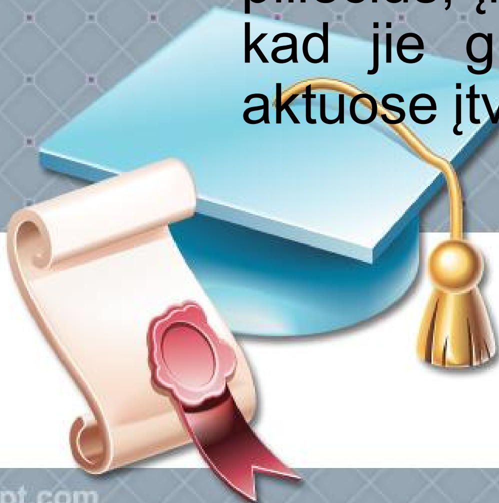
1) užkirsti kelią bet kokiems įstatymuose ir kituose teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų pažeidimams;

2) laiku ir operatyviai pašalinti priežastis ir sąlygas, kurios sukelia įstatymų ir kitų teisės aktų teisėtumo pažeidimus;

3) atstatyti teisėtą padėtį, piliečių ir organizacijų teises, laisves ir teisėtus interesus, buvusius iki teisėtumo pažeidimo padarymo;

4) kaltiems asmenims už teisėtumo pažeidimo padarymą taikyti teisinės atsakomybės priemones;

5) auklėti viešojo administravimo institucijas (pareigūnus), piliečius, įmones, įstaigas ir organizacijas bei jų darbuotojus, kad jie griežtai laikytųsi Konstitucijoje bei kituose teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų

Teisėtumo užtikrinimas viešojo administravimo srityje – tai viešojo administravimo institucijų, pareigūnų, piliečių ir organizacijų veiksmai, naudojami metodai, priemonės ir kiti poveikio būdai, nukreipti į teisėtumo pažeidimų prevenciją, jų atskleidimą ir šalinimą bei teisinės atsakomybės priemonių taikymą kaltiems asmenims.

Teisėtumas viešojo administravimo srityje užtikrinamas tokiais *organizaciniais – teisiniais teisėtumo užtikrinimo būdais:*

- 1) kontrolė;
- 2) priežiūra;
- 3) teismo kontroline veikla;
- 4) nagrinėjant piliečių prašymus, pasiūlymus, pareiškimus ir skundus (administracine procedūra).

Kontrolė* ir *vykdymo tikrinimas kaip savarankiški teisėtumo užtikrinimo būdai yra glaudžiai tarpusavyje susiję, nes juos vienija tas pats tikslas ir bendri uždaviniai, tačiau skiriasi jų turinys, veiklos apimtis ir juos vykdančių subjektų įgalinimai.

Skirtumai:

Dažniausiai, kontrolė suvokiama kaip tam tikras laike vykstantis procesas, o vykdymo tikrinimas – kaip vienkartinis veiksmas.

Kontrolės metu tikrinamas kontroliuojamo objekto veiklos teisėtumas ir tikslingumas, o vykdymo tikrinimo metu tikrinama ar laiku ir teisingai vykdomi privalomi paliepimai, nurodymai, įsakymai ir pan.

Priežiūra – tai stebėjimas, kaip organizacine tvarka nepavaldžios viešojo administravimo institucijos, pareigūnai, piliečiai, įmonės, įstaigos ir organizacijos bei jų darbuotojai laikosi įstatymuose bei kituose teisės aktuose įtvirtintų specialių taisyklių, reikalavimų (*pvz., Priešgaisrinės saugos taisyklių, Kelių eismo taisyklių, ir kt*.)

Kontrolės ir priežiūros santykį galima paanalizuoti per *kontrolės ir priežiūros skirtumus:*

1) *skirtingi kontrolę ir priežiūrą vykdantys subjektai*;

2) *skirtingi kontrolės ir priežiūros objektai*;

3) *skirtingas kontrolės ir priežiūros turinys*;

4) *kontrolės ir priežiūros subjektų bei objektų tarpusavio santykių pobūdis*;

5) *skirtingos prižiūrimos veiklos sritys*.

Kontrolės ir priežiūros santykį galima paanalizuoti per *kontrolės ir priežiūros skirtumus:*

1) *skirtingi kontrolę ir priežiūrą vykdantys subjektai* (priežiūrą vykdo specialiai tam įgaliotos viešojo administravimo institucijos (pareigūnai), o kontrolę atlieka įvairus subjektai, t.y. įstatymų leidžiamosios valdžios institucijos (Seimas), vykdomosios valdžios institucijos (Vyriausybė, ministerijos, departamentai), teisminės valdžios institucijos ar net tiesiogiai piliečiai;

2) *skirtingi kontrolės ir priežiūros objektai* (kontrolės atveju, subjektai kontroliuoja tik tas institucijas (pareigūnus), kurie vykdo viešojo administravimo funkcijas, o priežiūros atveju – tiek viešojo administravimo institucijos (pareigūnai), tiek fiziniai ir juridiniai asmenys, nepriklausomai nuo jų pavaldumo ar nuosavybės formos);

3) *skirtingas kontrolės ir priežiūros turinys* (kontrolės metu, objekto veikla tikrinama ne tik teisėtumo, bet ir tikslingumo požiūriu, t.y. kaip efektyviai, tikslingai, pagrįstai objektas naudoja priemones jam iškeltų uždavinių sprendimui, ar jo veikla atitinka jo tikslus ir pan.

Priežiūros metu objekto veikla tikrinama tik teisėtumo požiūriu, t.y. kaip ji atitinka ne vien įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus, bet ir tam tikras specialias taisykles, normas, standartus, kurių privalo laikytis objektas ir kurios yra techninio pobūdžio;

4) *kontrolės ir priežiūros subjektų bei objektų tarpusavio santykių pobūdis* (priežiūros subjektai savo įgalinimus ir funkcijas realizuoja santykiuose su tais objektais, kuriems jos organizacine tvarka yra nepavaldžios, o kontrolės subjektai kontroliuoja tik jiems pavaldžias institucijas ir pareigūnus);

5) *skirtingos prižiūrimos veiklos sritys* (kontrolės subjektai prižiūri įvairias kontroliuojamo objekto veiklos sritis, o priežiūros subjektai – tik specialų taisyklių, nustatytos tvarkos ar tam tikrų standartų ir normų laikymąsi.

KONTROLĖ VIEŠAJAME ADMINISTRAVIME

Viešojo administravimo kontrolė – tai valdymo objekto funkcionavimo, stebėjimo ir tikrinimo dėl priimtų valdymo sprendimų vykdymo sistema, nustatanti valdymo subjektų poveikių į valdymo objektą rezultatus bei nukrypimus nuo priimtų valdymo sprendimų.

I. Priklausomai nuo kontroliuojamos veiklos apimties viešojo administravimo kontrolė gali būti:

a) bendra viešojo administravimo kontrolė;

b) speciali viešojo administravimo kontrolė.

II. Pagal kontrolės organizacinį pobūdį, viešojo administravimo kontrolė gali būti:

a) išorinė viešojo administravimo kontrolė;

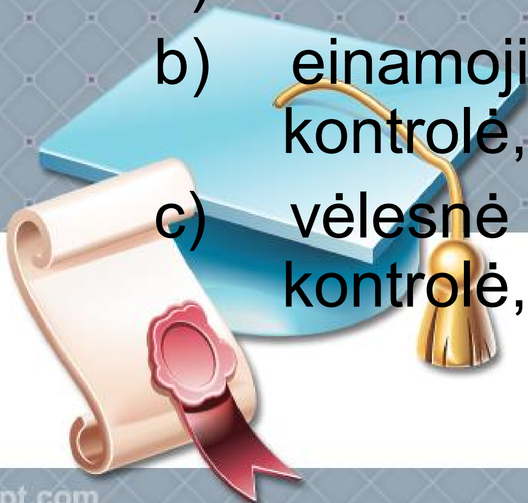
b) vidinė viešojo administravimo kontrolė.

III. Pagal kontrolės vykdymo stadijas viešojo administravimo kontrolė gali būti:

a) išankstinė viešojo administravimo kontrolė,

b) einamoji (kasdieninė) viešojo administravimo kontrolė,

c) vėlesnė (paskesnioji) viešojo administravimo kontrolė,

IV. Priklausomai nuo kontrolės subjektų turimų kontrolinių įgalinimų apimties, viešojo administravimo kontrolė gali būti:

a) prezidentinė kontrolė,

b) įstatymų leidžiamosios valdžios (arba parlamentinė) kontrolė,

c) įstatymų vykdomosios valdžios kontrolė,

d) teisminės valdžios kontrolė,

Respublikos Prezidento kontrolė vykdomosios valdžios subjektų atžvilgiu įgyvendinama *dvejomis formomis:*

1. *Respublikos Prezidentui tiesiogiai vykdant kontrolines funkcijas, numatytas Konstitucijoje.*
2. *Respublikos Prezidento kontrolė per atitinkamas administracines struktūras.*

Seimo kontroliniai įgaliojimai vykdomosios valdžios srityje yra 3 rūšių:

1. Seimui tiesiogiai ir betarpiškai vykdant vykdomosios valdžios subjektų veiklos kontrolę.
2. Seimo (parlamentinė) kontrolė per Seimo sudaromas kontrolės institucijas (komitetus ir komisijas).

3. Parlamentinė kontrolė per Seimo kontrolierius ir kitas Seimo steigiamas kontrolės institucijas.

- *Seimo kontrolierių įstaiga,*
- *Vaiko teisių apsaugos kontrolierių įstaiga,*
- *Lygių galimybių kontrolieriaus įstaiga*
- *Vyriausioji tarnybinės etikos komisija.*
- *Valstybės kontrolė*

Seimo kontrolieriai tiria *piliečių skundus* dėl valstybinės valdžios, valstybinio valdymo, savivaldos, karinių bei joms prilygintų institucijų pareigūnų *piktnaudžiavimo* ir *biurokratizmo*

piktnaudžiavimas - tokie pareigūno veiksmai ar neveikimas, kai tarnybinė padėtis naudojama ne tarnybos interesais arba ne pagal teisės aktus, arba savanaudiškais tikslais (*neteisėtai pasisavinamas ar kitiems perleidžiamas svetimas turtas, lėšos ir t.t*.) ar dėl kitokių asmeninių paskatų (*keršto, pavydo, karjerizmo, neteisėtų paslaugų teikimo ir t.t*.), taip pat tokie pareigūno veiksmai, kai viršijami suteikti įgaliojimai ar savivaliaujama;

biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės sistemingai laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti žinyboms pavaldžius dalykus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (*atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t.t*.), taip pat nevykdomi arba blogai vykdomi teisės aktai.

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos uždaviniai:

1) kontroliuoti (prižiūrėti), kaip įgyvendinami Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje, Lobistinės veiklos bei Korupcijos prevencijos įstatymai;

2) kontroliuoti (prižiūrėti), kad būtų nustatomi korupciniais teisės pažeidimais įtariami asmenys ir įgyvendinamas teisės pažeidėjų neišvengiamos atsakomybės principas;

3) užkirsti kelią neteisėtai lobistinei veiklai, tikrinti lobistų veiklą ir skatinti lobistinės veiklos viešumą.

Lobistinė veikla – fizinio asmens, juridinio asmens arba kitos organizacijos ar jų padalinio veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką asmenims, kad lobistinės veiklos užsakovo ar lobistinės veiklos naudos gavėjo interesais būtų priimami arba nepriimami teisės aktai.

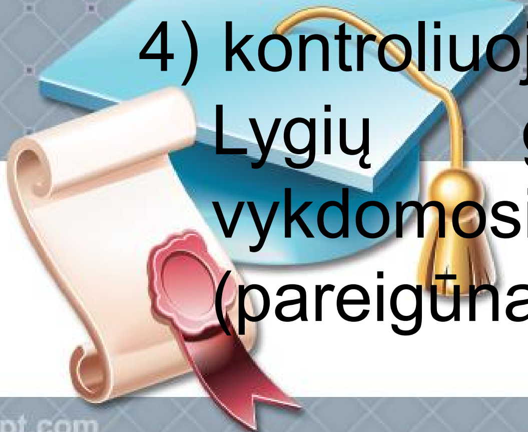
Pagrindiniai Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos uždaviniai:

1) tiria skundus dėl diskriminacijos ir seksualinio priekabiavimo;

2) teikia pasiūlymus vykdomosios valdžios ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo bei lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų;

3) nagrinėja administracinių teisės pažeidimų bylas ir skiria administracines nuobaudas;

4) kontroliuoja, kaip Moterų ir vyrų lygių galimybių ir Lygių galimybių įstatymus įgyvendina vykdomosios valdžios ir savivaldybių institucijos (pareigūnai).

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus misija yra:

1) prižiūrėti ir kontroliuoti, kaip Lietuvoje vykdomos Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos, LR Konstitucijos, kitų vaiko teisių apsaugą reglamentuojančių tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų nuostatos;

2) prižiūrėti ir kontroliuoti viešojo administravimo institucijų, susijusių su vaiko teisių ir jo teisėtų interesų apsauga, veiklą, dėl kurios pažeidžiamos ar gali būti pažeistos vaiko teisės ar jo teisėti interesai.

Valstybės kontrolės institucija atsakinga už valstybės turto valdymo ir naudojimo bei valstybės biudžeto vykdymo teisėtumo priežiūrą.

Valstybinio audito rūšys yra dvi:

1) *finansinis auditas*;

2) *veiklos auditas*.

Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų vykdoma kontrolė pasireiškia atitinkamai pagal savo kompetenciją prižiūrint pavaldžias viešojo administravimo institucijas

Pagal tai *vykdomosios valdžios subjektų vykdoma kontrolė gali būti:*

a) bendra kontrolė,

b) žinybinė kontrolė,

c) tarpžinybinė kontrolė,

Papildoma Litratūra:

- Lietuvos administracinė teisė : bendroji dalis : vadovėlis / Audrius Bakaveckas ... [et al.] ; Mykolo Romerio universitetas. 2-oji laida. Vilnius : Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005. 532-562 p.
- Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas. // Valstybės žinios 2001, Nr. *112-4070*
- Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymas. // Valstybės žinios *1998, Nr. 110-3024*
- Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymas. // Valstybės žinios *2007, Nr. 140-5756*
- Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas. // Valstybės žinios 1998, Nr. 112-3100

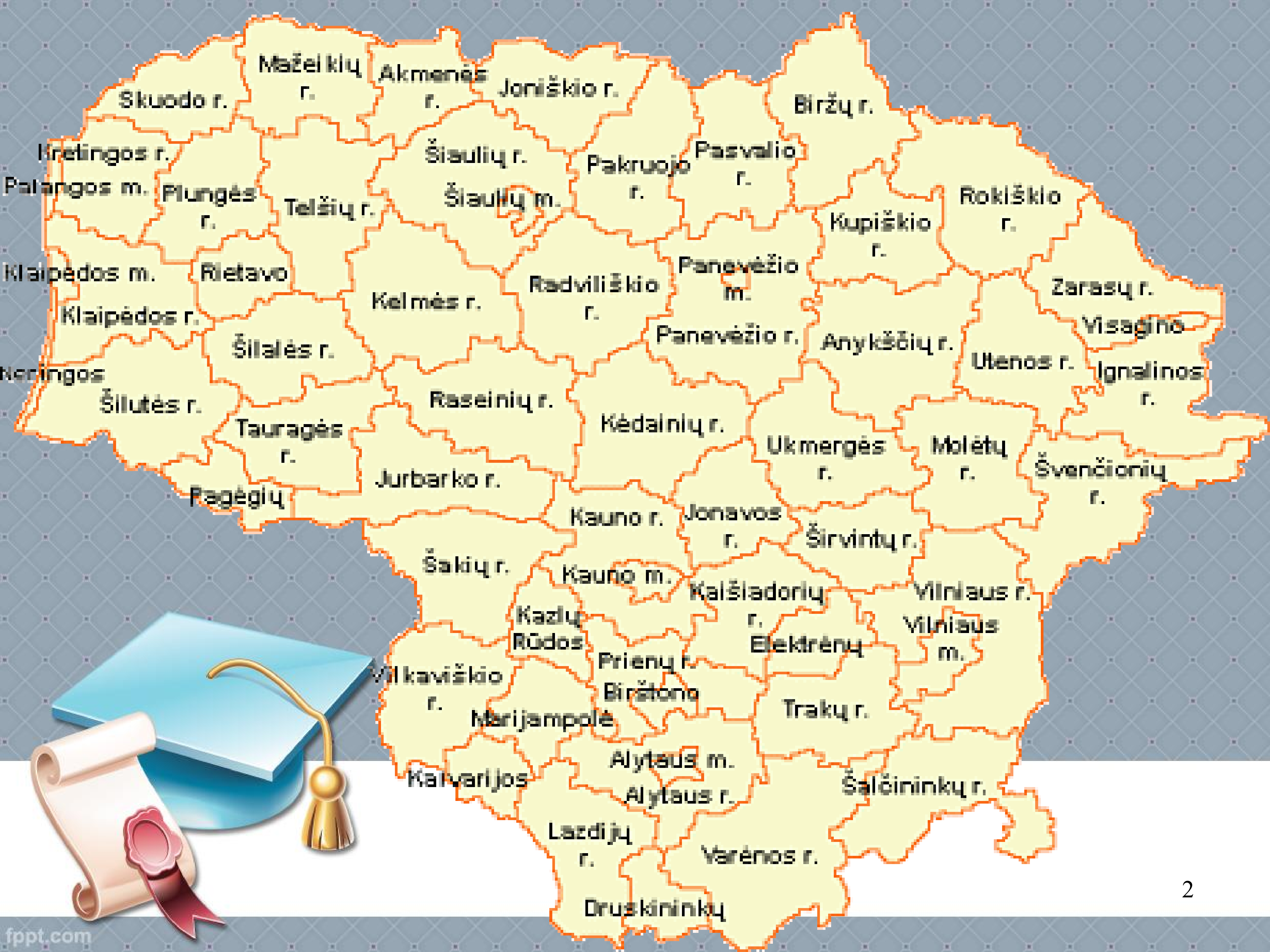
Ačiū už dėmesį

Administracinės teisės paskaita

Savivaldybės kaip viešojo administravimo subjektai

Mažeikių r.
Akmenės r.
Skuodo r.
Joniškio r.
Biržų r.
Kretingos r.
Šiaulių r.
Pasvalio r.
Pakruojo r.
Palangos m.
Plungės r.
Telšių r.
Šiaulių m.
Rokiškio r.
Kupiškio r.
Panevėžio m.
Klaipėdos m.
Rietavo
Radviliškio r.
Kelmės r.
Zarasų r.
Klaipėdos r.
Visagino
Šilalės r.
Panevėžio r.
Anykščių r.
Utenos r.
Neringos
Ignalinos r.
Šilutės r.
Raseinių r.
Kėdainių r.
Tauragės r.
Ukmergės r.
Molėtų r.
Švenčionių r.
Jurbarko r.
Pagėgių
Kauno r.
Jonavos r.
Širvintų r.
Šakių r.
Kauno m.
Kaišiadorių r.
Vilniaus r.
Kazlų Rūdos
Vilniaus m.
Elektrėnų
Prienų r.
Vilkaviškio r.
Birštono
Trakų r.
Marijampolė
Alytaus m.
Kalvarijos
Šalčininkų r.
Alytaus r.
Lazdijų r.
Varėnos r.
Druskininkų

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnis skelbia, kad “valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė, Teismas”

Šis straipsnis įtvirtina pagrindinį demokratinės teisinės valstybės organizacijos ir veiklos principą - valstybės valdžios padalijimo principą.

Tačiau demokratinės valstybės valdymas negali būti sutelkiamas vienos ar kelių aukščiausiųjų institucijų galios ribose ir vykdomas vien centralizuotai.

Esant decentralizacijai, centrinės valdžios funkcijos perduodamos savivaldybėms, kurioms vadovauja išrinkti vadovai, jos disponuoja patvirtintu biudžetu.

Valstybės teorijoje yra žinomos dvi teritorinio valdymo formos:

valstybinis vietos valdymas - tai tokia teritorinio valdymo forma, kai teritorinio valdymo veiklą vykdo valstybinio vietos valdymo subjektai;

vietos savivalda - teritorinio valdymo forma, kai teritorinio valdymo veiklą vykdo vietos savivaldos subjektai.

Abi minėtas teritorinio valdymo formas sieja tai, kad tiek valstybinis vietos valdymas, tiek ir vietos savivalda yra veikla, skirta įstatymų įgyvendinimui. Tokia veikla apibrėžtina kai viešasis administravimas.

Apskritai vietos savivaldos esmę sudaro sekantys aspektai:

1. Savivaldybės atlieka politinių sprendimų priėmimo centrų, esančių greta piliečių ir organiškai papildančių valstybės valdymą, vaidmenį.
2. Vietos savivalda yra sritis, kurioje žmogui sudarytos galimybės išreikšti save kaip politinį subjektą. Dėl to vietos savivalda turi ypatingą reikšmę politinių partijų veiklai.
3. Decentralizuotai atlikdamos įvairias funkcijas, savivaldybės palengvina atlikti valstybei keliamus uždavinius taip pat laiduoja, kad tos funkcijos bus kokybiškai įgyvendintos vietose.
4. Savivaldybė neabejotinai yra institucionalizuota piliečių laisvių sergėtoja

Savivaldybė – įstatymo nustatytas valstybės teritorijos administracinis vienetas, kurio bendruomenė turi Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per to valstybės teritorijos administracinio vieneto nuolatinių gyventojų išrinktą savivaldybės tarybą, kuri sudaro jai atskaitingas vykdomąją ir kitas savivaldybės institucijas ir įstaigas įstatymams, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir savivaldybės tarybos sprendimams tiesiogiai įgyvendinti. (Vietos savivaldos įstatymo 3 str. 1 d.)

Vietos savivalda – įstatymo nustatyto valstybės teritorijos administracinio vieneto nuolatinių gyventojų bendruomenės, kuri turi Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, savitvarka ir savaveiksmiškumas pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją. (VSĮ 3 str. 2 d.)

savivaldybės institucijos skirstomos į dvi grupes:

- *atstovaujamąją* savivaldybės instituciją, t. y. savivaldybės taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, kuriai vadovauja vienmandatėje rinkimų apygardoje tiesiogiai išrinktas savivaldybės tarybos narys – savivaldybės meras;
- *vykdomąją* savivaldybės instituciją, t.y. savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai).

Susiklosto subordinacinis atstovaujamosios ir vykdomosios institucijų ryšys. Vykdomoji savivaldybės institucija įgyvendina savivaldybės tarybos sprendimus

Atstovaujamoji savivaldybės institucija, ir jos vykdomoji institucija atlieka viešojo administravimo funkcijas

Savivaldybių funkcijos *pagal sprendimų priėmimo laisvę* skirstomos į:

1) **savarankiškąsias**. Šias funkcijas savivaldybės atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, įsipareigojimus bendruomenei ir šios interesais (*pvz. savivaldybės biudžeto sudarymas ir tvirtinimas; vietinių rinkliavų nustatymas; aplinkos kokybės gerinimas ir apsauga; kūno kultūros ir sporto plėtojimas, gyventojų poilsio organizavimas; šilumos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas ir kt.*).

Įgyvendindamos šias funkcijas, savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą *sprendimų iniciatyvos*, jų *priėmimo ir įgyvendinimo laisvę* ir *yra atsakingos* už savarankiškųjų funkcijų atlikimą.

Įgyvendinant šias funkcijas, savivaldybių veiklą saisto įstatymų nustatyti reikalavimai ir tvarka,

2) **valstybines** (valstybės perduotas savivaldybėms). Tai valstybės funkcijos, pagal įstatymus perduotos savivaldybėms atsižvelgiant į gyventojų interesus (*civilinė sauga; priešgaisrinė sauga; valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolė; savivaldybėms pagal teisės aktus priskirtų archyvinių dokumentų tvarkymas ir kt)*.

Savivaldybės, įgyvendindamos šias funkcijas, turi įstatymų nustatytą sprendimų priėmimo laisvę. Savivaldybių veiklą įgyvendinant šias funkcijas riboja valstybės institucijų ir (arba) pareigūnų sprendimai.

Savivaldybių funkcijos *pagal veiklos pobūdį* skiriamos į:

- **vietos valdžios,**
- **viešojo administravimo**
- **viešųjų paslaugų teikimo**.

Vietos valdžios funkcijas atlieka savivaldybės taryba ir meras.

Viešojo administravimo funkcijas atlieka savivaldybės meras, taryba, savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos), kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai.

Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys.

Vietos savivaldos principai

Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra:

1) **atstovaujamosios demokratijos.** Į savivaldybių tarybą išrinkti tarybos nariai privalo atstovauti vietos gyventojų interesams.

2) **savivaldybių savarankiškumo ir veiklos laisvės pagal Konstitucijoje ir įstatymuose apibrėžtą kompetenciją.** Konstitucinis vietos savivaldos institucijų savarankiškumo principas reiškia, kad pagal savo kompetenciją jos gali laisvai reikšti iniciatyvą ir priimti sprendimus, o jų priimtas teisėtas sprendimas neturi būti derinamas ar vėliau tvirtinamas valstybės institucijų ir negali būti keičiamas administracine tvarka.

3) **savivaldybės tarybos viršenybės prieš jai atskaitingas savivaldybės vykdomąsias institucijas.** Savivaldybės taryba turi įgaliojimus kontroliuoti jos sudarytas ir jai atskaitingas savivaldybės vykdomąsias institucijas.

4) **savivaldybės vykdomųjų institucijų atskaitingumo savivaldybės tarybai.** Savivaldybės vykdomųjų institucijų sprendimai turi būti grindžiami įstatymais, Vyriausybės ir (arba) savivaldybės tarybos sprendimais. Už savo veiklą minėtos institucijos turi atsiskaityti savivaldybių tarybai.

5) **atsakingumo savivaldybės bendruomenei.** Savivaldybės tarybos nariai už savo veiklą yra atsakingi ir atskaitingi rinkėjams ir visai savivaldybės bendruomenei. Meras ne rečiau kaip kartą per metus atsisakito už savo veiklą tarybai ir rinkėjams už savivaldybės veiklą.

6) **savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo.** Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus.

7) **savivaldybių ir valstybės interesų derinimo tvarkant viešuosius savivaldybių reikalus**.

Savivalda suponuoja tam tikrą veiklos laisvę ir savarankiškumą, nepriklausomumą nuo valstybės valdžios institucijų.

Tačiau ši laisvė nėra beribė, o savarankiškumas nėra galimybė ignoruoti valstybės interesus. Todėl ypač svarbus yra savivaldybių ir valstybės interesų derinimo principas, kuris pasireiškia:

1. valstybei įvairiais būdais ir formomis remiant savivaldybes,
2. koordinuojant bendrus veiksmus, kai siekiama svarbių socialinių tikslų,
3. valstybei įstatymo apibrėžtomis formomis prižiūrint savivaldybių veiklą

8) **bendruomenės ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimo**.

Kiekvienas gyventojas tikisi, kad savivaldybės institucijos ir tarnautojai tinkamai išspręs jo individualias problemas ir klausimus.

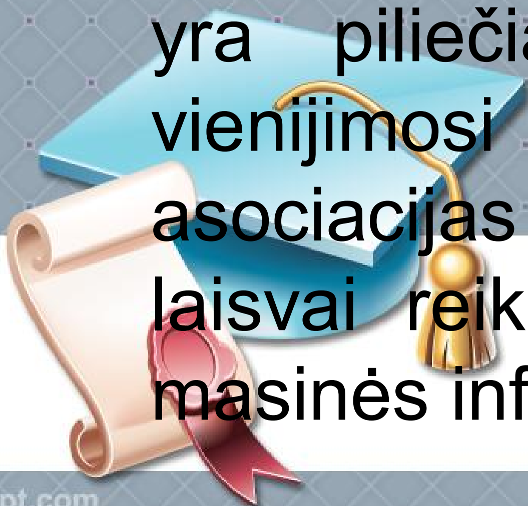
Tačiau, be abejonės, kiekvieno gyventojo individualūs poreikiai gali skirtis ar net prieštarauti vieni kitiems. Todėl vietos savivaldos institucijos turi priimti sprendimus bendruomenės interesais ir kartu nepažeisdamos įstatymų garantuotų pavienių gyventojų teisių.

Čia turėtų būti vadovaujamasi pagrindiniu demokratijos principu - „lemia daugumos nuomonė", t.y. savivaldybė turi priimti tokius sprendimus, kurie atitiktų daugumos toje savivaldybėje gyvenančių poreikius.

9) **savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus**.

Savivaldybės institucijos sudaro sąlygas savivaldybės gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant ir svarstant sprendimų projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjamą, skatina kitas pilietinės iniciatyvos formas.

Be to, savivaldybės politinio aktyvumo pagrindas yra piliečiams garantuotos susirinkimų bei vienijimosi į bendrijas, politines partijas ar asociacijas teisės bei su jomis susijusios teisė laisvai reikšti savo nuomonę, spaudos ir kitų masinės informacijos priemonių laisvė. ;

10) **veiklos skaidrumo**. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma.

11) **reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę**. Savivaldybės gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą.

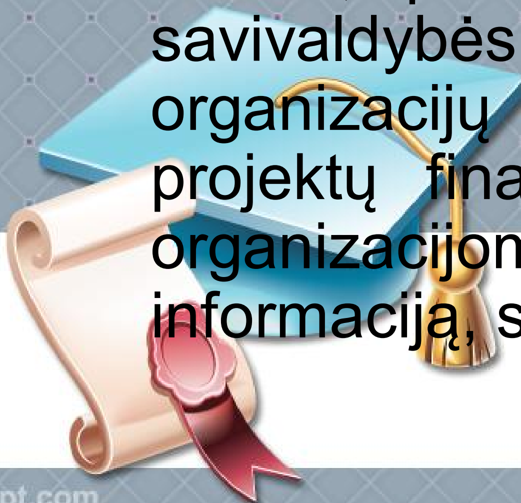
12) **žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo**. Savivaldybės institucijų ar valstybės tarnautojų priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių, lygių galimybių.

13) **plėtros ir veiklos planingumo**. Savivaldybės savo veiklą vykdo pagal tarpusavyje suderintus skirtingos trukmės teritorijų, strateginio ir finansinio planavimo dokumentus, į kurių rengimą, svarstymą ir įgyvendinimo priežiūrą (stebėseną, ataskaitų svarstymą) įtraukiami ir savivaldybės gyventojai.

14) **subsidiarumo**. Savivaldybės viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo lygmeniu, kuriuo jie yra efektyviausi

15) viešumo. Savivaldybė savo interneto svetainėje teikia ir nuolat atnaujina šio įstatymo numatytą informaciją, taip pat informaciją apie savivaldybės valdomas įmones, jų vadovus, valdybų narius, pateikia šių įmonių įstatus, ne mažiau kaip trejų paskutinių finansinių metų veiklos rezultatų ir finansines ataskaitas bei kitą aktualią informaciją, taip pat informaciją apie savivaldybės gaunamą paramą (paramos teikėją (teikėjus), paramos sumas, paramos tikslą, paramos laikotarpį ir pan.), savivaldybės skiriamas pinigines lėšas nevyriausybinių organizacijų ir viešųjų įstaigų projektams finansuoti bei projektų finansavimo ir atrankos kriterijus, kvietimus organizacijoms teikti paraiškas paramai gauti ir kitą informaciją, susijusią su savivaldybės veikla.

Pagrindinės viešojo administravimo sritys pagal Viešojo administravimo įstatymo 5 str.:

1) administracinis reglamentavimas;

2) įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolė (pavaldžių subjektų kontrolė, nepavaldžių subjektų priežiūra);

3) administracinių paslaugų teikimas;

4) viešųjų paslaugų teikimo administravimas;

5) administracnių sprendimų priėmimas

Nors Viešojo administravimo institucijų sistema apima ir vietos savivaldos institucijas, tačiau *Savivaldybės* **nėra** vykdomosios valdžios institucijų sistemos struktūrinis elementas.

Antroji viešojo administravimo sritis pagal Viešojo administravimo įstatymo 5 straipsnį yra *<u>administracinio reglamentavimo įgyvendinimo kontrolė.</u>*

Šią kontrolę įstatymų leidėjas išskiria į:

1. *pavaldžių subjektų kontrolę*
2. *nepavaldžių subjektų priežiūrą.*

Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnyje numatytas savivaldybės tarybos viršenybės jai atskaitingų savivaldybės vykdomųjų institucijų atžvilgiu principas.

Taigi įstatymų leidėjas suteikia savivaldybės tarybai įgaliojimus kontroliuoti jos sudarytas ir jai atskaitingas savivaldybės vykdomąsias institucijas

Savivaldybės tarybos sudaromos komisijos ir komitetai

Vietos savivaldos įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad savivaldybės tarybos veikla tarp tarybos posėdžių tęsiama tarybos sudaromuose komitetuose ir komisijose.

Savivaldybės tarybos komitetai, be kita ko, turi *kontroliuoti,* kaip laikomasi įstatymų ir vykdomi savivaldybės tarybos, mero sprendimai.

Kokius komitetus ar komisijas steigti, sprendžia pati savivaldybės taryba, išskyrus tai, kad įstatymų leidėjas kiekvieną savivaldybę yra įpareigojęs sudaryti:

- *Kontrolės komitetą,*
- *Antikorupcinę komisiją*
- *Etikos komisiją.*

Kontrolės komitetas savivaldybės tarybai teikia išvadas dėl savivaldybės kontrolieriaus veiklos rezultatų*, (siūlo atleisti savivaldybės kontrolierių, svarsto savivaldybės kontrolieriaus veiklos plano projektą)*

Antikorupcinė komisija pagal kompetenciją koordinuoti valstybės politikos įgyvendinimą korupcijos prevencijos srityje*. (dalyvauja atliekant savivaldybės institucijų parengtų teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą; nagrinėja siūlymus ir pastabas dėl kovos su korupcija priemonių vykdymo)*

Etikos komisija priima sprendimus dėl Valstybės politikų elgesio kodekso, Vietos savivaldos įstatymo, Tarybos veiklos reglamento pažeidimų, siekia, kad tarybos nariai laikytųsi minėtų teisės aktų, (*teikia pasiūlymus dėl tarybos nario, jei šis be priežasties praleidžia iš eilės tris savivaldybės tarybos posėdžius, įgaliojimų nutraukimo*).

Papildoma literatūra:

- Deviatnikovaitė, Ieva. Administracinė teisė: kategorijos, apibrėžimai, užduotys :[mokomoji knyga]/Ieva Deviatnikovaitė.Vilnius :Justitia, 2009. 65-85 p.
- Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2000, Nr. 91-2832; 2008, Nr. 113-4290)

Ačiū už dėmesį

